ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ : ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Π.Μ.Σ. : ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΟΥΤΟΥΠΗΣ

ΘΕΜΑ :
ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΠΑΡΑΜΕΤΡΩΝ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ : ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΒΑΜΒΟΥΝΗ
Α.Μ. : 7108Μ038

ΑΘΗΝΑ 2011

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή…….....5

Το χρηματοοικονομικό σύστημα……7

Το τραπεζικό σύστημα……..…8

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1……..…10

ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ…….....10

1.1 Η Επιτροπή της Βασιλείας ……...…10
1.2 Το πρώτο Σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή επάρκεια των Τραπεζών……10
1.3 Η νέα Σύμβαση της Επιτροπής της Βασιλείας……..…14
1.3.1 Πρώτος πυλώνας –ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις ……..……..15
1.3.2 Δεύτερος πυλώνας –Διαδικασία Εποπτική Αξιολόγησης ……17
1.3.3 Τρίτος Πυλώνας – Πειθαρχία της Αγοράς……19

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2……..…21

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ……..21

2.1.Δείκτες Ρευστότητας……21
2.2. Υποβαλλόμενα στοιχεία στην Τράπεζα της Ελλάδος……22
2.3. Βασικές αρχές διαχείρισης του Κινδύνου Ρευστότητας σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος ……25
2.3.1 Πολιτική διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας……...26
2.3.2.Συστήματα, διαδικασίες και μέθοδοι διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας ……..……....28
2.3.3. Δείκτες και όρια κινδύνου ρευστότητας……..….....31
2.3.4.Σχέδιο αντιμετώπισης καταστάσεων κρίσης ρευστότητας…….33

2.3.5. Ασκήσεις προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης ρευστότητας …….34
2.3.6.Τιτλοποίηση απαιτήσεων και κίνδυνοι ρευστότητας που απορρέουν……36
2.3.7 Απαιτήσεις και υποχρεώσεις σε ξένα νομίσματα και κίνδυνοι ρευστότητας……..38
2.3.8.Υποθέσεις σεναρίων ασκήσεων προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης ρευστότητας (stress testing)……..38
2.3.9.Δείκτες πρόγνωσης προβλημάτων ρευστότητας…….40

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3……..41

ΕΙΔΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ…….…….41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4……..46

ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ……46

4.1. ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ……..48

4.2.ΕΙΔΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ…….52

4.2.1.ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ…….…52

4.2.2.ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΑΓΟΡΑΣ (MARKET LIQUIDITY)…….56

4.3.ΑΙΤΙΕΣ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ……...…60

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5…….....64
ΜΕΤΡΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ……..…..64
5.Α.ΜΕΤΡΗΣΗ
5. Δείκτες έγκαιρης Προειδοποίησης
5.1. Ποσοστό κάλυψης ρευστότητας……67
5.2. Διαθέσιμα υψηλής ποιότητας ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία ……..…68

5.3. Καθαρές ταμειακές εκροές……..…72
5.4. Ταμειακές εισροές ……75

5.5. Καθαρό σταθερό ποσοστό χρηματοδότησης……...76

5.Β. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ

5.6. .Συμβατική αναντιστοιχία ληκτότητας……..80
5.7.Συμβατικές υποθέσεις ταμειακών ροών ……..…81
5.8.Συγκέντρωση χρηματοδότησης……83
5.9. Διαθέσιμα, μη δεσμευμένα περιουσιακά στοιχεία……86
5.10. Σχετικά με την αγορά εργαλεία παρακολούθησης……..87

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6……..….90

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ……..90

6.1.Κατεύθυνση Στρατηγικής……....91
6.2. Ενσωμάτωση…….. ……..91
6.3. Συστήματα μέτρησης και παρακολούθησης του κινδύνου ρευστότητας……..…92
6.4. Αξιολόγηση Ισολογισμού……..……....92
6.5. Προετοιμασία έκτακτου σχεδίου ρευστότητας……..…...94
6.6. Προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων και αναλύσεις σεναρίων……..97
6.7. Καθορισμός των ορίων……97
6.8. Υποβολή εκθέσεων……98

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ……100

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το παρόν κείμενο αποτελεί διπλωματική εργασία στα πλαίσια λήψης πτυχίου του μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών στην «Φορολογία και Ελεγκτική» του τμήματος Δημόσιας Διοίκησης του Παντείου Πανεπιστημίου. Το θέμα που διαπραγματεύεται είναι ο Κίνδυνος Ρευστότητας που αντιμετωπίζουν τα Πιστωτικά Ιδρύματα, κυρίως μετά το 2007, που ξέσπασε η οικονομική ύφεση, η προσπάθεια μέτρησης και παρακολούθησης του καθώς επίσης και τα μέτρα αντιμετώπισης του.

Σκοπός λοιπόν της παρούσας εργασίας είναι να προσεγγίσει, να κατανοήσει και να ερμηνεύσει τον κίνδυνο ρευστότητας στον τραπεζικό χώρο και να απαντήσει στο ερώτημα αν τελικά είναι δυνατό να μετρηθεί και να διαχειριστεί αποτελεσματικά από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Για να απαντήσουμε σε αυτό το ερώτημα, θα χρησιμοποιήσουμε όλα τα πιθανά εργαλεία μέτρησης του κινδύνου και τους τρόπους διαχείρισής του.

Η εργασία είναι χωρισμένη σε 6 κεφάλαια.

Το πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται στην επιτροπή της Βασιλείας και γενικότερα στην έννοια της εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Δίνεται μια σύντομη περιγραφή του πλαισίου μέσα στο οποίο κινείται η αντιμετώπιση των τραπεζικών κινδύνων στον ελληνικό χώρο.

Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στο νομοθετικό πλαίσιο που ισχύει στην χώρα μας για την επάρκεια ρευστότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Περιλαμβάνει τους σχετικούς δείκτες ρευστότητας, τα συστήματα, τις διαδικασίες καθώς επίσης και τις μεθόδους διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας που μπορούν να εφαρμόσουν οι ελληνικές τράπεζες.

Το τρίτο κεφάλαιο πραγματοποιεί μια κατάταξη των τραπεζικών κινδύνων στις διάφορες κατηγορίες που εμφανίζονται.

Το τέταρτο κεφάλαιο προσπαθεί να εντοπίσει τις αιτίες εμφάνισης του κινδύνου ρευστότητας, να διαχωρίσει τα είδη του και τονίζει τις θεμελιώδεις αρχές που ισχύουν για την διαχείρισή του.

Το πέμπτο κεφάλαιο αναλύει τους τρόπους μέτρησης του κινδύνου ρευστότητας, όπου βέβαια είναι εφικτό να επιτευχθεί η μέτρηση του και στη συνέχεια καταλήγει στους ενδεχόμενους τρόπους παρακολούθησής τους.

Το **έκτο κεφάλαιο** συνοψίζει τους τρόπους διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας για να επιτευχθεί η επιβίωση και η αποτελεσματικότερη λειτουργία και επιβίωση των τραπεζών.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Ανδρέα Κουτούπη για την καθοδήγηση, επίβλεψη και βοήθεια που μου πρόσφερε οποιαδήποτε στιγμή απαιτήθηκε.

ΤΟ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Βασικό χαρακτηριστικό ενός χρηματοοικονομικού συστήματος είναι να μεταφέρει κεφάλαια από τις πλεονασματικές οικονομικές μονάδες στις ελλειμματικές οικονομικές μονάδες για επενδυτικούς ή καταναλωτικού λόγους. Η αποτελεσματική κατανομή των κεφαλαίων επιτυγχάνεται με τα χρηματοπιστωτικά ή χρηματοοικονομικά μέσα ή προϊόντα, όπως οι ομολογίες, τα έντοκα γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου και τα στεγαστικά δάνεια. Η μεταφορά των πλεοναζόντων κεφαλαίων πραγματοποιείται μέσω των χρηματοοικονομικών αγορών με άμεση ή έμμεση χρηματοδότηση.

Στην περίπτωση της άμεσης χρηματοδότησης αναφερόμαστε σε άμεση επικοινωνία και διαπραγμάτευση μεταξύ των αποταμιευτών και δανειζόμενων. Στην περίπτωση της έμμεσης χρηματοδότησης αναφερόμαστε στην παρέμβαση των χρηματοπιστωτικών οργανισμών μεταξύ χρηματοδοτών και χρηματοδοτούμενων.

Υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί τύποι χρηματοπιστωτικών οργανισμών όπως:

- ✓ Τα Πιστωτικά Ιδρύματα (Τράπεζες)
- ✓ Οι Εταιρείες Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών (Ε.Π.Ε.Υ)
- ✓ Οι Ανώνυμες Εταιρείες Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων (Α.Ε.Δ.Α.Κ)
- ✓ Οι Συνεταιριστικές Τράπεζες
- ✓ Οι Εταιρείες Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου
- ✓ Οι Ασφαλιστικές Εταιρείες

ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Το βασικότερο ρόλο στο χρηματοπιστωτικό τομέα έχει το τραπεζικό σύστημα, το οποίο αποτελείται από:

- Την Κεντρική Τράπεζα
- Τις Εμπορικές Τράπεζες
- Τους Ειδικούς Πιστωτικούς Οργανισμούς

Οι βασικές λειτουργίες της Κεντρική Τράπεζας είναι τρεις:

- Εκδίδει το εθνικό νόμισμα και ελέγχει την κυκλοφορία του
- Ασκεί την κατάλληλη νομισματική και πιστωτική πολιτική και ελέγχει την ρευστότητα της οικονομίας, τον όγκο και την κατανομή των πιστώσεων, την εύρυθμη λειτουργία όλου του τραπεζικού συστήματος και
- Ευθύνεται για την τήρηση της νομισματικής πολιτικής και την προστασία του εθνικού νομίσματος

Παράλληλα, οι Εμπορικές Τράπεζες αποτελούν την σημαντικότερη μορφή χρηματοπιστωτικού οργανισμού. Δραστηριοποιούνται στον τομέα των τραπεζικών εργασιών μεσολαβώντας μεταξύ των πλεονασματικών και ελλειμματικών μονάδων.

Ειδικοί Πιστωτικοί Οργανισμοί θεωρούνται τα Πιστωτικά ιδρύματα που έχουν εξειδικευμένο σκοπό, κυρίως όσον αφορά την δανειοδοτική τους δραστηριότητα ή αρμοδιότητα.

ΟΙ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΚΑΙ Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥΣ

Οι τράπεζες, δηλαδή τα πιστωτικά ιδρύματα αποτελούν τον κύριο χρηματοοικονομικό οργανισμό σε κάθε οικονομία, παρέχοντας τα περισσότερα είδη χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών.

Σύμφωνα με τον Ν.5076/1931 (ΦΕΚ Α΄186/ 30.6-7.7.1931) περί «Ανωνύμων Εταιρειών και Τραπεζών», «Τράπεζες είναι αι επιχειρήσεις, ανεξαρτήτως έτερου σκοπού αυτών, δέχονται κατ' επάγγελμα καταθέσεις χρημάτων ή άλλων αξιών». Το πρώτο πιστωτικό ίδρυμα που ιδρύθηκε

στην χώρα μας ήταν η Ιονική Τράπεζα το 1834 και αργότερα ακολούθησε η Εθνική Τράπεζα το 1841.

Το ελάχιστο αρχικό μετοχικό κεφάλαιο των πιστωτικών ιδρυμάτων που ιδρύονται στην Ελλάδα πρέπει να ανέρχεται στα 18 εκατομμύρια ευρώ. Το αρχικό μετοχικό κεφάλαιο του Πιστωτικό Ιδρύματος κατατίθεται στην Τράπεζα της Ελλάδος πριν από την χορήγησης της άδειας. Το απαιτούμενο ύψος των εποπτικών κεφαλαίων του κάθε Πιστωτικού Ιδρύματος προσδιορίζεται καθημερινά βάσει των αναλαμβανόμενων κινδύνων με γνώμονα τους κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας που τίθενται από τις εποπτικές αρχές.

Σύμφωνα με τον Ν.2076/1992 (άρθρο 24) τα προϊόντα και οι υπηρεσίες που μπορεί να προσφέρουν τα πιστωτικά ιδρύματα είναι τα παρακάτω:

- Αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων
- Χορήγηση πιστώσεων συμπεριλαμβανομένων και των πράξεων πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων
- Χρηματοδοτική μίσθωση
- Πράξεις διενέργειας πληρωμών και μεταφοράς κεφαλαίων
- Έκδοση και διαχείριση μέσων πληρωμής, όπως οι χρεωστικές και οι πιστωτικές κάρτες
- Εγγυήσεις και αναλήψεις υποχρεώσεων
- Συναλλαγές για λογαριασμό του ίδιου του ιδρύματος ή της πελατείας του
- Συμμετοχές σε εκδόσεις τίτλων και παροχή συναφών υπηρεσιών περιλαμβανομένων ειδικότερα και των υπηρεσιών αναδόχου εκδόσεων τίτλων
- Παροχή συμβουλών σε επιχειρήσεις
- Μεσολάβηση στις διατραπεζικές αγορές
- Διαχείριση χαρτοφυλακίου ή παροχή συμβουλών για την διαχείριση χαρτοφυλακίου
- Φύλαξη και διαχείριση κινητών αξιών
- Εμπορικές πληροφορίες, περιλαμβανόμενων και των υπηρεσιών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας πελατών
- Εκμίσθωση θυρίδων κ.α

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

1.1 Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία συστήθηκε το Δεκέμβρη του 16974 από του Διοικητές των Κεντρικών Τραπεζών της «Ομάδας των 10» (Group 10). Μέλη της είναι το Βέλγιο, ο Καναδάς, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιαπωνία, η Ισπανία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο, η Ολλανδία, η Σουηδία, η Ελβετία, το Ηνωμένο Βασίλειο και οι Ηνωμένες Πολιτείες.

Η Επιτροπή της Βασιλείας είναι οργάνωση χωρίς νομική προσωπικότητα που λειτουργεί στα πλαίσια της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών. Η Επιτροπή άρχισε να λειτουργεί σαν «άτυπο forum» για ανταλλαγές απόψεων μεταξύ των μελών αναφορικά με την σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος. Η έναρξη της λειτουργίας της συμπίπτει με την κατάργηση τους συστήματος των σταθερών ισοτιμιών του Bretton Woods και την απαρχή διαμόρφωσης ενός παγκόσμιου νομισματικού συστήματος που χαρακτηρίζεται από την μεταβλητότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών, τις συχνές αλλαγές των επιτοκίων καθώς και των βασικών μακροοικονομικών μεγεθών.

Στα πλαίσια αυτά οι τραπεζικές δραστηριότητες καθίστανται ιδιαίτερα ευάλωτες στους κινδύνους και επομένως θα πρέπει να εξασφαλίζονται από τις τράπεζες με τα απαραίτητα κεφάλαια η φερεγγυότητα και η σταθερότητα της λειτουργίας τους.

1.2 ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ (BASEL I) ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Βάση του πλαισίου που έχει διαμορφώσει η Επιτροπή της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών αποτελεί το

Σύμφωνο της Βασιλείας του 1988, οι διατάξεις του οποίου αφορούν δύο συναφή θέματα:

Α) τη μέθοδο υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων των διεθνών τραπεζών για την κάλυψη έναντι της έκθεσής τους στον πιστωτικό κίνδυνο (και τον κίνδυνο χώρας) από στοιχεία ενεργητικού και εκτός ισολογισμού, και

Β) τον καθορισμό των στοιχείων των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων, με τα οποία οι τράπεζες δικαιούνται να εκπληρώνουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου και των κινδύνων αγοράς.

Η πρακτική της Διαχείρισης Κινδύνων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εξελίχθηκε ταχύτητα από το τέλος της δεκαετίας του 1970 ως σήμερα. Βασικότερες αιτίες ήταν η απελευθέρωση των αγορών[1], η αύξηση της ταχύτητας κυκλοφορίας των κεφαλαίων, η αυξανόμενη πολυπλοκότητα των χρηματοοικονομικών εργαλείων με την εισαγωγή των παραγώγων, καθώς επίσης και η χρήση της τεχνολογίας σε επίπεδο συναλλαγών, αλλά και σε επίπεδο διαχείρισης κεφαλαίων. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του πιστωτικού κινδύνου προήρθαν, κυρίως, από την έλλειψη σωστής διαχείρισης του δανειακού χαρτοφυλακίου των ιδρυμάτων. Είναι η πρώτη φορά που συνδέεται το ύψος των ιδίων κεφαλαίων με τον πιστωτικό κίνδυνο και καθιερώνεται ο συντελεστής φερεγγυότητας για την αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου. Ως Συντελεστής Φερεγγυότητας ορίζεται ο λόγος των Ιδίων Κεφαλαίων του πιστωτικού ιδρύματος προς τα στοιχεία του Ενεργητικού και τα εκτός ισολογισμού στοιχεία σταθμισμένα με τον κίνδυνο τους.

Το πρώτο Σύμφωνο της Βασιλείας, γνωστό ως *Βασιλεία Ι*, εστιάζει στην κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών. Ο κίνδυνος κεφαλαιακής επάρκειας, δηλαδή ο κίνδυνος από μια απροσδόκητη απώλεια, ταξινομείται σε πέντε κατηγορίες (0%, 10%, 20%, 50%, 100%). Συγκεκριμένα, το σύμφωνο αυτό προσδιορίζει τα στοιχεία και την ποιότητα ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών και ομαδοποιεί σε βασικές κατηγορίες τα εντός και εκτός ισολογισμού στοιχεία τους, ανάλογα με τον τεκμαιρόμενο πιστωτικό κίνδυνο που εμπεριέχουν. Έτσι το Σύμφωνο της Βασιλείας επέβαλλε ένα ελάχιστο ενιαίο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, 8%, και εναρμόνισε για πρώτη φορά το διεθνές εποπτικό σύστημα. Σύμφωνα με το σύμφωνο της **Βασιλείας Ι** είναι:

$$\frac{\text{Εποπτικά κεφάλαια}}{\text{Πιστωτικός κίνδυνος + Κίνδυνος αγοράς}}$$

[1] Ζοπουνίδης, Κ. & Λιαδάκη, Α., 2006. Η Κεφαλαιακή Επάρκεια και το νέο πλαίσιο εποπτείας των τραπεζών. *Επιστημονικό Marketing*. Τεύχος Ιανουαρίου.

Με δεδομένους τους συντελεστές στάθμισης κινδύνων). Επιπλέον, πρέπει το παραπάνω κλάσμα να είναι μεγαλύτερο από 8%. Η διεθνής αποδοχή του συμφώνου υπήρξε εντυπωσιακή και ειδικά στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφόσον αντίστοιχες διατάξεις ενσωματώθηκαν στο κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο της τραπεζικής εποπτείας, με αποτέλεσμα την αναμφισβήτητη ενίσχυση της φερεγγυότητας των τραπεζών κατά την προηγούμενη και τρέχουσα δεκαετία. Η ύπαρξη υψηλών δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας είναι βεβαίως αναγκαία, αλλά όχι και ικανή συνθήκη για την εξασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος. Υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός ποιοτικών χαρακτηριστικών, όπως το καλό μάνατζμεντ και η υγιής δομή της τράπεζας, η ύπαρξη επαρκών συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, η ανάπτυξη διαδικασιών χορήγησης δανείων και η συνετή διαχείριση χαρτοφυλακίου, που είναι εξίσου απαραίτητα.

Όμως, η δεκαετία του 1980 χαρακτηρίστηκε από μεγάλη μεταβλητότητα στις παραμέτρους της αγοράς και του συναλλάγματος και ιδιαίτερα στα επιτόκια, με αποτέλεσμα αρνητικές επιπτώσεις στην κερδοφορία των πιστωτικών ιδρυμάτων. Με αφορμή τη νέα χρηματοοικονομική κατάσταση οι εποπτικές αρχές επέκτειναν τους ήδη υπάρχοντες κανόνες και θέσπισαν νέους δίνοντας περισσότερο έμφαση στην εφαρμογή των κεφαλαιακών απαιτήσεων και στον κίνδυνο αγοράς με την επιβολή του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας. Για το λόγο αυτό, το σύμφωνο της Βασιλείας συμπληρώθηκε προκειμένου να καλύψει με κεφαλαιακές απαιτήσεις και τον κίνδυνο αγοράς.

Στη συνέχεια, στη δεκαετία του 1990 εμφανίστηκαν περιπτώσεις καταστροφικών ζημιών σε πιστωτικά ιδρύματα εξαιτίας κινδύνων που προέρχονταν από ατέλειες του πλαισίου λειτουργίας. Με αφορμή κάποιες χρηματοοικονομικές δυσλειτουργίες και πτωχεύσεις σε πιστωτικά ιδρύματα γεννήθηκε η ανάγκη διαχείρισης ενός πρωτοεμφανιζόμενου τύπου κινδύνου, του λεγόμενου Λειτουργικού Κινδύνου.

Το 1999 η Επιτροπή της Βασιλείας έδωσε στη δημοσιότητα το αναθεωρημένο έγγραφο του 1988 προς σχολιασμό σε θέματα πιστωτικού κινδύνου. Το νέο κείμενο οδήγησε σε συνεχείς διαβουλεύσεις μεταξύ των κεντρικών φορέων. Η βασική μεθοδολογία του πρώτου αναθεωρημένου Συμφώνου της Βασιλείας αφορά άμεσα τα εποπτικά ίδια κεφάλαια. Οι σταθμίσεις πιστωτικού κινδύνου ορίζονται ανά κατηγορία οφειλέτου, δηλαδή μικρότερου πιστωτικού κινδύνου, και είναι οι κεντρικές κυβερνήσεις και κεντρικές τράπεζες, ενώ στη συνέχεια ακολουθούν τα πιστωτικά ιδρύματα και οι επιχειρήσεις. Επίσης, οι σταθμίσεις πιστωτικού κινδύνου έναντι

κεντρικών κυβερνήσεων και τραπεζών θα βασίζονται σε διαχωρισμό των κρατών ανάλογα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ. Αυτό σημαίνει ότι τα κράτη μέλη του ΟΟΣΑ θα ανήκουν σε Α' Ζώνη πιστωτικού κινδύνου, ενώ τα λοιπά κράτη θα είναι σε Β' Ζώνη υψηλότερου κινδύνου. Ακόμη, οι βραχυπρόθεσμες διατραπεζικές τοποθετήσεις ορίζονται σε 12 μήνες .

Παρά τα ανωτέρω επιτεύγματα, ο σχεδιασμός του κανόνα κεφαλαιακής επάρκειας του 1988 έλαβε αποκλειστικά υπόψη τα χαρακτηριστικά του τραπεζικού συστήματος της δεκαετίας του '80. Γι' αυτό και κρίνεται ανεπαρκής για τις ανάγκες του διεθνούς χρηματοπιστωτικού τομέα του 21ου αιώνα. Πιο συγκεκριμένα, η κριτική εστιάζεται σε τέσσερα κυρίως σημεία:

1. Οι τράπεζες μπορούσαν να προσαρμόσουν σταδιακά τη συμπεριφορά τους, ώστε να ικανοποιούν τον κανόνα του Συμφώνου της Βασιλείας, αξιοποιώντας νομικά κενά ή ατέλειες, προβαίνοντας σε arbitrage κεφαλαίων και τιτλοποιώντας επιχειρηματικά δάνεια.
2. Η απουσία σοβαρής διαφοροποίησης των κεφαλαιακών απαιτήσεων στον κανόνα του Συμφώνου της Βασιλείας ανάλογα με το ύψος του πιστωτικού κινδύνου αποτελούσε κίνητρο για ορισμένες τράπεζες να επιδίδονται σε δανεισμό υψηλού κινδύνου. Για παράδειγμα, αν και υπήρχαν σημαντικές διαφορές στο ύψος του πιστωτικού κινδύνου μεταξύ των τοποθετήσεων στις διάφορες χώρες του ΟΟΣΑ, το Σύμφωνο της Βασιλείας επέβαλλε ότι η έκθεση σε δανεισμό προς τις χώρες αυτές γενικά σταθμίζεται έναντι του κινδύνου με ποσοστό 0%. Αυτό οδηγούσε σε μία υποκατάσταση των στοιχείων του επενδυτικού χαρτοφυλακίου, που έχουν μέτρια απόδοση, με στοιχεία που ενσωματώνουν υψηλό κίνδυνο. Η υποκατάσταση αυτή είναι φυσικό αποτέλεσμα της θετικής συσχέτισης που υφίσταται ανάμεσα στον κίνδυνο και την απόδοση κάθε στοιχείου του ενεργητικού. Εάν η κεφαλαιακή απαίτηση για μία ευρεία ομάδα στοιχείων ενεργητικού είναι η ίδια, μία μέση τράπεζα που επιθυμεί να μεγιστοποιήσει τα κέρδη της θα επιλέξει οριακά να χορηγήσει πιστώσεις που ενσωματώνουν υψηλότερους κινδύνους.
3. Οι σταθμίσεις που προέβλεπε το Σύμφωνο της Βασιλείας του 1988 για τα στοιχεία του ενεργητικού βασίζονταν αποκλειστικά στην έκθεση στον πιστωτικό κίνδυνο. Αγνοούσε, επομένως, άλλες μορφές τραπεζικών κινδύνων, όπως ο κίνδυνος επιτοκίου, ο λειτουργικός κίνδυνος, ο νομικός κίνδυνος κ.λπ.
4. Οι κανόνες της Βασιλείας σχεδιάστηκαν για την εποπτεία των δραστηριοτήτων των διεθνών τραπεζών που δραστηριοποιούνται στις βιομηχανικές χώρες. Εντούτοις, η λογική των κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας έχει υιοθετηθεί από πολλές χώρες του κόσμου. Ιδιαίτερα στον χώρο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως εφαρμόζεται σε τραπεζικά

ιδρύματα και επενδυτικές εταιρείες ανεξάρτητα από το μέγεθός τους. Στον βαθμό, ωστόσο, που ο τομέας των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών γίνεται περισσότερο πολύπλοκος, οι γενικευμένοι κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας καθίστανται αναποτελεσματικοί. Τέλος, οι σταθμίσεις στον κανόνα κεφαλαιακής επάρκειας της Βασιλείας ήταν κατά το μάλλον ή ήταν αυθαίρετες.

1.3 Η ΝΕΑ ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ (BASEL II)

Η συνειδητοποίηση των αδυναμιών του συμφώνου της Βασιλείας Ι, αλλά και η πίεση της αγοράς οδήγησε στην έναρξη των εργασιών για την αναθεώρησή του από την Επιτροπή Τραπεζικής Εποπτείας της Βασιλείας και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία όφειλε να αναθεωρήσει τις οδηγίες περί κεφαλαιακής επάρκειας, οι οποίες σε αντίθεση με τις συστάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας είναι υποχρεωτικές. Το 2001, η Επιτροπή Βασιλείας εξέδωσε και νέο έγγραφο, στο οποίο παρουσιάζονται με λεπτομερέστερο τρόπο οι αναθεωρημένες προτάσεις, με προβλεπόμενο χρόνο εφαρμογής το 2004. Η Ευρωπαϊκή Ένωση με τη σειρά της εξέδωσε κείμενο προς σχολιασμό, το οποίο ουσιαστικά στήριζε το έγγραφο της Βασιλείας, αλλά εστίαζε περισσότερο σε θέματα που αφορούσαν αποκλειστικά τη Νομισματική Ένωση και αποτέλεσε βάση για την εναρμόνιση της Βασιλείας στα πλαίσια της Ευρωζώνης.

Έτσι, στις 26 Ιουνίου 2004 εκδόθηκε το αναθεωρημένο εποπτικό πλαίσιο της Κεφαλαιακής Επάρκειας, το οποίο είναι γνωστό ως *Βασιλεία ΙΙ* και πρόκειται να εφαρμοστεί πλήρως μέχρι το 2015. Εστιάζει σε τρεις κύριες περιοχές, συμπεριλαμβανομένων των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων, του εποπτικού ελέγχου και της πειθαρχίας της αγοράς, οι οποίες είναι γνωστές ως τρεις *πυλώνες*. Σκοπός είναι να ενισχυθούν και να εποπτευθούν οι διεθνείς τραπεζικές απαιτήσεις. Οι βασικοί στόχοι του νέου Συμφώνου συνίστανται στα ακόλουθα[2]:

- Να αποδοθεί έμφαση στη διαδικασία εποπτικής εξέτασης και στη διαφάνεια της αγοράς.
- Η επαρκής κάλυψη του συνόλου των χρηματοοικονομικών και μη κινδύνων.

[2] Γεωργούτσος, Α., 2008. *Διαχείριση Κινδύνων και Κεφαλαιακή Επάρκεια Πιστωτικών Ιδρυμάτων*. Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

- Η σταδιακή σύγκλιση του ύψους των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων προς το οικονομικό κεφάλαιο των τραπεζών, μέσω της αναγνώρισης από τις εποπτικές αρχές της αποτίμησης του κινδύνου που πραγματοποιούν οι ίδιες οι τράπεζες.

Το νέο σύμφωνο της Βασιλείας απαρτίζεται από τρεις πυλώνες[3]:

I. Ο *πρώτος πυλώνας* αφορά τον καθορισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη του πιστωτικού και του λειτουργικού κινδύνου.

II. Ο *δεύτερος πυλώνας* αφορά τον καθορισμό του σκοπού στον οποίο αποβλέπει η διαδικασία της αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών από τις εποπτικές αρχές, καθώς και την θέσπιση των γενικών αρχών και κριτηρίων που θα διέπουν την διαδικασία αυτή.

III. Ο *τρίτος πυλώνας* αφορά την ενίσχυση της πειθαρχίας της αγοράς μέσω της δημοσιοποίησης συγκεκριμένων ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων. Οι τρεις αυτοί πυλώνες του νέου Συμφώνου είναι αμοιβαίως αλληλοενισχυόμενοι. Αναμφίβολα, η αποτελεσματικότητα των κανόνων του πρώτου πυλώνα εξαρτάται καθοριστικά από την ικανότητα των εποπτικών αρχών να ελέγχουν την ορθή εφαρμογή τους μέσω των εξουσιών του 2ου πυλώνα. Επίσης, οι αυξημένες υποχρεώσεις γνωστοποίησης στοιχείων του 3ου πυλώνα διαμορφώνουν τα κατάλληλα κίνητρα για τη βελτίωση των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων που αναπτύσσουν οι τράπεζες.

Τέλος, ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών αντιπροσωπεύει την αναλογία μεταξύ των ιδίων κεφαλαίων της τράπεζας και των στοιχείων του ενεργητικού (εντός και εκτός ισολογισμού), τα οποία έχουν αντισταθμιστεί ανάλογα με τον κίνδυνο που έχει αποφασιστεί ότι τους αντιστοιχεί.

Σύμφωνα με το νέο σύμφωνο της **Βασιλείας ΙΙ** υπολογίζεται ως εξής:

$$\frac{\text{Εποπτικά κεφάλαια}}{\text{Πιστωτικός κίνδυνος} + \text{Κίνδυνος αγοράς} + \text{Λειτουργικός κίνδυνος}}$$

1.3.1 Πρώτος πυλώνας - Ελάχιστες Κεφαλαιακές απαιτήσεις (Minimum Capital Requirements)

[3] Γκόρτσος, Χ., 2001. *Συνολική Θεώρηση του ισχύοντος πλαισίου εποπτείας της Κεφαλαιακής Επάρκειας και η επερχόμενη αναθεώρησή του*. Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών.

Ο ορισμός των ιδίων κεφαλαίων, οι ελάχιστες απαιτήσεις του 8% των ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με το σταθμισμένο ενεργητικό και οι διατάξεις αναφορικά με την εποπτική μεταχείριση των κινδύνων αγοράς παραμένουν αμετάβλητες. Η κύρια διαφοροποίηση έγκειται στην μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου περιλαμβανομένης και της εποπτικής αντιμετώπισης των μέσων και τεχνικών μείωσης του εν λόγω κινδύνου, καθώς και στην καθιέρωση επιπρόσθετων κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον λειτουργικό κίνδυνο.

Αναλυτικότερα, ο πρώτος πυλώνας του νέου Σύμφωνου επιφέρει τις εξής αλλαγές στο ισχύον πλαίσιο:

(α) Τροποποιεί την ισχύουσα *τυποποιημένη μέθοδο (standardized approach)* για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Η νέα τυποποιημένη μέθοδος διατηρεί τη λογική της υφιστάμενης μεθόδου με την απόδοση προκαθορισμένων συντελεστών στάθμισης κινδύνου. Εντούτοις επιτυγχάνει μεγαλύτερη ευαισθησία ως προς τον κίνδυνο, στο μέτρο που οι συντελεστές κινδύνου προσδιορίζονται ανάλογα με τη διαβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας του αντισυμβαλλομένου.

(β) Αναγνωρίζει τη *μέθοδο υπολογισμού βάσει εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης*[4] *(internal ratings based approach - IRB)*, μέθοδο η οποία παρέχει στις τράπεζες δύο εναλλακτικούς τρόπους υπολογισμού, ανάλογα με το βαθμό εξέλιξης των εσωτερικών τους συστημάτων διαβάθμισης κινδύνου:

- τη *θεμελιώδη μέθοδο (foundation approach)* και
- την *προηγμένη μέθοδο (advanced approach)*.

Για τον υπολογισμό των σταθμίσεων των κινδύνων χρειάζεται η εκτίμηση τεσσάρων παραμέτρων:

✓ Η πρώτη παράμετρος σχετίζεται με την πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου (PD - Probability of Default) και απεικονίζει την πιστοληπτική του ικανότητα. Μετράει την πιθανότητα αδυναμίας κάλυψης των υποχρεώσεων του πελάτη εντός δεδομένης χρονικής περιόδου.

✓ Η δεύτερη παράμετρος κινδύνου (LDG - Loss Given Default) δίνει μια εκτίμηση της μέσης αναμενόμενης ζημίας, το ποσοστό της χρηματοδότησης το οποίο δεν θα εισπραχθεί, σε περίπτωση που ο πελάτης δεν εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του. Το μέγεθος της LDG εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το είδος των εξασφαλίσεων και των εγγυήσεων που έχουν χρησιμοποιηθεί.

---

[4] ΠΔ.ΤΕ_2589-20.08.2007. «*Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι πιστωτικού κινδύνου με προσέγγιση εσωτερικών διαβαθμίσεων*».

✓ Η τρίτη παράμετρος, η έκθεση του αντισυμβαλλόμενου σε περίπτωση αθέτησης της υποχρέωσής του (EAD - Exposure At Default) δίνει την εκτίμηση του χρηματοδοτικού ανοίγματος.

✓ Το μέγεθος της εναπομένουσας διάρκειας μέχρι τη λήξη των απαιτήσεων (M -Maturity) μετράει το χρονικό διάστημα που απομένει ως τη λήξη του ανοίγματος.

Η ποσοτικοποίηση των παραπάνω παραμέτρων πρέπει να γίνει πλήρως τεκμηριωμένα και να ανανεώνεται τουλάχιστον σε ετήσια βάση. Παράλληλα απαιτείται η προσαρμογή των αποτελεσμάτων (calibration), έτσι ώστε οι εκτιμήσεις να αντικατοπτρίζουν την αναμενόμενη συμπεριφορά τους. Διαφορετικά οι όποιες διαφορές θα πρέπει να αποδειχθεί ότι δεν οφείλονται σε συστηματικούς παράγοντες, αλλά σε τυχαίο θόρυβο. Στην Εξελιγμένη μέθοδο των Εσωτερικών Συστημάτων Διαβάθμισης οι εκτιμήσεις των PD, LDG, EAD και M παρέχονται από την τράπεζα βάσει των εκτιμήσεών της και των κατάλληλων ιστορικών δεδομένων, ενώ για την εκτίμηση του M υπάρχει δυνατότητα εξαίρεσης για κάποια χρηματοδοτικά ανοίγματα. Αντίθετα, στη Θεμελιώδη προσέγγιση μόνο η τιμή του PD παρέχεται από το υπάρχον χαρτοφυλάκιο χορηγήσεων, καθώς οι σταθμίσεις των LDG, EAD και M τίθενται από την Επιτροπή.

(γ) Διαμορφώνεται αναλυτικό πλαίσιο για την εποπτική μεταχείριση των τιτλοποιημένων απαιτήσεων (πλαίσιο που εξέλιπε εντελώς από το αρχικό Σύμφωνο).

(δ) Οι τράπεζες, που πληρούν προϋποθέσεις, θα μπορούν να χρησιμοποιούν μεθόδους άμβλυνσης του κινδύνου για να μειώσουν τις κεφαλαιακές επιβαρύνσεις τους, όπως:

- τις εξασφαλίσεις,
- τις εγγυήσεις και τα πιστωτικά παράγωγα, και
- το συμψηφισμό στοιχείων εντός ισολογισμού.

(ε) Τέλος, εισάγονται για πρώτη φορά κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του λειτουργικού κινδύνου. Στην έννοια του εν λόγω κινδύνου εμπίπτουν οι ζημίες που οφείλονται:

- στην ανεπάρκεια/ακαταλληλότητα των εσωτερικών διαδικασιών και συστημάτων,
- σε ανθρώπινο παράγοντα, ή
- σε εξωτερικά αίτια.

1.3.2 Δεύτερος πυλώνας - Διαδικασία εποπτικής αξιολόγησης (Supervisory Review Process)

Ο δεύτερος πυλώνας του Συμφώνου της Βασιλείας στοχεύει να ενθαρρύνει την τήρηση υψηλών προδιαγραφών στη διαφάνεια και παρουσίαση των αναλαμβανόμενων κινδύνων. Μέσα από το αναθεωρημένο Σύμφωνο δίνεται η δυνατότητα στα τραπεζικά ιδρύματα να αναπτύξουν εσωτερικά συστήματα αξιολόγησης του πιστωτικού κινδύνου σε διάφορα επίπεδα πολυπλοκότητας, ώστε να επιτευχθεί ακριβέστερη στάθμιση κινδύνου με την έγκριση των εποπτικών αρχών.

Όσες τράπεζες εκτιμάται στην αγορά ότι ανήκουν σε υψηλού κινδύνου ιδρύματα ή έχουν ανεπαρκές σύστημα διαχείρισης κινδύνων, θα τους επιβάλλονται κυρώσεις μέσω υψηλότερων περιθωρίων επιτοκίου στο διατραπεζικό δανεισμό και στο εκδιδόμενο χρέος. Η διαφάνεια των στοιχείων είναι υποχρεωτική και επικεντρώνεται σε συγκεκριμένους τομείς, οι οποίοι αφορούν κυρίως στοιχεία για την κεφαλαιακή επάρκεια και τη σύνθεση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων, την αναλυτική παρουσίαση των εκθέσεων σε κίνδυνο ανά προϊόν και την διαφάνεια των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων.

Το μέρος αυτό του πλαισίου εισάγει γενικές αρχές τέτοιες, ώστε να διασφαλίζεται η κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων πέραν των μηχανισμών του πρώτου πυλώνα. Τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να διαθέτουν σύστημα εκτίμησης κεφαλαιακής επάρκειας και να καθορίζουν τα κεφάλαια που απαιτούνται για την κάλυψη των κινδύνων που αναλαμβάνουν. Οι εποπτικές αρχές αξιολογούν τους κινδύνους, καθώς και τις διαδικασίες παρακολούθησης και μέτρησης αυτών και δύνανται να απαιτούν πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις, στις περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει πλήρης συμμόρφωση με τις διατάξεις του πρώτου πυλώνα ή κάποιοι κίνδυνοι, που δεν αντιμετωπίζονται από τον πρώτο πυλώνα, δεν έχουν καλυφθεί επαρκώς με κεφάλαια από τα πιστωτικά ιδρύματα.

Συγκεκριμένα, ο δεύτερος πυλώνας αρθρώνεται γύρω από τέσσερις βασικές αρχές:

- ❖ Πρόβλεψη διαδικασιών από τα πιστωτικά ιδρύματα για την εσωτερική αξιολόγηση της κεφαλαιακής τους επάρκειας και τη διαμόρφωση στρατηγικής για τη διατήρηση του επιπέδου ιδίων κεφαλαίων.
- ❖ Καθιέρωση της εξουσίας εποπτικού ελέγχου της αρτιότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων των τραπεζών.
- ❖ Δυνατότητα επιβολής από την αρμόδια εποπτική αρχή κεφαλαιακής απαίτησης για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου καθ' υπέρβαση του ελαχίστου ορίου (8%) σε συγκεκριμένα πιστωτικά ιδρύματα.

❖ Καθιέρωση της εξουσίας έγκαιρης παρέμβασης των εποπτικών αρχών σε περίπτωση επιδείνωσης του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ενός πιστωτικού ιδρύματος.

Η διαδικασία της εποπτικής εξέτασης (supervisory review process) του δεύτερου πυλώνα αποτελεί μία από τις βασικές καινοτομίες του Νέου Συμφώνου. Αντανακλά τη μετατόπιση του ενδιαφέροντος των εποπτικών αρχών από το επίπεδο της μακροπροληπτικής εποπτείας σε εκείνο της μικροπροληπτικής, παρέχοντας τη δυνατότητα προσωποποιημένης εποπτείας των ιδρυμάτων, οι δραστηριότητες των οποίων ενέχουν μεγαλύτερο συστημικό κίνδυνο.

1.3.3. Τρίτος πυλώνας - Πειθαρχία της Αγοράς (Market Discipline)

Ο τρίτος πυλώνας εισάγει διατάξεις αναφορικά με την παρεχόμενη από τα πιστωτικά ιδρύματα προς το εξωτερικό πληροφόρηση για το ύψος των αναλαμβανομένων κινδύνων, τις κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι των κινδύνων αυτών και την ακολουθούμενη στρατηγική, προκειμένου μέσω της διαφάνειας (disclosure) να ενισχυθεί η πειθαρχία της αγοράς. Αφορά, επομένως, την υποχρέωση των τραπεζών να προβαίνουν σε γνωστοποίηση στοιχείων, τόσο ποιοτικού όσο και ποσοτικού χαρακτήρα, με σκοπό την ενίσχυση της επιβαλλόμενης από την αγορά πειθαρχίας προς τους κανόνες ορθής διαχείρισης των κινδύνων. Σκοπός του τρίτου πυλώνα είναι να παρέχονται στους συμμετέχοντες στην αγορά οι αναγκαίες πληροφορίες για τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται τα πιστωτικά ιδρύματα και για τις διαδικασίες διαχείρισής τους. Οι υποχρεώσεις δημοσιοποίησης αφορούν σε γενικές γραμμές:

- τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται τα πιστωτικά ιδρύματα,
- τις διαδικασίες διαχείρισής τους, και
- την ποιότητα των στοιχείων των ιδίων κεφαλαίων, που χρησιμοποιούνται για την κάλυψη των κινδύνων.

Οι τεχνικές μεταβιβάσεως και οι πρακτικές μετρήσεως των πιστωτικών κινδύνων που προέρχονται από σύνθετα χρηματοοικονομικά εργαλεία, όπως είναι τα credit derivatives, swap options, καθώς επίσης και από τιτλοποιήσεις ενεργητικού, απεικονίζονται πληρέστερα με

μεγαλύτερη προσοχή. Παράλληλα αυξάνεται το φάσμα των εξασφαλίσεων έναντι κινδύνων και οι εγγυήσεις έναντι απαιτήσεων.

Οι εποπτικές αρχές μπορεί πλέον να μην επιβάλλουν ειδική κεφαλαιακή απαίτηση για τον επιτοκιακό κίνδυνο του επενδυτικού χαρτοφυλακίου για τις τράπεζες που παρουσιάζουν σημαντικό κίνδυνο λόγω ανοιγμάτων ρευστότητας μεταξύ παθητικού/ενεργητικού, αλλά παρακολουθούν με προσοχή την οικονομική κατάσταση της κάθε τράπεζας.

Το σημαντικότερο γεγονός σχετικά με το νέο πλαίσιο υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων, που προτείνει η Επιτροπή, έχει να κάνει με ειδική κεφαλαιακή απαίτηση έναντι του λειτουργικού κινδύνου, το οποίο θέτει τους νέους κανόνες σε συνεργασία με τους εθνικούς φορείς και τις κεντρικές τράπεζες. Μέσα από το νέο πλαίσιο προβλέπονται ξεχωριστές κεφαλαιακές απαιτήσεις βάσει αντίστοιχων μεθοδολογιών μέτρησης. Η δυσκολία που παρουσιάζεται σχετικά με τον λειτουργικό κίνδυνο είναι ότι δεν είναι εύκολα μετρήσιμος και αναφέρεται σε όλα τα είδη κινδύνων που δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν είτε ως κίνδυνοι αγοράς, είτε ως πιστωτικοί κίνδυνοι.

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε πως το Σύμφωνο της Βασιλείας Ι, στην αρχική του μορφή, κάλυπτε μόνο τον πιστωτικό κίνδυνο και ουσιαστικά επέβαλε το εποπτικό κεφάλαιο (regulatory capital) να είναι τουλάχιστον 8% του σταθμισμένου ενεργητικού (risk weighted assets) ή, με άλλα λόγια, ο δείκτης φερεγγυότητας να μην υπολείπεται του 8%. Το κεφάλαιο, κατά τους κανόνες της Βασιλείας, είναι ευρύτερο του παραδοσιακού ορισμού της «Καθαρής Θέσης» και περιλαμβάνει στοιχεία όπως ομολογίες και δάνεια περιορισμένης εξασφαλίσεως (subordinated debt). Από την άλλη πλευρά, το σταθμισμένο ενεργητικό προέκυπτε από τη στάθμιση των στοιχείων του ενεργητικού σύμφωνα με έναν συντελεστή από τους τέσσερις συντελεστές (0%, 20%, 50% και 100%), σύμφωνα με την κατηγορία ενεργητικού. Τελικά, το εποπτικό κεφάλαιο δεν έπρεπε να υπολείπεται του 8% του σταθμισμένου ενεργητικού του πιστωτικού ιδρύματος.

Από την άλλη το Σύμφωνο της Βασιλείας ΙΙ, ενώ διατηρεί τις βασικές αρχές της Βασιλείας Ι, όπως τον δείκτη φερεγγυότητας σε ποσοστό 8%, προχωρεί σε μια σημαντική τροποποίηση, στη δυνατότητα των τραπεζών να χρησιμοποιούν τα δικά τους εσωτερικά συστήματα κινδύνου για τον προσδιορισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Επίσης , η στάθμιση των χορηγήσεων των τραπεζών για τον υπολογισμό του δείκτη φερεγγυότητας μπορεί να κάνει χρήση των αξιολογήσεων διεθνών οίκων (credit agencies, όπως Moodys, S&P κ.τ.λ.). Τέλος, οι καινούργιοι κανόνες λαμβάνουν υπόψη και τον λειτουργικό κίνδυνο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

Η Τράπεζα της Ελλάδος καθορίζει το Πλαίσιο Ελέγχου της επάρκειας ρευστότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων σύμφωνα με την πράξη του Διοικητή αριθμ . 2614/07.04.2009.

2.1 Δείκτες Ρευστότητας

Καθορίζονται υποχρεωτικοί δείκτες ρευστότητας με τη μορφή ελάχιστων ορίων, ως εξής: α) **Δείκτης Ρευστών Διαθεσίμων**[5]: ορίζεται το πηλίκο του κλάσματος στο οποίο ως αριθμητής λαμβάνεται το σωρευτικό υπόλοιπο των «ρευστών διαθεσίμων» της χρονικής ζώνης άμεσης λήξης μέχρι και 30 ημέρες, δηλαδή:

Ρευστά Διαθέσιμα = Ταμείο + Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων που λήγουν εντός 30 ημερών + Άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία + Αχρησιμοποίητα υπόλοιπα ανοιχτών ορίων πίστωσης ληφθέντα από πιστωτικά ιδρύματα του ομίλου, δηλαδή ορίζονται ως το άθροισμα των στοιχείων (1 + 2 + 3.1 + ΙΙ.β) των χρονικών ζωνών άμεσης λήξης, 2-7 ημέρες και 8-30 ημέρες του Πίνακα Α1 του Παραρτήματος IV.

και ως παρονομαστής οι «βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις» (δανειακά κεφάλαια) .

Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις =Υποχρεώσεις που λήγουν εντός 12 μηνών στις οποίες περιλαμβάνεται το 80% του συνολικού υπολοίπου των καταθέσεων όψεως και τρεχούμενων λογαριασμών και καταθέσεων ταμιευτηρίου, δηλαδή ορίζονται ως το άθροισμα των στοιχείων [(Συνολικές Υποχρεώσεις (0 – 12 μήνες) του Πίνακα Α2 πλέον το ποσό της ζώνης άνω του έτους των στοιχείων (2α + 2β +2γ + 2δ) πλέον το ποσό της ζώνης άνω του έτους των στοιχείων (3α+3β+3γ+3δ) του Πίνακα Α2)].

Το ελάχιστο όριο του δείκτη ορίζεται σε: 20%.

β) **Δείκτης Ασυμφωνίας Ληκτότητας Απαιτήσεων-Υποχρεώσεων**: ορίζεται το πηλίκο του κλάσματος στο οποίο ως αριθμητής λαμβάνεται το σωρευτικό υπόλοιπο της διαφοράς των

[5] ΠΔ.ΤΕ_ 2614-7.4.2009. «*Πλαίσιο ελέγχου από την Τράπεζα της Ελλάδος της επάρκειας ρευστότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων*».

απαιτήσεων και των υποχρεώσεων της χρονικής ζώνης άμεσης λήξης μέχρι και 30 ημέρες, δηλαδή στοιχείο «Απαιτήσεις μείον Υποχρεώσεις (0-30 ημέρες)» του Πίνακα Β και ως παρονομαστής οι «βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις» , όπως και στο δείκτη ρευστών διαθεσίμων.
Το ελάχιστο όριο του δείκτη (με την επισήμανση του αρνητικού πρόσημου) ορίζεται σε: -20% .

2.2 Υποβαλλόμενα στοιχεία στην Τράπεζα της Ελλάδος

Τα πιστωτικά ιδρύματα θα υποβάλλουν στην Τράπεζα της Ελλάδος τα εξής στοιχεία:

1. Τους πίνακες ρευστότητας Α1, Α2 και Β με στοιχεία τέλους κάθε τριμήνου και προθεσμία υποβολής 15 και 30 εργασίμων ημερών για την ατομική και ενοποιημένη βάση, αντίστοιχα.
2. Το ετήσιο σχέδιο χρηματοδότησης (funding plan), σε επίπεδο ομίλου, το οποίο θα περιέχει τις εκτιμήσεις για τις αναμενόμενες μελλοντικές εισροές-εκροές, οι οποίες θα κατανέμονται σε χρονικές ζώνες διάρκειας τριών μηνών, στο αμέσως επόμενο δωδεκάμηνο από την ημερομηνία αναφοράς, ανάλογα με την ημερομηνία επέλευσής τους. Επίσης, θα υπολογίζεται και το χρηματοδοτικό άνοιγμα (θετικό ή αρνητικό) που προκύπτει από ασυμφωνία μεταξύ των εισροών-εκροών στις ανωτέρω χρονικές ζώνες. Επιπλέον, το σχέδιο θα περιέχει εκτιμήσεις των κεφαλαίων που είναι απαραίτητα για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων και την κάλυψη τυχόν ελλείμματος για το ίδιο χρονικό διάστημα, καθώς και εκτιμήσεις για τις πηγές εξεύρεσης αυτών των αναγκαίων κεφαλαίων. Οι ανωτέρω εκτιμήσεις θα συνοδεύονται και από τις υποθέσεις, παραδοχές και επεξηγήσεις για την εκτιμώμενη εξέλιξη των μεγεθών του ισολογισμού. Το σχέδιο χρηματοδότησης θα υποβάλλεται στην Τράπεζα της Ελλάδος κάθε έτος εντός 30 εργασίμων ημερών από τη σύνταξη του ετήσιου επιχειρηματικού σχεδίου. Κάθε σημαντική τροποποίηση του σχεδίου χρηματοδότησης, καθώς και οι λόγοι που επέβαλαν την τροποποίηση, θα αναφέρεται άμεσα στην Τράπεζα της Ελλάδος.
3. Την καταγεγραμμένη πολιτική ρευστότητας. Τα πιστωτικά ιδρύματα που δεν διαθέτουν καταγεγραμμένη πολιτική ρευστότητας θα πρέπει εντός εξαμήνου από την έναρξη ισχύος της παρούσας Πράξης να αναπτύξουν και υποβάλλουν στην Τράπεζα της Ελλάδος.
4. Το πλαίσιο ορίων ρευστότητας. Τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει εντός εξαμήνου από την έναρξη ισχύος της παρούσας Πράξης να αναπτύξουν και υποβάλλουν στην Τράπεζα της Ελλάδος εσωτερικά όρια ρευστότητας.

5. Το Σχέδιο Αντιμετώπισης Καταστάσεων Κρίσης Ρευστότητας (Contingency Funding Plan), σε επίπεδο ομίλου. Τα πιστωτικά ιδρύματα που δεν διαθέτουν Σχέδιο, θα πρέπει εντός διμήνου από την έναρξη ισχύος της παρούσας Πράξης να αναπτύξουν και να το υποβάλλουν στην Τράπεζα της Ελλάδος.

6. Τα αποτελέσματα της άσκησης προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (stress testing) σε επίπεδο ομίλου, σε εξαμηνιαία βάση εντός 30 εργασίμων ημερών από το τέλος κάθε ημερολογιακού εξαμήνου. Η άσκηση πρέπει να εφαρμόζει σενάρια προσαρμοσμένα στη φύση, το μέγεθος και την πολυπλοκότητα των κινδύνων ρευστότητας του πιστωτικού ιδρύματος. Τα αποτελέσματα θα συνοδεύονται από περιγραφές των σεναρίων, των υποθέσεων και των παραδοχών, καθώς και άλλων συμπληρωματικών επεξηγήσεων. Πέραν των ανωτέρω τακτικών ασκήσεων, η Τράπεζα της Ελλάδος θα παρέχει δικά της σενάρια, κοινά για όλα τα πιστωτικά ιδρύματα, για την διενέργεια ασκήσεων σε περιοδική βάση.
7. Τυχόν τροποποιήσεις των ανωτέρω στοιχείων 3, 4 και 5 θα γνωστοποιούνται στην Τράπεζα της Ελλάδος.
8. Τα υποκαταστήματα των ξένων τραπεζών θα υποβάλλουν μόνον τα στοιχεία της ανωτέρω παραγράφου 1.
9. Η πρώτη υποβολή στοιχείων θα αφορά τα στοιχεία της 30ης Σεπτεμβρίου 2009 σε ατομική βάση και της 31ης Δεκεμβρίου 2009 σε ενοποιημένη βάση.

Τήρηση Ελάχιστων Ορίων

1. Τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να τηρούν τα ελάχιστα όρια, σε ατομική και ενοποιημένη βάση σε κάθε χρονική στιγμή. Κάθε σημαντική επί έλαττον απόκλιση (μεγαλύτερη των δύο εκατοστιαίων μονάδων) των υποχρεωτικών δεικτών από τα ελάχιστα όρια πρέπει να γνωστοποιείται αμέσως στην Τράπεζα της Ελλάδος (Δ/νση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος). Η τήρηση των ορίων σε ατομική βάση αρχίζει από την 1η Ιουλίου 2009. Για την τήρηση των ορίων σε ενοποιημένη βάση επιτρέπεται όπως τα δεδομένα των θυγατρικών ενσωματώνονται στον υπολογισμό των δεικτών στο τέλος κάθε μήνα, ενώ εντός του μήνα διατηρούνται σταθερά. Για λόγους προσαρμογής των συστημάτων των τραπεζών, καθορίζεται όπως η τήρηση των ορίων σε ενοποιημένη βάση αρχίσει την 31η Δεκεμβρίου 2009. Τα στοιχεία υπολογισμού των δεικτών είναι στη διάθεση της Τράπεζας της Ελλάδος και τηρούνται για ένα έτος.
2. Στην ανωτέρω γνωστοποίηση θα πρέπει επίσης να αναφέρονται οι λόγοι της απόκλισης, καθώς και τα μέτρα που τα πιστωτικά ιδρύματα έχουν λάβει ή σκοπεύουν να λάβουν, με βάση τεκμηριωμένο και δεσμευτικό χρονοδιάγραμμα υλοποίησης για τη συμμόρφωσή τους με τα ελάχιστα όρια.

3. Δεν επιτρέπεται στα πιστωτικά ιδρύματα να συνάπτουν συναλλαγές δανεισμού με αποκλειστικό σκοπό την αποκατάσταση των δεικτών στα ελάχιστα όρια κατά τις ημερομηνίες αναφοράς, ενώ στα χρονικά διαστήματα μεταξύ δύο αναφορών επιτρέπουν στους δείκτες να βρίσκονται κάτω των ελάχιστων ορίων. Παρόμοιες συναλλαγές θεωρούνται παράβαση των ελάχιστων ορίων και όταν διαπιστώνονται τέτοιες συναλλαγές, χωρίς επαρκή αιτιολόγηση, η Τράπεζα της Ελλάδος θα λαμβάνει τα προβλεπόμενα μέτρα κατά το άρθρο 62 του Ν. 3601/2007 και θα επιβάλλει κυρώσεις σύμφωνα με το άρθρο 64 του ιδίου νόμου, μετά από εξέταση της κάθε περίπτωσης και ιδίως σε περιπτώσεις υποτροπής.

2.3. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ως κίνδυνος ρευστότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων ορίζεται η αδυναμία τους να καλύψουν τις υποχρεώσεις τους καθώς λήγουν, με κόστος σε λογικά επίπεδα. Αυτός ο ορισμός συνήθως αναφέρεται ως «κίνδυνος αναχρηματοδότησης», υπάρχει όμως και μία άλλη διάσταση του κινδύνου ρευστότητας ο οποίος αναφέρεται ως «κίνδυνος ρευστότητας αγοράς». Ο κίνδυνος ρευστότητας αγοράς μπορεί να περιγραφεί ως ο κίνδυνος όπου μία θέση δεν μπορεί να ρευστοποιηθεί εύκολα ή/και άμεσα χωρίς να έχει σημαντική επίπτωση στην αγοραία αξία της λόγω χαμηλού βάθους ή αναταραχής της αγοράς.

Η διαχείριση και εποπτεία του κινδύνου ρευστότητας έχουν λάβει ιδιαίτερη σημασία λόγω της γρήγορης ανάπτυξης πολύπλοκης δομής προϊόντων καθώς και της ενοποίησης των χρηματοοικονομικών αγορών. Η όλο και μεγαλύτερη εξάρτηση πολλών τραπεζών από τη χρηματοδότηση χονδρικής τις εκθέτει σε αυξημένο κίνδυνο σε σχέση με το παρελθόν καθόσον, η χρηματοδότηση χονδρικής, είναι πολύ πιο ευαίσθητη σε πιστωτικά γεγονότα απ' ότι η χρηματοδότηση λιανικής. Η άντληση κεφαλαίων από τις αγορές παρέχει στα πιστωτικά ιδρύματα μεγαλύτερη ευελιξία στη διαχείριση της ρευστότητάς τους και στη διαφοροποίηση των πηγών κεφαλαίων, αλλά και δημιουργεί μεγαλύτερο κίνδυνο ρευστότητας. Επιπλέον, τα πιστωτικά ιδρύματα καταφεύγουν σε άλλες μορφές χρηματοδότησης όπως τιτλοποίηση απαιτήσεων και σε προϊόντα εκτός ισολογισμού που συγχρόνως αυξάνουν τον κίνδυνο ρευστότητας και τον καθιστούν περισσότερο πολύπλοκο. Αμφιβολίες ως προς την αξία περιουσιακών στοιχείων επί των οποίων έχουν εκδοθεί χρεόγραφα μπορούν να οδηγήσουν στην κατάρρευση των αγορών

χρεογράφων και σε γενικευμένη κρίση ρευστότητας, εξέλιξη που απεικονίζει τη θεμελιώδη ιδιοσυγκρατική φύση της ρευστότητας που βασίζεται στην εμπιστοσύνη, δηλαδή στη βούληση και δυνατότητα καταθετών, τραπεζών και διαμεσολαβητών στις αγορές να αναλάβουν κινδύνους αναμεταξύ τους.

Εκ των ανωτέρω είναι φανερό ότι απαιτείται, περισσότερο απ' ότι στο παρελθόν, ενεργή και αποτελεσματική διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας πέρα από την παραδοσιακή διαχείριση των καθημερινών αναγκών ρευστότητας.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

2.3.1 Πολιτική διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας

Τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να διαθέτουν συστήματα διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας τα οποία διέπονται από τις διατάξεις της ΠΔΤΕ 2577/9.3.2006, όπως ισχύει, καθώς και τις οδηγίες της υπ' αρίθμ. 18/26.8.2008 Εγκυκλίου Διοίκησης Τ.Ε (Πυλώνας 2).

Τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να διαθέτουν και να εφαρμόζουν καταγεγραμμένες, τεκμηριωμένες και εγκεκριμένες από το Δ.Σ πολιτικές διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας, οι οποίες κατ' ελάχιστον περιλαμβάνουν τα κάτωθι:

• Ορισμούς του κινδύνου ρευστότητας, πηγές του και επιπτώσεις με διάκριση σε δομικό ή μακροπρόθεσμο (structural-long term) και τακτικό ή λειτουργικό (tactical or operational) καθώς και αλληλοσύνδεσής του με άλλους κινδύνους (πιστωτικό, αγοράς, λειτουργικό κ.α.).

• Πολιτική διαχείρισης σε ατομικό επίπεδο και σε επίπεδο ομίλου (κεντροποιημένη ή αποκεντρωμένη διαχείριση).

• Πολιτική διαχείρισης υπό κανονικές και μη συνθήκες.

• Περιγραφή της οργανωτικής δομής διαχείρισης του κινδύνου. Όργανα και αρμοδιότητές τους, ρόλοι και υπευθυνότητες.

• Περιγραφή συστημάτων και μεθόδων μέτρησης του κινδύνου ρευστότητας.

• Περιγραφή μεθόδων καθορισμού του επιπέδου ανοχής στον κίνδυνο ρευστότητας.

• Περιγραφή των μεθόδων καθορισμού αποθέματος ρευστότητας για την αντιμετώπιση προβλημάτων ή κρίσεων ρευστότητας, περιλαμβάνοντας και τυχόν εκπτώσεων (haircuts) επί της αξίας των αποθηκευμένων περιουσιακών στοιχείων υπό κανονικές ή μη συνθήκες. Επιπλέον, περιγραφή της διαχείρισης και εκτίμησης των διαθέσιμων υψηλής ποιότητας τίτλων εξασφάλισης για άντληση ρευστότητας (collateral).

• Περιγραφή των υποθέσεων για τη συμπεριφορά πελατών λιανικής και χονδρικής χρηματοδότησης.

• Περιγραφή των μεθόδων αποτίμησης και εκτίμησης των ταμιακών ροών, καθώς και του κινδύνου ρευστότητας των δομημένων ή με πολύπλοκα χαρακτηριστικά προϊόντων υπό κανονικές ή μη συνθήκες.

• Περιγραφή και εκτίμηση του κινδύνου ρευστότητας που απορρέει από στοιχεία εκτός ισολογισμού και άλλες ενδεχόμενες υποχρεώσεις (contingent liabilities) (βλ. ανάλυση στο τέλος του παρόντος Παραρτήματος).

• Περιγραφή του πλαισίου ορίων.

• Περιγραφή του πλαισίου αναφορών.

• Περιγραφή του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.

• Περιγραφή του Σχεδίου Αντιμετώπισης Καταστάσεων Κρίσης Ρευστότητας (Contingency Funding Plan).

• Περιγραφή του Προγράμματος Προσομοίωσης Καταστάσεων Κρίσης Ρευστότητας (stress testing).

Ο ρόλος του Δ.Σ και της Διοίκησης

• Για την αποτελεσματική διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας το Δ.Σ κάθε πιστωτικού ιδρύματος πρέπει να μεριμνά για τη διαμόρφωση της στρατηγικής και των πολιτικών ρευστότητας, καθώς και για τον καθορισμό του επιπέδου ανοχής κινδύνου ρευστότητας.

• Επιλέγει τα πρόσωπα και τα όργανα που έχουν την εξουσία και τις αρμοδιότητες για τη διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας.

• Παρακολουθεί το συνολικό προφίλ του κινδύνου ρευστότητας.

• Διασφαλίζει ότι ο κίνδυνος ρευστότητας αναγνωρίζεται, μετράται, παρακολουθείται και ελέγχεται.

• Η Διοίκηση επιβλέπει την καθημερινή και την μακροχρόνια διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας και διασφαλίζει ότι οι στόχοι, οι σκοποί και το επίπεδο ανοχής στον κίνδυνο ρευστότητας, όπως έχουν τεθεί από το Δ.Σ, εξυπηρετούνται από κατάλληλες διαδικασίες και πρακτικές που είναι ευκόλως κατανοητές από το προσωπικό. Επίσης επιβλέπει την εφαρμογή των συστημάτων διοικητικής πληροφόρησης και άλλων συστημάτων που αναγνωρίζουν, μετρούν, παρακολουθούν και ελέγχουν τον κίνδυνο ρευστότητας καθώς και την εφαρμογή αποτελεσματικών συστημάτων εσωτερικού ελέγχου των διαδικασιών διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας.

• Το Δ.Σ αναθέτει σε επιτροπή (Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων ή άλλη Επιτροπή σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις της ΠΔΤΕ 2577/9.3.2006) ευθύνες για τον καθορισμό συγκεκριμένων πολιτικών και πρακτικών διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας. Η Επιτροπή είναι υπεύθυνη να διασφαλίζει ότι τα συστήματα μέτρησης επαρκώς αναγνωρίζουν και μετρούν την έκθεση του πιστωτικού ιδρύματος σε κίνδυνο ρευστότητας και ότι τα συστήματα αναφορών παρέχουν πλήρη και ακριβή εικόνα για το επίπεδο και τις πηγές του κινδύνου.

2.3.2.Συστήματα, διαδικασίες και μέθοδοι διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας

• Για τη διασφάλιση αποτελεσματικής οργανωτικής δομής και επάρκειας του συστήματος διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας απαιτείται όπως η στρατηγική του πιστωτικού ιδρύματος περιγράφεται αναλυτικά με σαφή καθορισμό των αρμοδιοτήτων και ορίων ευθύνης κάθε εμπλεκόμενης υπηρεσιακής μονάδας και Επιτροπής, καθώς και των αντίστοιχων διαδικασιών εξουσιοδότησης.

• Τα συστήματα διαχείρισης του κινδύνου πρέπει να περιλαμβάνουν συστήματα και διαδικασίες αναγνώρισης, μέτρησης, παρακολούθησης και ελέγχου του κινδύνου ρευστότητας.

- Τα συστήματα μέτρησης του κινδύνου ρευστότητας πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να συλλαμβάνουν τις βασικές πηγές προέλευσης του κινδύνου ρευστότητας αλλά και την πολυπλοκότητα και αλληλοσύνδεσή του με άλλους κινδύνους.
- Η αποτίμηση της αξίας και η αξιολόγηση και εκτίμηση της ρευστότητας των στοιχείων ενεργητικού (χρεόγραφα), υπό κανονικές και μη συνθήκες, πρέπει να βασίζεται στη δυνατότητα και αξία ρευστοποίησής των και όχι στην εποπτική ταξινόμηση (χαρτοφυλάκιο συναλλαγών / εκτός χαρτοφυλακίου συναλλαγών) ή στη λογιστική μεταχείριση (χαρτοφυλάκιο συναλλαγών / διαθέσιμο προς πώληση / διακρατούμενο στη λήξη).
- Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίδεται στα νομικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά των συμφωνιών συμψηφισμού που σχετίζονται με τα συστήματα πληρωμών και διακανονισμού.
- Τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να διαθέτουν και εφαρμόζουν κατάλληλες και επαρκείς μεθόδους για την αναγνώριση και εκτίμηση των κινδύνων ρευστότητας που απορρέουν από εκτός ισολογισμού στοιχεία και άλλες ενδεχόμενες υποχρεώσεις, όπως:

- από τιτλοποιημένες απαιτήσεις
- αχρησιμοποίητα υπόλοιπα ορίων πιστωτικών διευκολύνσεων δοθέντων σε δανειακούς πελάτες, εταιρείες ειδικού σκοπού που μετέχουν σε προγράμματα τιτλοποίησης απαιτήσεων (SPV's), ή σε προγράμματα «asset backed commercial paper" (Conduits) λαμβάνοντας υπόψη και τον κίνδυνο φήμης που ενέχεται σ' αυτού του είδους τις συναλλαγές (βλ. ανάλυση στο τέλος του παρόντος Παραρτήματος).

- Τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να διαχειρίζονται τις ανάγκες τους σε ρευστότητα σε ξένα νομίσματα διατηρώντας μία κατάλληλη ισορροπία μεταξύ χρηματοδότησης σε τοπικό νόμισμα και σε ξένα νομίσματα (βλ. ανάλυση στο τέλος του παρόντος Παραρτήματος).
- Για την διαχείριση της ρευστότητας υπό κανονικές και μη συνθήκες απαιτείται συστηματική παρακολούθηση και διαχείριση των αναγκών και της διαθεσιμότητας μη δεσμευμένων τίτλων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εξασφάλιση για την άντληση ρευστότητας (collateral).
- Για την αντιμετώπιση καταστάσεων κρίσης ρευστότητας με στόχο την επιβίωση τους για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα χωρίς μεταβολή του επιχειρηματικού τους σχεδίου, τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να καθορίζουν συγκεκριμένο επίπεδο αποθέματος ρευστότητας υπό τη μορφή μη δεσμευμένων (unencumbered) άμεσα ρευστοποιήσιμων στοιχείων (liquidity buffer) που μπορούν να πωληθούν ή να χρησιμοποιηθούν σε πράξεις ρέπος, λαμβάνοντας υπόψη την αξία ρευστοποίησής τους υπό συνθήκες κρίσης.

- Πιστωτικά ιδρύματα που σε μεγάλο βαθμό βασίζονται σε χρηματοδότηση χονδρικής, πρέπει να διαθέτουν εξελιγμένα συστήματα μέτρησης.
- Τα συστήματα μέτρησης πρέπει να προσαρμόζονται ανάλογα με τις μεταβολές στα προϊόντα και στους κινδύνους.
- Τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να αναπτύσσουν και εφαρμόζουν δείκτες (early warning indicators) οι οποίοι χρησιμεύουν στον εντοπισμό προβλημάτων ρευστότητας, στην αύξηση του κινδύνου ρευστότητας ή στην αύξηση των χρηματοδοτικών αναγκών .

Βασικά στοιχεία ενός αποτελεσματικού συστήματος διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας αποτελούν τα συστήματα πληροφόρησης της Διοίκησης, τα όρια, οι εσωτερικοί έλεγχοι, οι διοικητικές αναφορές, το σχέδιο αντιμετώπισης κρίσης, τα προγράμματα stress testing[6] και οι εκτιμήσεις μελλοντικών εισροών-εκροών όπως πιο αναλυτικά περιγράφονται στη συνέχεια: Συστήματα πληροφόρησης της Διοίκησης και πλαίσιο αναφορών

- Ένα αποτελεσματικό σύστημα πληροφόρησης της Διοίκησης είναι απαραίτητο για τη λήψη αποφάσεων ως προς τη διαχείριση του κινδύνου. Οι πληροφορίες που παρέχει πρέπει να είναι άμεσα διαθέσιμες για την διαχείριση της ρευστότητας και τον έλεγχο του κινδύνου σε ημερήσια βάση καθώς και σε περιόδους μη ομαλών συνθηκών ή περιόδους κρίσης.
- Η Διοίκηση ή η αρμόδια Επιτροπή πρέπει να λαμβάνουν αναφορές για το επίπεδο και την εξέλιξη της ρευστότητας σε τακτική βάση. Οι εν λόγω αναφορές πρέπει να απεικονίζουν το επίπεδο κινδύνου ρευστότητας, τη συμμόρφωση με τα σχετικά όρια, καθώς και τη συνέπεια των στρατηγικών ρευστότητας σε σχέση με την ανοχή στον κίνδυνο όπως έχουν καθορισθεί από το Δ.Σ ή τη Διοίκηση.
- Το περιεχόμενο και το είδος των εσωτερικών αναφορών είναι ανάλογο των πρακτικών διαχείρισης της ρευστότητας, των κινδύνων και άλλων χαρακτηριστικών καθώς και των ειδικών αναγκών του κάθε πιστωτικού ιδρύματος. Ενδεικτικά αναφέρονται ορισμένες βασικές αναφορές όπως:

- Κατάλογος μεγάλων καταθετών.
- Πηγές και χρήσεις κεφαλαίων.
- Πίνακας ταμειακών εισροών – εκροών καθημερινής διαχείρισης της ρευστότητας.

[6] ΠΔ.ΤΕ_ 2614-7.4.2009. «*Πλαίσιο ελέγχου από την Τράπεζα της Ελλάδος της επάρκειας ρευστότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων*».

- Εκτιμήσεις μελλοντικών ταμειακών εισροών – εκροών.
- Απαιτήσεις – υποχρεώσεις ταξινομημένες σε κλίμακα ληκτοτήτων.
- Πίνακας χρήσεων και υπερβάσεων ορίων.
- Η φήμη του πιστωτικού ιδρύματος στην αγορά και οι συνθήκες των αγορών.
- Ειδικές αναφορές για περιόδους κρίσης.

2.3.3. Δείκτες και όρια κινδύνου ρευστότητας

Η συνετή και αποτελεσματική διαχείριση και ο έλεγχος και περιορισμός του κινδύνου ρευστότητας απαιτεί, εκ μέρους των πιστωτικών ιδρυμάτων, διαφοροποίηση των πηγών χρηματοδότησης και συνετές και ισορροπημένες αναλογίες στη διάρθρωση της χρηματοδότησης.

Πολλοί και διάφοροι δείκτες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ποσοτικοποίηση της ρευστότητας. Οι ίδιοι δείκτες μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για τη δημιουργία ορίων για τον έλεγχο του κινδύνου ρευστότητας Τα αρμόδια όργανα κάθε πιστωτικού ιδρύματος πρέπει να καθορίζουν όρια με βάση τη φύση και το επίπεδο κινδύνου ρευστότητας που επιθυμούν να αναλάβουν. Για τον καθορισμό των ορίων πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η φύση των δραστηριοτήτων και οι στρατηγικές του πιστωτικού ιδρύματος, τα βασικά μεγέθη του όπως οικονομικά αποτελέσματα και κεφάλαια καθώς και το επίπεδο ανοχής στον κίνδυνο ρευστότητας. Τα όρια πρέπει να επανεξετάζονται περιοδικά και να προσαρμόζονται όταν οι συνθήκες ή τα επίπεδα ανοχής στον κίνδυνο μεταβάλλονται. Τα επίπεδα και τα είδη των ορίων πρέπει να είναι ανάλογα της πολυπλοκότητας του ισολογισμού του πιστωτικού ιδρύματος. Παρόλο που τα όρια δεν αποτρέπουν κρίσεις ρευστότητας, εντούτοις τυχόν υπερβάσεις τους λειτουργούν ως ενδείξεις ανάληψης υπερβολικού κινδύνου ή ανεπάρκειας στη διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας.

Δείκτες και όρια εισροών-εκροών

Μία από τις πιο βασικές πηγές κινδύνου ρευστότητας προέρχεται από την αδυναμία του πιστωτικού ιδρύματος να ανανεώνει τις υποχρεώσεις που λήγουν. Δείκτες και όρια επί των εισροών - εκροών μετρούν και ελέγχουν τον όγκο των υποχρεώσεων που λήγουν εντός συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος. Ενδεικτικά αναφέρονται τα:

- Όρια στα ανοίγματα μεταξύ εισροών-εκροών σε διάφορες χρονικές ζώνες ληκτοτήτων.
- Άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία μείον βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις.
- Άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία μείον εκτιμώμενες εκροές σε περίοδο κρίσης.

Δείκτες και όρια συγκέντρωσης πηγών κεφαλαίων

Η συγκέντρωση των πηγών χρηματοδότησης σε μία συγκεκριμένη αγορά (π.χ διατραπεζική ή εκδόσεις τίτλων ή τιτλοποίηση απαιτήσεων) ή σε λίγους μεγάλους προμηθευτές ρευστότητας ενέχει σημαντικό κίνδυνο ρευστότητας. Στην περίπτωση των αγορών, δεν είναι δεδομένο ότι αυτές θα λειτουργούν πάντα ομαλά και θα παρέχουν τη ζητούμενη ρευστότητα. Επιπλέον η πρόσβαση κάθε πιστωτικού ιδρύματος στις αγορές δεν είναι πάντα δεδομένη αλλά είναι συνάρτηση και της πιστοληπτικής του ικανότητας, η οποία, σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί να χειροτερεύσει και να μειωθούν έτσι οι δυνατότητες πρόσβασης του στις αγορές. Η συγκέντρωση σε λίγους μεγάλους πελάτες, ενέχει τον κίνδυνο κάποιος από αυτούς να εξαφανιστεί από την αγορά ή να αποσύρει μεγάλα ποσά καταθέσεων. Εκ των ανωτέρω, είναι φανερό ότι η διασπορά των πηγών χρηματοδότησης είναι αναγκαία για τον έλεγχο του κινδύνου ρευστότητας. Προς το σκοπό αυτό τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει:

- Συνεχώς να αναζητούν εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης και να προσπαθούν να μην εξαρτώνται χρηματοδοτικά από μία πηγή.
- Συνεχώς να παρακολουθούν τις εξελίξεις στις αγορές χρηματοδότησης και να αξιολογούν τη δυνατότητα πρόσβασής τους σε αυτές.
- Κατά τον καθορισμό της πολιτικής χρηματοδότησης να θέτουν ως στόχο ένα ικανοποιητικό βαθμό διασποράς πηγών χρηματοδότησης, καθώς και ενδυνάμωση των σχέσεων με τους δανειστές. Η διαχείριση της διασποράς των πηγών χρηματοδότησης βασίζεται σε δύο κυρίως παραμέτρους: i) τον κίνδυνο ρευστότητας και ii) το κόστος χρηματοδότησης. Ο βαθμός της διασποράς καθορίζεται από εκείνο το σημείο όπου ο κίνδυνος ρευστότητας και το κόστος χρηματοδότησης βρίσκονται στη βέλτιστη αναλογία. Η διασπορά των πηγών αφορά δανειστές, προϊόντα, αγορές, νομίσματα, γεωγραφικές περιοχές.
- Να διαχειρίζονται τις ληκτότητες των χρηματοδοτήσεων ώστε να διατηρούν μία κατάλληλη αναλογία μεταξύ βραχυπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης.
- Να διατηρούν μία κατάλληλη αναλογία μεταξύ χρηματοδότησης σε τοπικό νόμισμα και σε ξένα νομίσματα.

Τα όρια συγκέντρωσης χρησιμεύουν στο να αποτρέπουν ένα πιστωτικό ίδρυμα να εξαρτάται χρηματοδοτικά από λίγους δανειστές ή λίγες πηγές χρηματοδότησης. Τα όρια αυτά εκφράζονται σε ποσοστά ή σε απόλυτα ποσά. Ενδεικτικά αναφέρονται τα:

- Όρια συγκέντρωσης υποχρεώσεων προς πελάτες,
- Όρια συγκέντρωσης χρηματοδότησης από τις αγορές.

Η διαφοροποίηση των πηγών χρηματοδότησης απαιτεί συνετές και ισορροπημένες αναλογίες στη διάρθρωση της χρηματοδότησης και ενδεικτικά στους εξής λόγους:

- Χονδρική / λιανική
- Βραχυπρόθεσμη / μακροπρόθεσμη

- Σε τοπικό / σε ξένο νόμισμα
- Εγχώρια / ξένη
- Χορηγήσεις / Καταθέσεις πελατών
- Καταθέσεις από διατραπεζική / Συνολική χρηματοδότηση
- Τιτλοποίηση δανείων / Συνολική χρηματοδότηση

Εκτιμήσεις αναμενόμενων μελλοντικών εισροών-εκροών Για την ποσοτικοποίηση των αναγκών σε ρευστότητα, τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να προβαίνουν σε εκτιμήσεις των μελλοντικών εισροών-εκροών λαμβάνοντας υπόψη και συμπεριφορικές αναλύσεις για όποια στοιχεία κρίνεται απαραίτητο. Να προβαίνουν, σε τακτική βάση, σε επανεξέταση και, όπου είναι αναγκαίο, αναθεώρηση των υποθέσεων με βάση τις οποίες εκτιμώνται τα εν λόγω μεγέθη.

2.3.4.Σχέδιο αντιμετώπισης καταστάσεων κρίσης ρευστότητας.

Τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να διαθέτουν Σχέδιο Αντιμετώπισης Καταστάσεων Κρίσης Ρευστότητας (Contingency Funding Plan). Ένα τέτοιο σχέδιο διαθέτει εκτιμήσεις μελλοντικών εισροών-εκροών και σχέδιο χρηματοδότησης το οποίο προβλέπει τις ανάγκες και πηγές χρηματοδότησης για διάφορα σενάρια ως προς τις συνθήκες των αγορών.

Σκοποί του Σχεδίου είναι οι εξής:

- Διατήρηση άμεσα ρευστοποιήσιμων στοιχείων σε επίπεδο ικανό να αντιμετωπισθούν οι επιπτώσεις από μία κρίση ρευστότητας τουλάχιστον για το αρχικό και πλέον κρίσιμο στάδιο.
- Μέτρηση και πρόβλεψη των αναγκών χρηματοδότησης υπό συνθήκες διαφόρων σεναρίων.
- Διαχείριση της δυνατότητας πρόσβασης στις πηγές χρηματοδότησης. Τα πιστωτικά ιδρύματα προβαίνουν σε περιοδική επανεξέταση της δυνατότητας πρόσβασης στις αγορές, υπό κανονικές και μη συνθήκες, για την άντληση πόρων χρηματοδότησης των δραστηριοτήτων τους.

Βασικά στοιχεία του Σχεδίου

Το Σχέδιο πρέπει να περιλαμβάνει κατ' ελάχιστον τα εξής:

- Ένα λεπτομερή κατάλογο προμηθευτών χρηματοδότησης οι οποίοι έχουν τη μεγαλύτερη πιθανότητα να αποσύρουν τα κεφάλαιά τους σε περίπτωση κρίσης, η δε κατάταξή τους θα είναι από τη μεγαλύτερη πιθανότητα απόσυρσης προς τη μικρότερη.
- Εκτιμήσεις για εκροές από εκτός ισολογισμού στοιχεία και άλλες ενδεχόμενες υποχρεώσεις, λαμβάνοντας υπόψη και υποχρεώσεις που ενεργοποιούνται από συμβατικές ρήτρες (covenants).

- Ποσοτικοποίηση των αποσύρσεων καταθέσεων ή άλλων δανειακών κεφαλαίων.
- Καταγραφή, ποσοτικοποίηση, και κατάταξη με βάση τη δυνατότητα πρόσβασης, τη διαθεσιμότητα, την προτίμηση και το κόστος όλων των πηγών χρηματοδότησης που είναι διαθέσιμες για την κάλυψη των εκροών (όπως πώληση ρευστοποιήσιμων στοιχείων, αναχρηματοδότηση από την Κεντρική Τράπεζα, repos, τιτλοποίηση απαιτήσεων, έκδοση καλυμμένων ομολογιών κ.α.), εφαρμόζοντας κατάλληλες υποθέσεις για το ύψος της πιθανής αντλούμενης ρευστότητας.
- Ενσωμάτωση των υποθέσεων και των αποτελεσμάτων της άσκησης προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης ρευστότητας (stress testing).
- Κατανομή εξουσιών και αρμοδιοτήτων για την ενεργοποίηση και εκτέλεση του Σχεδίου.
- Ονόματα, διευθύνσεις και τηλέφωνα των μελών των ομάδων κρίσης.
- Αρμοδιότητες για επαφές με τις εποπτικές αρχές, τους μετόχους, τους επενδυτές, τους αναλυτές, τον τύπο, τους πελάτες και άλλους.
- Περιγραφή των διαδικασιών και του περιεχομένου των εσωτερικών επικοινωνιών και αναφορών μεταξύ των διαφόρων υπηρεσιών και οργάνων.
- Περιγραφή των επιπέδων συναγερμού (alert levels) και των αντίστοιχων ενεργειών του Σχεδίου. Τα επίπεδα συναγερμού αναφέρονται σε διάφορες βαθμίδες από την καλύτερη μέχρι τη χειρότερη και αφορούν για παράδειγμα οικονομική κατάσταση του πιστωτικού ιδρύματος, πιστοληπτική αξιολόγηση από διεθνείς οίκους, συμπεριφορά καταθετών και άλλων προμηθευτών ρευστότητας κλπ. Για κάθε επίπεδο συναγερμού αντιστοιχούν συγκεκριμένες ενέργειες ανάλογα με τη σοβαρότητα της κατάστασης και κυμαίνονται από καμία ενέργεια και κλιμακωτά μέχρι πώληση περιουσιακών στοιχείων ή περικοπή του επιχειρηματικού σχεδίου ανάλογα με τη διαμόρφωση νέων στόχων από το Δ.Σ.
- Η ισχύς των υποθέσεων και εκτιμήσεων του Σχεδίου πρέπει να ελέγχεται σε τακτική βάση. Επιπλέον, ασκήσεις ετοιμότητας του Σχεδίου στο σύνολό του πρέπει να διενεργούνται σε τακτική βάση.
- Το Σχέδιο πρέπει να είναι σε επίπεδο Ομίλου και να περιγράφονται οι τρόποι κατανομής ρευστότητας μεταξύ των εταιρειών του ομίλου.

2.3.5. Ασκήσεις προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης ρευστότητας (stress testing)

- Τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να εφαρμόζουν διάφορα σενάρια προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (stress testing) και να αξιολογούν

την επίπτωσή τους επί της ρευστότητας τους, καθώς και επί των υποχρεωτικών δεικτών, ώστε να είναι σε θέση να διαχειρίζονται τον κίνδυνο ρευστότητας ακόμα και σε μη κανονικές συνθήκες. Συμπληρωματικά όρια ρευστότητας θα πρέπει να καθορίζονται και με βάση τα αποτελέσματα των ως άνω σεναρίων. Τα σενάρια προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης πρέπει να περιλαμβάνουν κατ' ελάχιστον τα εξής:

- Εκροές κεφαλαίων λόγω αδυναμίας ανανέωσης χρηματοδότησης χονδρικής, εφαρμόζοντας εύλογα ποσοστά ανάλογα με την σοβαρότητα της κρίσης του κάθε σεναρίου. Ποσοστά μη ανανέωσης μπορεί να εφαρμόζονται ξεχωριστά για κάθε κατηγορία προϊόντος όπως διατραπεζική, commercial paper , EMTN's, κρίσεις σε αναδυόμενες αγορές, ξένα νομίσματα, κλπ.
- Απόσυρση καταθέσεων προθεσμίας ή και όψεως και ταμιευτηρίου εφαρμόζοντας εύλογα ποσοστά ανάλογα με την σοβαρότητα της κρίσης του κάθε σεναρίου. - Εκροές από εκτός ισολογισμού στοιχεία και άλλες ενδεχόμενες υποχρεώσεις, όπως υποχρεώσεις που απορρέουν από συμβάσεις ή από μη συμβατικές υποχρεώσεις που καθίστανται αναγκαίες για τη διατήρηση της φήμης του πιστωτικού ιδρύματος.
- Πηγές κεφαλαίων (π.χ πώληση ρευστοποιήσιμων στοιχείων με εύλογες περικοπές επί της αξίας των, αναχρηματοδότηση από την Κεντρική Τράπεζα, repos, τιτλοποίηση απαιτήσεων, έκδοση καλυμμένων ομολογιών κλπ) για την κάλυψη των εκροών.
- Χρονικός ορίζοντας της άσκησης.
- Υποθέσεις για τη συμπεριφορά εκτός των ανωτέρω στοιχείων και των άλλων στοιχείων ενεργητικού-παθητικού.
- Τα σενάρια μπορούν να διακρίνονται σε «συστημικά», δηλαδή απεικονίζουν συνθήκες των αγορών όπως περιγράφηκαν ανωτέρω και αφορούν όλο το τραπεζικό σύστημα και σε «μη συστημικά» (bank specific) που αφορούν αποκλειστικά το πιστωτικό ίδρυμα (όπως υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας που οδηγεί σε αύξηση του κόστους χρηματοδότησης και στις απαιτήσεις για εξασφαλίσεις των παρόχων ρευστότητας, χρήση των υπολοίπων των ορίων από πελάτες, μείωση ή και διακοπή των πιστωτικών διευκολύνσεων από αντισυμβαλλόμενα πιστωτικά ιδρύματα κλπ) (βλ. περαιτέρω ανάλυση στο τέλος του παρόντος Παραρτήματος).
- Επίσης, μπορεί να εφαρμόζεται και συνδυασμός των ανωτέρω σεναρίων, δηλ. συστημικών και μη συστημικών.
- Οι υποθέσεις των σεναρίων πρέπει να είναι αρκούντως συντηρητικές, έστω και αν εκ πρώτης όψεως δεν είναι αληθοφανείς, ενώ θα πρέπει να αναθεωρούνται ανά τακτά χρονικά διαστήματα.
- Τα αποτελέσματα της άσκησης αφορούν την επάρκεια των πηγών κεφαλαίων ως προς την κάλυψη των εκροών και για πόσο χρονικό διάστημα. Κατά δεύτερο λόγο αφορούν αύξηση του κόστους

χρηματοδότησης λόγω της κρίσης. Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της άσκησης θα αφορά συμπεράσματα και αποφάσεις ως προς το αν το επιχειρηματικό σχέδιο του πιστωτικού ιδρύματος πρέπει να μεταβληθεί ώστε να ανταπεξέλθει στις επιπτώσεις της κρίσης (όπως με περιορισμό της πιστωτικής επέκτασης ή με άλλους τρόπους).

- Εφόσον συντρέχει περίπτωση, τα σενάρια θα είναι σε επίπεδο ομίλου, ενώ παράλληλα, τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να διενεργούν ασκήσεις και για κάθε σημαντική, από άποψη κινδύνου ρευστότητας, εταιρεία του ομίλου ξεχωριστά.
- Η Τράπεζα της Ελλάδος αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στο βαθμό ενημέρωσης και εμπλοκής της Διοίκησης όσο αφορά την αξιολόγηση και χρήση των αποτελεσμάτων των δοκιμών προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων με σκοπό την παρακολούθηση του κινδύνου ρευστότητας και τη λήψη των κατάλληλων μέτρων για την προσαρμογή των εσωτερικών πολιτικών και διαδικασιών, των ορίων, καθώς και των σχεδίων αντιμετώπισης καταστάσεων κρίσης ρευστότητας.

Συστήματα εσωτερικού ελέγχου Τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να διαθέτουν επαρκή συστήματα εσωτερικού ελέγχου για τη διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας, τα οποία να περιλαμβάνουν:

α) Πολιτικές και διαδικασίες εγκρίσεων και ορίων.

β) Τακτική αξιολόγηση, από την μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης, της επάρκειας και αποτελεσματικότητας των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου.

γ) Περιοδική αξιολόγηση, από την μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης, των εφαρμοζομένων διαδικασιών για τη διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

2.3.6.Τιτλοποίηση απαιτήσεων και κίνδυνοι ρευστότητας που απορρέουν

Η παραδοσιακή τιτλοποίηση παρέχει στα πιστωτικά ιδρύματα ρευστότητα από μη εμπορεύσιμα περιουσιακά στοιχεία, αλλά και τα καθιστά ευάλωτα σε κινδύνους, καθόσον βασίζεται στην ομαλή λειτουργία και σταθερότητα των χρηματοοικονομικών αγορών. Πιο συγκεκριμένα, η αναταραχή ή το στέγνωμα της αγοράς τιτλοποιήσεων μπορεί να έχει τις εξής επιπτώσεις:

• Μη προσδοκώμενες χρηματοδοτικές ανάγκες στα πιστωτικά ιδρύματα που αναγκάζονται να αναβάλλουν προγραμματισμένες τιτλοποιήσεις με συνέπεια να συσσωρεύουν απαιτήσεις (δάνεια) οι οποίες απαιτούν χρηματοδότηση.
• Καθώς η ανάπτυξη του δανειακού χαρτοφυλακίου χρηματοδοτείται με βραχυπρόθεσμο δανεισμό που στη συνέχεια αντικαθίσταται με τιτλοποίηση των απαιτήσεων, τυχόν αδυναμία άντλησης κεφαλαίων από την αγοράς τιτλοποιήσεων (drying-up of securitisation markets) θα έχει ως συνέπεια την ανάγκη για συνεχή ανακύκλωση του βραχυπρόθεσμου δανεισμού μέχρι την ομαλοποίηση της αγοράς (roll over risk).
• Όλα τα είδη τιτλοποιήσεων ενέχουν κινδύνους ρευστότητας από ενδεχόμενες υποχρεώσεις, όπως στις περιπτώσεις όπου πιστωτικά ιδρύματα καλούνται απροσδόκητα να παρέχουν ρευστότητα και μάλιστα σε περιόδους αναταραχής στις αγορές:
- Σε περιπτώσεις τιτλοποίησης όπου προβλέπονται ρήτρες πρόωρης αποπληρωμής για την προστασία των ομολογιούχων όταν οι υποκείμενες απαιτήσεις δεν ικανοποιούν προκαθορισμένα κριτήρια. Σε περίπτωση ενεργοποίησης των ρητρών, το πιστωτικό ίδρυμα θα πρέπει να αποπληρώνει τους ομολογιούχους νωρίτερα από το καθορισμένο χρονοδιάγραμμα, γεγονός που θα απαιτεί εξεύρεση της αναγκαίας ρευστότητας.
- Πιστωτικά ιδρύματα παρέχουν πιστωτικές διευκολύνσεις (liquidity backstop facilities) από τις οποίες απορρέει η υποχρέωση από συμβατικές ρήτρες (covenants) να παρέχουν χρηματοδότηση, εφόσον επέλθουν κάποια γεγονότα, όπως υποβάθμιση της πιστοληπτικής τους ικανότητας κλπ.
- Επιπλέον, πιστωτικά ιδρύματα μπορεί να αποφασίσουν να υποστηρίξουν χρηματοδοτικά εταιρείες ειδικού σκοπού, έστω και αν δεν δεσμεύονται νομικά, επειδή εκτιμούν ότι η άρνηση της ζητούμενης χρηματοδότησης θα είχε σημαντική αρνητική συνέπεια στη φήμη τους.
- Σε άλλες περιπτώσεις τα πιστωτικά ιδρύματα θα αναγκασθούν να πάρουν πίσω τις απαιτήσεις καθόσον η ρευστοποίησή τους σε πολύ χαμηλές τιμές θα είχε σημαντική αρνητική συνέπεια στη φήμη τους.

Ενδεχόμενες υποχρεώσεις από εκτός ισολογισμού στοιχεία

- Παροχή ρευστότητας σε εταιρείες ειδικού σκοπού λόγω επέλευσης γεγονότων που περιγράφονται στις συμβάσεις ή λόγω κινδύνου φήμης:
- Παροχή ρευστότητας σε SPV's που εκδίδουν τίτλους μικρότερης διάρκειας από ότι οι διάρκειες των στοιχείων του ενεργητικού τους.

- Παροχή πιστωτικών διευκολύνσεων σε ABCP conduits με κίνδυνο σε συνθήκες αναταραχών στις αγορές να γίνεται μαζική χρήση τους.
- Απαιτήσεις για αυξημένες εξασφαλίσεις (collateral) από τους αντισυμβαλλομένους λόγω υποτίμησης της αξίας παραγώγων ή υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας του πιστωτικού ιδρύματος.
- Υποχρεώσεις παροχής ρευστότητας σε πελάτες από συμβατικά όρια πιστωτικών γραμμών ή εγγυητικών επιστολών.

2.3.7 Απαιτήσεις και υποχρεώσεις σε ξένα νομίσματα και κίνδυνοι ρευστότητας

Κίνδυνοι από την έκθεση σε ξένα νομίσματα μπορούν να προκύψουν από:
- Τη δυνατότητα άντλησης ρευστότητας από τις αγορές συναλλάγματος.
- Τη διαθεσιμότητα πιστωτικών διευκολύνσεων σε ξένο νόμισμα στην τοπική αγορά.
- Τη δυνατότητα μεταφοράς πλεονάσματος από ένα νόμισμα σε άλλο και μεταξύ διαφορετικών καθεστώτων.
- Τη δυνατότητα μετατροπής νομισμάτων στα οποία το πιστωτικό ίδρυμα δραστηριοποιείται, λαμβάνοντας υπόψη την πιθανότητα κλεισίματος των αγορών ανταλλαγής νομισμάτων (foreign exchange swap markets).
- Η χρήση καταθέσεων και πιστωτικών διευκολύνσεων σε ξένα νομίσματα για τη χρηματοδότηση απαιτήσεων σε τοπικό νόμισμα.
- Απότομες μεταβολές στις συναλλαγματικές ισοτιμίες ή στη ρευστότητα της αγοράς ή και στα δύο μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα τη σημαντική διεύρυνση της ασυμφωνίας ληκτοτήτων και τη μείωση της αποτελεσματικότητας της αντιστάθμισης κινδύνου.

2.3.8.Υποθέσεις σεναρίων ασκήσεων προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης ρευστότητας (stress testing) Κατά το σχεδιασμό των σεναρίων, τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να αξιολογούν την καταλληλότητα των υποθέσεων που θα εφαρμόσουν επί των παρακάτω, κατ' ελάχιστον, στοιχείων:

- Μη εμπορευσιμότητα των ρευστοποιήσιμων στοιχείων και διάβρωση της αξίας των, εφαρμόζοντας κατάλληλες περικοπές επί αυτής.
- Μη ανανέωση χρηματοδότησης λιανικής.
- Μη διαθεσιμότητα χρηματοδότησης χονδρικής, εξασφαλισμένης και μη.
- Απαιτήσεις για επιπρόσθετες εξασφαλίσεις από παρόχους ρευστότητας.

- Πιθανές αναλήψεις από συμβατικές πιστωτικές διευκολύνσεις που έχουν δοθεί σε τρίτους ή σε θυγατρικές ή καταστήματα εξωτερικού.
- Πιθανές αναλήψεις από συμβατικές πιστωτικές διευκολύνσεις που έχουν δοθεί σε SPV's και conduits ή μη συμβατικές για λόγους κινδύνου φήμης.
- Η διαθεσιμότητα πιστωτικών διευκολύνσεων που έχει λάβει το πιστωτικό ίδρυμα.
- Επιπτώσεις από χειροτέρευση της πιστοληπτικής ικανότητας είτε απορρέουν από συμβάσεις (rating triggers), είτε από αντιδράσεις της αγοράς και των αντισυμβαλλομένων.
- Η δυνατότητα μετατροπής ξένων νομισμάτων και πρόσβασης στις αγορές συναλλάγματος.
- Η δυνατότητα μεταφοράς ρευστότητας και εξασφαλίσεων για άντληση ρευστότητας διασυνοριακά, λαμβάνοντας υπόψη νομικά, εποπτικά, λειτουργικά και χρονικά εμπόδια.
- Δυνατότητα πρόσβασης σε χρηματοδότηση μέσω της Κεντρικής Τράπεζας, λαμβάνοντας υπόψη τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθώς και τον κίνδυνο φήμης (stigma) στην αγορά από ξαφνική και ασυνήθιστη σε χρόνο και μέγεθος προσφυγή στην Κεντρική Τράπεζα για χρηματοδότηση.
- Την πιθανή αντίδραση της αγοράς αλλά και των αντισυμβαλλομένων σε περιόδους κρίσης.

Συμβατικές ρήτρες (covenants)

Οι συμβατικές ρήτρες αφορούν όρους σε συμβόλαια, με βάση τις οποίες η επέλευση συγκεκριμένων γεγονότων ή συνθηκών θα ενεργοποιήσουν διαδικασίες που ενέχουν κίνδυνο ρευστότητας για τα πιστωτικά ιδρύματα, όπως για παράδειγμα στις παρακάτω περιπτώσεις:

- Τερματισμός του συμβολαίου από την πλευρά του αντισυμβαλλομένου.
- Απαίτηση για περισσότερες εξασφαλίσεις από την πλευρά του αντισυμβαλλομένου σε περίπτωση υποβάθμισης της πιστοληπτικής ικανότητας του πιστωτικού ιδρύματος.
- Απαίτηση για αύξηση του επιτοκίου από την πλευρά του αντισυμβαλλομένου (interest step up).
- Πρόωρες εξοφλήσεις στην περίπτωση των τιτλοποιήσεων εφόσον δεν επιτεύχθηκαν συγκεκριμένες αποδόσεις υπέρ των δανειστών.
- Αναλήψεις από πιστωτικές διευκολύνσεις σε conduits που βασίζονται σε επέλευση κάποιων γεγονότων.

2.3.9.Δείκτες πρόγνωσης προβλημάτων ρευστότητας (early warning indicators)

Οι δείκτες πρόγνωσης μπορεί να είναι ποσοτικού ή ποιοτικού χαρακτήρα και να καθορίζονται επί των εξής στοιχείων με βάση κατάλληλες υποθέσεις και εκτιμήσεις που να βασίζονται στη διάρθρωση των δραστηριοτήτων, σε ιστορικά στοιχεία, στις εξελίξεις των αγορών κλπ:

- Γρήγορη ανάπτυξη του ενεργητικού που χρηματοδοτείται με ασταθείς υποχρεώσεις.
- Σημαντικές συγκεντρώσεις σε στοιχεία ενεργητικού ή παθητικού.
- Αύξηση της χρηματοδότησης σε ξένα νομίσματα.
- Μείωση της μέσης ληκτότητας των υποχρεώσεων.
- Σημαντική επιδείνωση στα έσοδα, στην ποιότητα στοιχείων ενεργητικού και στη γενική οικονομική κατάσταση.
- Αρνητικά δημοσιεύματα στον τύπο.
- Πτώση της τιμής της μετοχής.
- Αύξηση κόστους χρηματοδότησης, λιανικής ή χονδρικής.
- Αύξηση καθυστερημένων απαιτήσεων.
- Αύξηση δανεισμού.
- Αύξηση εκροών καταθέσεων πελατών.
- Αύξηση απαιτήσεων για εξασφαλίσεις από αντισυμβαλλομένους.
- Δυσκολίες στην ανανέωση ληγουσών βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων (π.χ commercial paper).
- Δυσκολίες στην πρόσβαση σε μακροπρόθεσμο δανεισμό.
- Περιορισμός ή διακοπή πιστωτικών διευκολύνσεων από αντισυμβαλλομένους.
- Ενδεχόμενες υποχρεώσεις από στοιχεία εκτός ισολογισμού ή από συμβατικές ρήτρες που πιθανολογείται ότι θα πραγματοποιηθούν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΙΔΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

Ένας τραπεζικός οργανισμός, εκτός από τον κίνδυνο ρευστότητας , οποιαδήποτε χρονική στιγμή μπορεί να αντιμετωπίσει μια σειρά από κινδύνους, οι οποίοι απειλούν την εύρυθμη λειτουργία του. Οι κυριότεροι από αυτούς είναι οι παρακάτω:

- **Πιστωτικός κίνδυνός ή κίνδυνος αθέτησης πληρωμών**:

Είναι η πιθανότητα αδυναμίας ανάκτηση ενός στοιχείου του ενεργητικού λόγω αδυναμίας του οφειλέτη ή λόγω καθυστέρησης αποπληρωμή ενός δανείου. Δηλαδή, ο κίνδυνος[7] αυτός οφείλεται στην πιθανότητα (μη βεβαιότητα) κάποιος δανειολήπτης του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος να μην πληρώσει όλο ή μέρος του δανείου που έχει πάρει. Σε κάθε περίπτωση η αξία των στοιχείων του ενεργητικού μειώνεται, υπονομεύοντας την φερεγγυότητα της τράπεζας. Στην πράξη, ο πιστωτικός κίνδυνος από την χορήγηση ενός δανείου αυξάνεται σημαντικά για την τράπεζα όταν όλα τα οικονομικά δεδομένα ή κάποιες εταιρείες αξιολόγησης της πιστοληπτικής επιφάνειας προτείνουν την υποβάθμιση της φερεγγυότητας του πιστούχου καθώς επίσης και όταν το επενδυτικό χαρτοφυλάκιο της τράπεζας παρουσιάζει υψηλή έκθεση σε δανεισμό σε ένα συγκεκριμένο πιστούχο ή σε μια ομάδα εταιρειών που ανήκουν στον ίδιο επιχειρηματικό όμιλο. Το πρόβλημα αυτό μπορεί επίσης να προκύψει από την υψηλή έκθεση σε συγκεκριμένους βιομηχανικούς κλάδους ή τομείς της οικονομίας ή γεωγραφικές περιοχές.

Είναι ο παλαιότερος και ίσως ο σημαντικότερος κίνδυνος για τις τράπεζες, προέρχεται απευθείας από την εμπορική επιλογή των πελατών και γενικά δεν εξαρτάται από τις κινήσεις της αγοράς (εκτός από τις συναλλαγές κεφαλαιαγοράς), άρα δεν είναι ένας τυπικός οικονομικός κίνδυνος και συνδέεται στενά με τη επιχειρηματική πολιτική.

Ο πιστωτικός κίνδυνος διακρίνεται ως εξής :

[7] Τραπεζικό Μάνατζμεντ και Διαχείριση Κινδύνων. *Εκδόσεις Morax.* Τεύχος Δεκεμβρίου 2008.

Γενικός πιστωτικός κίνδυνος: οφείλεται στο γεγονός ότι όσο πιο πολλά χρήματα έχει δανείσει ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα τόσο αυξάνει και το ποσό των χρημάτων που είναι πιθανό να μην εισπράξει.

Ειδικός πιστωτικός κίνδυνος: προέρχεται από το γεγονός ότι αν ένας πελάτης δανειστεί ένα πολύ μεγάλο ποσό τότε αυξάνεται η πιθανότητα να μην το επιστρέψει.

Στην κατηγορία των πιστωτικών κινδύνων ανήκουν επίσης και :

Ο κίνδυνος αφερεγγυότητας (default risk), όπου ο δανειζόμενος αδυνατεί να εξυπηρετήσει τις πληρωμές των δανείων του.

Ο κίνδυνος χρέους και χώρας (sovereign risk) που συνδέεται με την αδυναμία αποπληρωμής δημόσιου χρέους.

Ο κίνδυνος αντισυμβαλλόμενων (counterparty risk), που ορίζεται ως την αθέτηση των υποχρεώσεων γενικά του αντισυμβαλλόμενου.

- **Κίνδυνος αγοράς**: είναι ο κίνδυνος που εμφανίζεται όταν η τράπεζα διαπραγματεύεται χρηματοοικονομικούς τίτλους και όταν κατέχει μετοχές σαν κάποια μορφή ενεχύρου, ή ως μέρος της γενικότερης επενδυτικής της στρατηγικής , και υπάρξει δυσμενής μεταβολή στην αποτίμηση της αξίας των τίτλων αυτών. Δηλαδή σχετίζεται με την μεταβολή των τιμών των διάφορων χρηματοοικονομικών προϊόντων που διαπραγματεύονται στις αγορές. Οι τιμές αφορούν τιμές επιτοκίων , συναλλάγματος, μετοχές, παράγωγα προϊόντα και εμπορεύσιμα αγαθά. Προκύπτει σαν αποτέλεσμα είτε πραγματοποίησης χρηματοοικονομικών συναλλαγών είτε των δραστηριοτήτων διαχείρισης στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού στη βασική λειτουργία της τράπεζας.

Πλέον ο κίνδυνος αυτός υπόκειται σε κανονισμούς κεφαλαιακού περιορισμού που επιβάλλονται στις τράπεζες. Υπολογίζεται από τις μεταβολές στην αξία των «ανοικτών θέσεων» ή των εσόδων. Αυτός ο τύπος κινδύνου είναι περισσότερο στις δραστηριότητες διαπραγμάτευσης ομολογιακών και μετοχικών τίτλων στην δευτερογενή αγορά ή στο «άνοιγμα θέσεων» σε συνάλλαγμα. Οι κίνδυνοι αγοράς επηρεάζουν τόσο την αξία του χαρτοφυλακίου των δανείων μιας τράπεζας όσο και την αξία του χαρτοφυλακίου των συναλλαγών της και σχετίζονται με το μέγεθος της μεταβολής των τιμών των διάφορων περιουσιακών στοιχείων.

Επίσης, ο κίνδυνος αγοράς περιλαμβάνει:

Τον Κίνδυνο Διακύμανσης ή Τιμής: προκύπτει από την έντονη διακύμανση των τιμών στις αγορές, συνήθως εξαιτίας της μεταβολής των επιτοκίων.

Τον Κίνδυνο Βάσης: αναφέρεται στην διαφορά μεταξύ των συστημάτων κάλυψης των κινδύνων των τραπεζών από χώρα σε χώρα.

Τον Κίνδυνο Αναγκαστικής Πώλησης: αναφέρεται στην περίπτωση κατά την οποία ενώ κάποιος προσπαθεί να κλείσει την θέση του αντιμετωπίζει προβλήματα εξαιτίας της έλλειψης ρευστότητας στην αγορά.

Τον Κίνδυνο Διακανονισμού Πληρωμών: έγκειται κυρίως στην διαφορετική ώρα που επικρατεί μεταξύ των χωρών, δημιουργώντας προβλήματα στην αγορά συναλλάγματος.

Τον Συναλλαγματικό Κίνδυνο: προκύπτει από απότομες μεταβολές των συναλλαγματικών ισοτιμιών που επηρεάζουν την αξία της καθαρής θέσης της τράπεζας.

Τον Κίνδυνο Διαχρονικών Ανοιγμάτων Θέσης ή Κίνδυνο Επιτοκίου: αναφέρεται στην έκθεση σε απροσδόκητες μεταβολές του επιτοκίου, οι οποίες επηρεάζουν το μέγεθος των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων της τράπεζας.

Τον Κίνδυνο Ρευστότητας: είναι η πιθανότητα αδυναμίας εκπλήρωσης των υποχρεώσεων της τράπεζας λόγω ανεπαρκούς ρευστότητας, λόγω ακατάλληλης διαχείρισης απρόβλεπτων αλλαγών στις συνθήκες της αγοράς, οι οποίες μπορεί να οδηγήσουν σε μεταβολές των πηγών χρηματοδότησης ή να βλάψουν την ικανότητα ρευστοποίηση περιουσιακών στοιχείων ή συναλλακτικών θέσεων με κανονικό τρόπο. Δηλαδή έχει να κάνει με την πιθανότητα ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα να μην έχει την δυνατότητα να καλύψει τις τρέχουσες ταμειακές του υποχρεώσεις και να αναγκαστεί να ρευστοποιήσει τίτλους καταγράφοντας ζημιές.

- **Λειτουργικός κίνδυνος**[8] : είναι ο κίνδυνος των αναποτελεσματικών λειτουργιών μιας τράπεζας με επακόλουθο την μείωση εισροής των εσόδων ή πιο συγκεκριμένα ο κίνδυνος εμφάνισης ζημιών από απάτη ή από έκτατα έξοδα, όπως για παράδειγμα έξοδα από

[8] Hopkin, P., 2010. *The fundamentals of Risk Management*. Great Britain & United States: Kogan Page Limited.

δικαστικό αγώνα, από πολυπλοκότητα εργασιών , από τεχνολογικές δυσλειτουργίες, από μεθόδους ασφάλειας, από λάθη προσωπικού, από τρομοκρατικές αιτίες καθώς επίσης και από άλλες πιο εξειδικευμένες.

Ο λειτουργικός κίνδυνος αναφέρεται στις απώλειες που μπορεί να προκύψουν λόγω της ανεπάρκειας των συστημάτων και των εσωτερικών ελέγχων, των ανθρώπινων σφαλμάτων, αποτυχιών της διοίκησης και ενδεχόμενων δυσχερειών μεταξύ των βασικών παραγόντων της εταιρικής διοίκηση, δηλαδή των μετόχων, των διευθυντικών στελεχών ή των εκπροσώπων των εργαζομένων. Δηλαδή, είναι η πιθανότητα μεταβολής στα κέρδη ή στα ίδια κεφάλαια της τράπεζας λόγω προβλημάτων στη λειτουργία ή και στην παροχή των υπηρεσιών.

Ένα σημαντικό είδος λειτουργικού κινδύνου αφορά τον τεχνολογικό κίνδυνο, δηλαδή τον κίνδυνο βλάβης ή ανεπάρκειας των συστημάτων τεχνολογίας πληροφορικής. Αυτό δηλαδή σημαίνει ότι υπάρχει ανάγκη προστασίας των συστημάτων από ενδογενείς δυσχέρειες ή εξωτερικές παρεμβάσεις. Οι λειτουργικοί κίνδυνοι σχετίζονται με την κακή λειτουργία των πληροφοριακών συστημάτων, των συστημάτων reporting και των εσωτερικών κανόνων παρακολούθησης της διαχείρισης κινδύνου. Άλλες όψεις του λειτουργικού κινδύνου περιλαμβάνουν γεγονότα όπως πυρκαγιές, σεισμούς ή άλλες φυσικές καταστροφές. Επίσης, οι λειτουργικοί κίνδυνοι μπορούν να χαρακτηριστούν από αμελητέοι μέχρι ουσιαστικοί και σημαντικοί.

- **Πολιτικός κίνδυνος** : αναφέρεται στην πολιτική παρέμβαση στη λειτουργία της τράπεζας. Το νομικό πλαίσιο που διέπει την λειτουργία των τραπεζών μπορεί να αλλάζει συχνά, επηρεάζοντας την κερδοφορία των πιστωτικών ιδρυμάτων. Ο πολιτικός κίνδυνος έχει και συχνά και διεθνή υπόσταση. Το εποπτικό πλαίσιο για τις τραπεζικές δραστηριότητες διαφέρει ευρύτατα μεταξύ χωρών και μπορεί να επιδέχεται διαφορετικές ερμηνείες. Η κακή κατανόηση από μια ξένη τράπεζα του εποπτικού πλαισίου που διέπει το τραπεζικό σύστημα μιας χώρας μπορεί να οδηγήσει στην επιβολή επώδυνων κυρώσεων . Τέλος, οι εσφαλμένες νομικές συμβουλές ή η πλημμελής νομική τεκμηρίωση μπορεί να οδηγήσουν σε υποτίμηση των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού.

- **Νομικός κίνδυνος:** το νομικό πλαίσιο που διέπει την λειτουργία των τραπεζών μπορεί να αλλάζει συχνά, επηρεάζοντας την κερδοφορία των πιστωτικών ιδρυμάτων. Μια δικαστική απόφαση που αφορά μια συγκεκριμένη τράπεζα μπορεί να έχει ευρύτατες επιπτώσεις για τη διευθέτηση σημαντικών τραπεζικών ζητημάτων στο σύνολο του τραπεζικού συστήματος. Επιπλέον οι τράπεζες, πρέπει να διερευνούν με προσοχή τον νομικό κίνδυνο όταν αναπτύσσουν νέα χρηματοοικονομικά προϊόντα ή εισάγουν νέους τύπους συναλλαγών. Ο νομικός κίνδυνος έχει και συχνά διεθνή διάσταση αφού το εποπτικό πλαίσιο για τις τραπεζικές δραστηριότητες διαφέρει ευρύτατα μεταξύ χωρών και μπορεί να επιδέχεται διαφορετικές ερμηνείες. Η κακή κατανόηση από μια ξένη τράπεζα του εποπτικού πλαισίου που διέπει το τραπεζικό σύστημα μιας χώρας μπορεί να οδηγήσει στην επιβολή επώδυνων κυρώσεων .

- **Κίνδυνος φήμης και αξιοπιστίας**: είναι ιδιαίτερα μεγάλης σημασίας και δημιουργείται από τις συχνές αποτυχίες στο παρελθόν των λειτουργικών συστημάτων, της διοίκηση ή των προϊόντων της τράπεζας. Είναι η πιθανότητα μεταβολής στα κέρδη ή στα ίδια κεφάλαια της τράπεζας που μπορεί να προκληθεί από την αρνητική δημοσιότητα σε σχέση με τις τακτικές που ακολουθεί. Η παρουσία αυτού του κινδύνου υπονομεύει σταδιακά την ίδια την φύση των τραπεζικών εργασιών, η οποία απαιτεί την εμπιστοσύνη όλων όσων μετέχουν στην αγορά. Διότι για τους αποταμιευτές και τους επενδυτές η τράπεζα συνδέεται σε πολύ μεγάλο βαθμό με την έννοια της αξιοπιστίας, πράγμα που σημαίνει ότι αν κάτι διαταράξει αυτήν την αντίληψη τότε χάνεται η πίστη από τα άτομα και ελλοχεύει ο κίνδυνος κατάρρευσης της τράπεζας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

Η έννοια της ρευστότητας[9] συνίσταται στην ικανότητα που έχει μια τράπεζα να επιτυγχάνει αυξήσεις στα περιουσιακά της στοιχεία και να πληροί της υποχρεώσεις της χωρίς να υποστεί απαράδεκτες απώλειες. Σχεδόν κάθε χρηματοοικονομική συναλλαγή ή δέσμευση επηρεάζει την ρευστότητα κάθε τράπεζας. Επομένως η αποτελεσματική διαχείριση του κίνδυνου ρευστότητας βοηθά την τράπεζα να διασφαλίζει την ικανότητα της να ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις της όσον αφορά τις ταμειακές ροές, οι οποίες είναι αβέβαιες, καθώς επηρεάζονται από εξωτερικά γεγονότα και άλλες παραμέτρους. Η διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας έχει πολύ μεγάλη σημασία καθώς η έλλειψη ρευστότητας σε ένα μόνο ίδρυμα μπορεί να επηρεάσει ολόκληρο το χρηματοοικονομικό σύστημα. Οι εξελίξεις στην χρηματοοικονομική αγορά τα τελευταία χρόνια έχουν αυξήσει την πολυπλοκότητα του κίνδυνου ρευστότητας και την διαχείριση του.

Η αναταραχή που ξέσπασε το 2007 στις αγορές έκανε πιο έντονη ακόμα την σημασία της ρευστότητας για την λειτουργία των χρηματοπιστωτικών αγορών και του τραπεζικού τομέα. Το τραπεζικό σύστημα λοιπόν βρέθηκε κάτω από έντονη πίεση με αποτέλεσμα η κεντρική τράπεζα να αναλάβει δράση για να υποστηρίξει το υπάρχον τραπεζικό σύστημα.

Αυτό είχε ως συνέπεια τον Φεβρουάριο του 2008 η Επιτροπή της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία να δημοσιεύσει αρχές για την διαχείριση των κινδύνων ρευστότητας και τις εποπτικές προκλήσεις. Από το έγγραφο προκύπτει ότι πολλές τράπεζες παρέλειψαν να λάβουν υπόψη τους μια σειρά βασικών αρχών διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας όταν ακόμα η ρευστότητα ήταν άφθονη. Πολλές τράπεζες δεν είχαν υπολογίσει ένα εύλογο ποσό ρευστότητας προκειμένου να καλύψουν μελλοντικές υποχρεώσεις τους. Έτσι λοιπόν η Επιτροπή της

[9] Van Greuning, H. & Brajovic Bratonovic, S., 2009. *Analysing Banking Risk, A Framework For Assessing Corporate Governance and Risk Management*. 3rd ed. Washington, D.C: The World Bank Publications pp.48.

Βασιλείας το 2000 προέβη στην αναδιάρθρωση των ορθών αρχών διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας για τους τραπεζικούς οργανισμούς. Πολλές οδηγίες αυξήθηκαν σημαντικά σε ορισμένους βασικούς τομείς, ειδικότερα οι πιο λεπτομερείς οδηγίες παρέχονται σχετικά με:

- την καθιέρωση ανοχής κινδύνου ρευστότητας
- την διατήρηση ενός επαρκούς επιπέδου ρευστότητας περιλαμβάνοντας ένα «μαξιλάρι» με ικανοποιητικά ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία.
- την ανάγκη εντοπισμού κόστους ρευστότητας, οφέλη και κινδύνους σε όλες τις σημαντικές επιχειρηματικές συναλλαγές.
- τον εντοπισμό και την μέτρηση του συνόλου των κινδύνων ρευστότητας συμπεριλαμβανομένων και των ενδεχόμενων κινδύνων ρευστότητας.
- τον σχεδιασμό και την χρήση σοβαρών σεναρίων προσημείωσης καταστάσεων κρίσης.
- την ανάγκη για ένα ισχυρό και επιχειρησιακό σχέδιο χρηματοδότησης έκτακτης ανάγκης.
- την διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας και των εξασφαλίσεων εντός της ημέρας και
- την δημοσιοποίηση την πληροφόρησης για την προώθηση της πειθαρχίας της αγοράς.

Αυτή η οδηγία επικεντρώνεται περισσότερο στην διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας στις μεσαίες και στις μεγάλες τράπεζες, αλλά οι υγιείς αρχές έχουν άμεση εφαρμογή σε όλους τους τύπους των τραπεζών. Η εφαρμογή των ορθών αρχών και από τις τράπεζες και τις εποπτικές αρχές θα πρέπει να γίνεται με βάση το μέγεθος, την φύση των επιχειρήσεων και την πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων της τράπεζας.

Η επιτροπή της Βασιλείας περιμένει από τις τράπεζες και τις εθνικές εποπτικές αρχές την έγκαιρη και διεξοδική εφαρμογή των αναθεωρημένων αρχών προκειμένου να εξετάσει αργότερα την πρόοδο εφαρμογής που έχει επιτευχθεί. Η οδηγία αφορά δεκαεπτά αρχές[10] για

[10] Basel Committee on Banking Supervision, September 2008. *Principles for Sound Liquidity Risk Management and Supervision*. Switzerland : Bank for International Settlements. pp.10.

την διαχείριση και την εποπτεία του κινδύνου ρευστότητας. Οι αρχές αυτές έχουν ως εξής:

4.1. ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

ΑΡΧΗ 1

Η τράπεζα έχει την ευθύνη για την ορθή διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας. Η τράπεζα πρέπει να θεσπίσει ένα ισχυρό πλαίσιο διαχείρισης κινδύνου ρευστότητας που να διασφαλίζει ότι διατηρεί επαρκή ρευστότητα, συμπεριλαμβανομένου από ένα μαξιλάρι υψηλής ποιότητας από ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία, να αντέχουν μια σειρά από εκδηλώσεις άγχους, συμπεριλαμβανομένων αυτών που αφορούν την απώλεια ή την βλάβη τόσο των μη ασφαλών όσο και των ασφαλών πηγών χρηματοδότησης. Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να αξιολογήσουν την επάρκεια τόσο του πλαισίου διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας μιας τράπεζας και της ρευστοποιήσιμης θέσης της, και θα πρέπει να αναλάβουν άμεσα δράση αν κάποια τράπεζα είναι ανεπαρκής σε κάποια από τα δυο αναφερόμενα σημεία προκειμένου να προστατεύσει τους καταθέτες και να περιορίσει τις πιθανές ζημιές για το χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Η ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

ΑΡΧΗ 2

Η τράπεζα πρέπει να εκφράζει με σαφήνεια ένα όριο ανοχής κινδύνου ρευστότητας που είναι κατάλληλο για την επιχειρηματική στρατηγική του οργανισμού και του ρόλου της στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

ΑΡΧΗ 3

Τα ανώτερα διοικητικά στελέχη θα πρέπει να αναπτύξουν στρατηγική, πολιτικές και πρακτικές για να διαχειριστούν τον κίνδυνο ρευστότητας σύμφωνα με την ανοχή κινδύνου και να εξασφαλίσουν ότι η τράπεζα διατηρεί επαρκή ρευστότητα. Τα ανώτερα διοικητικά στελέχη θα πρέπει συνεχώς να επανεξετάζουν τις πληροφορίες σχετικά με τις εξελίξεις της

ρευστότητας και την έκθεση της τράπεζας για το διοικητικό συμβούλιο σε τακτική βάση. Το Διοικητικό Συμβούλιο της τράπεζας θα πρέπει να επανεξετάζει και να εγκρίνει την στρατηγική, τις πολιτικές και τις πρακτικές που σχετίζονται με την διαχείριση της ρευστότητας τουλάχιστον ετησίως και να διασφαλίζει ότι τα ανώτερα διοικητικά στελέχη διαχειρίζονται τον κίνδυνο ρευστότητας αποτελεσματικά.

ΑΡΧΗ 4

Η τράπεζα θα πρέπει να περιλαμβάνει το κόστος της ρευστότητας, τα οφέλη και τους κινδύνους στο πλαίσιο της εσωτερικής τιμολόγησης, μέτρησης των επιδόσεων και νέας διαδικασίας έγκρισης των προϊόντων για όλες τις σημαντικές επιχειρηματικές δραστηριότητες, (τόσο εντός όσο και εκτός ισολογισμού) ώστε να εναρμονιστούν τα κίνητρα ανάληψης κινδύνων των επιμέρους επιχειρηματικών δραστηριοτήτων με την έκθεση αυτών των δραστηριοτήτων τους στο κίνδυνο ρευστότητας που δημιουργείται για την τράπεζα στο σύνολο της.

ΜΕΤΡΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

ΑΡΧΗ 5

Η τράπεζα πρέπει να διαθέτει μια αποτελεσματική διαδικασία για την αναγνώριση, μέτρηση, παρακολούθηση και τον έλεγχο του κινδύνου ρευστότητας. Η διαδικασία αυτή θα πρέπει να περιλαμβάνει ένα ισχυρό πλαίσιο για την διεξοδική προβολή των ταμειακών ροών που προκύπτουν από στοιχεία του ενεργητικού, παθητικού και εκτός ισολογισμού στοιχεία σε μια σειρά κατάλληλων χρονικών οριζόντων.

ΑΡΧΗ 6

Η τράπεζα πρέπει να προβαίνει σε ενεργή παρακολούθηση και έλεγχο της έκθεσης της ρευστότητας σε κίνδυνο και τις ανάγκες χρηματοδότησης μεταξύ των νομικών προσώπων, τους επιχειρηματικούς τομείς και τα νομίσματα, λαμβάνοντας υπόψη νομικούς, κανονιστικούς και λειτουργικούς περιορισμούς για την δυνατότητα μεταφοράς της ρευστότητας.

ΑΡΧΗ 7

Η τράπεζα θα πρέπει να καθορίσει μια στρατηγική χρηματοδότησης που θα παρέχει αποτελεσματική διαφοροποίηση στις πηγές και γενικές ιδέες της χρηματοδότησης. Θα πρέπει να διατηρήσει μια συνεχής παρουσία στις επιλεγμένες αγορές χρηματοδότησης και ισχυρές σχέσεις με τους παρόχους κονδυλίων για την προώθηση της αποτελεσματικής διαφοροποίησης των πηγών χρηματοδότησης. Η τράπεζα θα πρέπει τακτικά να υπολογίζει την ικανότητα της να συγκεντρώνει κεφάλαια γρήγορα από κάθε πηγή. Θα πρέπει να προσδιορίζει τους κυριότερους παράγοντες που επηρεάζουν την ικανότητα της να συγκεντρώνει κεφάλαια και να παρακολουθεί αυτούς τους παράγοντες στενά για να εξασφαλίσει ότι οι εκτιμήσεις της ικανότητας της να αντλεί κεφάλαια εξακολουθούν να ισχύουν.

ΑΡΧΗ 8

Η τράπεζα θα πρέπει να διαχειρίζεται ενεργά τις ημερήσιες θέσεις της σε ρευστότητα και τους κινδύνους να ανταποκρίνεται στις πληρωμές και στις υποχρεώσεις διακανονισμών σε καθημερινή βάση σε κανονικές και μη συνθήκες και έτσι να συμβάλλει στην ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού συστημάτων.

ΑΡΧΗ 9

Η τράπεζα θα πρέπει να διαχειρίζεται ενεργά τις θέσεις της σε ασφάλειες, διαφοροποιούμενες σε βεβαρημένα και μη περιουσιακά στοιχεία. Η τράπεζα θα πρέπει να παρακολουθεί την νομική οντότητα και την φυσική θέση από όπου προέρχεται η εξασφάλιση και πως μπορεί να συγκεντρωθεί γρήγορα.

ΑΡΧΗ 10

Η τράπεζα θα πρέπει να διεξάγει τις ασκήσεις προσημείωσης σε τακτική βάση για μια ποικιλία βραχυπρόθεσμων και παρατεταμένων ειδικών ιδρυμάτων και σενάρια ασκήσεων προσημείωσης σε ευρεία αγορά (ατομικά και σε συνδυασμό) για να προσδιορίσει τις πηγές πιθανής πίεσης ρευστότητας και για να διασφαλίσει ότι οι τρέχουσες εκθέσεις παραμένουν σύμφωνες με την καθιερωμένη ανοχή του κινδύνου ρευστότητας της τράπεζας. Η τράπεζα θα πρέπει να χρησιμοποιεί τα αποτελέσματα των ασκήσεων προσημείωσης για να προσαρμόσει τις

στρατηγικές, τις πολιτικές και τις θέσεις διαχείρισης κινδύνων ρευστότητας και να αναπτύξει αποτελεσματικά σχέδια έκτατης ανάγκης.

ΑΡΧΗ 11

Μια τράπεζα θα πρέπει να έχει ένα επίσημο σχέδιο χρηματοδότησης έκτακτης ανάγκης που να καθορίζει ρητά τις στρατηγικές για την αντιμετώπιση των ελλείψεων ρευστότητας σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Ένα σχέδιο χρηματοδότησης έκτακτης ανάγκης θα πρέπει να προτείνει πολιτικές για την διαχείριση μιας σειράς από περιβάλλοντα στρες, να καταρτίζει σαφείς κατευθυντήριες γραμμές ευθύνης, να περιλαμβάνει σαφείς διαδικασίες επίκλησης και κλιμάκωσης και να εξετάζεται τακτικά και να ενημερώνεται για να διασφαλίζει ότι θα είναι λειτουργικά ισχυρό.

ΑΡΧΗ 12

Μια τράπεζα θα πρέπει να διατηρεί ένα μαξιλάρι χωρίς σκοπό υψηλής ποιότητας περιουσιακών στοιχείων, που κρατιούνται ως ασφάλεια ενάντια σε μια σειρά σεναρίων πίεσης ρευστότητας συμπεριλαμβανομένων εκείνων που περιλαμβάνουν την απώλεια ή την εξασθένιση των ακάλυπτων και χαρακτηριστικά διαθέσιμων εξασφαλισμένων πηγών χρηματοδότησης. Δεν πρέπει να υπάρχει κανένα νομικό, ρυθμιστικό ή λειτουργικό εμπόδιο για την χρησιμοποίηση αυτών των περιουσιακών στοιχείων για την εξασφάλιση χρηματοδότησης.

ΑΡΧΗ 13

Μια τράπεζα θα πρέπει να δημοσιοποιεί τις πληροφορίες σε τακτική βάση για να επιτρέπει στις συμμετέχοντες αγορές να δια μορφώνουν τεκμηριωμένη γνώμη για την ορθότητα του πλαισίου διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας και της ρευστότητας.

ΑΡΧΗ 14

Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει τακτικά να εκτελούν μια γενική αξιολόγηση του γενικού πλαισίου και της θέσης διαχείρισης κινδύνων ρευστότητας μιας τράπεζας και να είναι σε θέση να καθορίζουν αν παραδίδουν ένα επαρκές επίπεδο ανθεκτικότητας στην πίεση

ρευστότητας δεδομένου του ρόλου της τράπεζας στο χρηματοοικονομικό σύστημα.

ΑΡΧΗ 15

Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να συμπληρώνουν τις τακτικές αξιολογήσεις τους για το πλαίσιο διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας και τις θέσεις ρευστότητας μιας τράπεζας με την παρακολούθηση ενός συνδυασμού εσωτερικών εκθέσεων, εκθέσεων προληπτικής εποπτείας και πληροφοριών της αγοράς.

ΑΡΧΗ 16

Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να παρεμβαίνουν για να απαιτούν αποτελεσματική και έγκαιρη διορθωτική δράση από μια τράπεζα για να αντιμετωπίσει τις ελλείψεις της στις διαδικασίες διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας και της θέσης της σε ρευστότητα.

ΑΡΧΗ 17

Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να επικοινωνούν με άλλες σχετικές εποπτικές αρχές και δημόσιες αρχές, όπως οι κεντρικές τράπεζες, τόσο εντός όσο και εκτός των εθνικών συνόρων, για να διευκολύνεται μια αποτελεσματική συνεργασία, όσον αφορά την εποπτεία και την επίβλεψη της διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας. Η επικοινωνία θα πρέπει να είναι τακτική υπό φυσιολογικές συνθήκες, με την φυση και την συχνότητα της ανταλλαγής πληροφοριών να αυξάνεται, ανάλογα με την περίπτωση, κατά την διάρκεια περιόδων πίεσης.

4.2.ΕΙΔΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

4.2.1.ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Σύμφωνα με τα παραπάνω συμπεραίνουμε πως η ρευστότητα είναι πιο εύκολο να αναγνωριστεί παρά να προσδιοριστεί. Στην ουσία η ρευστότητα είναι η ευκολία με την οποία η αξία υλοποιείται από τα περιουσιακά στοιχεία. Η αξία υλοποιείται με δυο τρόπους, είτε χρησιμοποιώντας την πιστοληπτική ικανότητα για να αποκτήσει το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα εξωτερική χρηματοδότηση[11] ή πωλώντας τα περιουσιακά στοιχεία που του ανήκουν στην αγορά.

Το πρώτο είδος «χρηματοδότηση ρευστότητας » έχει σχέση με την ικανότητα των χρηματοδοτικών ιδρυμάτων να πραγματοποιούν διαμεσολαβήσεις. Συγκεκριμένα, ορίζουμε την «χρηματοδότηση ρευστότητας » σαν την δυνατότητα που έχει να διευθετεί τις υποχρεώσεις της με αμεσότητα. Κατά συνέπεια μια τράπεζα δεν έχει ρευστότητα, αν δεν μπορεί να διευθετήσει τις υποχρεώσεις της στον χρόνο. Σε αυτή την περίπτωση, οι τράπεζες, οι μέτοχοι και οι καταθέτες είναι πολύ πιθανό να υπόκεινται ζημιές. Συμπεραίνουμε λοιπόν, ότι πάνω από ένα συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα η τράπεζα θα καταστεί αδύνατη να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της με αμεσότητα.

Επιπλέον , η χρηματοδότηση του κινδύνου ρευστότητας έχει δυο συνιστώσες : α) μελλοντικές εισροές και εκροές του χρήματος και β) και μελλοντικές τιμές απόκτησης της ρευστότητας από διαφορετικές πηγές.

Παράλληλα, υπάρχουν κάποιες σημαντικές διαφορές μεταξύ της «χρηματοδότηση ρευστότητας » και της χρηματοδότησης του κινδύνου ρευστότητας, οι οποίες είναι οι εξής: στην χρηματοδότηση της ρευστότητας η τράπεζα ή μπορεί να διευθετήσει τις υποχρεώσεις της ή όχι. Από την άλλη, η χρηματοδότηση του κινδύνου ρευστότητας μπορεί να πάρει πολλές αξίες, καθώς συνδέεται με την διανομή των μελλοντικών αποτελεσμάτων. Επίσης, υπάρχει διαφορά μεταξύ τους και ως προς τον χρονικό ορίζοντα. Δηλαδή, η χρηματοδότηση της ρευστότητας συνδέεται με μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή ενώ η χρηματοδότηση του κινδύνου ρευστότητας αφορά το μέλλον και μετριέται κατά την διάρκεια ενός συγκεκριμένου χρονικού ορίζοντα. Άρα η μελλοντική της ικανότητα να διευθετεί υποχρεώσεις δηλαδή η μελλοντική ρευστότητα

[11] Drehman, M. & Nikolaou, K., 2009. *Funding Liquidity Risk*: *Definition and Measurement*. European Central Bank: Working Papers Series No 1024, March 06.

χρηματοδότησης θα έχει αντίκτυπο στην τρέχουσα χρηματοδότηση του κινδύνου ρευστότητας.

Οι Borio (2000), Strahan (2008) ή Brunnermeier and Pedersen (2007) ορίζουν την ρευστότητα χρηματοδότησης σαν την ικανότητα άντλησης μετρητών σε σύντομο χρονικό διάστημα μέσω πώλησης περιουσιακών στοιχείων ή μέσω νέου δανεισμού. Ισχύει η υπόθεση ότι οι τράπεζες μπορούν να διευθετήσουν τις υποχρεώσεις τους εγκαίρως αν μπορούν να αυξήσουν τα μετρητά τους σε σύντομο χρονικό διάστημα, όπως μια τράπεζα μπορεί να είναι σε θέση να διευθετήσει τις υποχρεώσεις της όσο το όσο το απόθεμα της σε μετρητά είναι αρκετά μεγάλο. Υπάρχει η περίπτωση όμως αυτή η ικανότητα άντλησης μετρητών να εξαφανιστεί Borio (2000), αυτός ο ορισμός αφορά περισσότερο το μέλλον και είναι πιο στενά συνδεδεμένος με την χρηματοδότηση του κινδύνου ρευστότητας. Σύμφωνα όμως με την Επιτροπή της Βασιλείας ρευστότητα είναι η δυνατότητα της αύξησης της χρηματοδότησης των περιουσιακών στοιχείων και η εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προκύπτουν.

Επιπρόσθετα θα πρέπει να σημειώσουμε ότι η χρηματοδότηση κίνδυνου ρευστότητας εκφράζεται με διάφορες κατηγορίες, οι οποίες είναι οι εξής παρακάτω:

I. Χονδρική Χρηματοδότηση (ακάλυπτη χρηματοδότηση από νομικά πρόσωπα).

   Υπό κανονικές συνθήκες όταν η χρηματοδότησης μεταφέρεται στην συμβατική ημερομηνία λήξης με τους ίδιους όρους, η χονδρική χρηματοδότηση μπορεί να είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για την διαχείριση της ρευστότητας. Το συνολικό κόστος της (το κόστος τόκων κ.α) είναι συχνά χαμηλότερό από τις λιανικές καταθέσει, οι όροι μπορούν να κλειδωθούν και η ευκολία και η προσβασιμότητα της κάνει πιο εύκολή την αντιμετώπιση απρόβλεπτων εκροών δανείζοντας κεφάλαια παρά να αυξήσει τις λιανικές καταθέσεις ή να πωλήσει περιουσιακά στοιχεία. Ωστόσο αυτοί που παρέχουν την χρηματοδότηση αναμένεται να επανεξετάζουν τακτικά την χρηματοδότηση με την εν λόγω τράπεζα και έτσι είναι πιθανό να την αποσύρουνε όταν η τράπεζα ή οι αγορές κεφαλαίου βρίσκονται κάτω από πίεση. Επίσης, από την στιγμή που η χονδρική χρηματοδότηση είναι βραχυπρόθεσμη είναι πολύ πιθανό να επιτευχθεί γρήγορα η απώλεια χρηματοδότησης. Η αστάθεια της χονδρικής χρηματοδότησης θα διαφοροποιείται ανάλογα με τα χαρακτηριστικά του χρηματοδότη και της σύμβασης που υπέγραψε.

II. Λιανική Χρηματοδότηση

Αναμένεται ότι η λιανική χρηματοδότησης θα παραμείνει στην τράπεζα κατά την συμβατική ημερομηνία λήξης υπό κανονικές συνθήκες. Οι τράπεζες γενικά υποθέτουν ότι οι προθεσμι9ακές καταθέσεις δεν πρόκειται να ανακληθούν μέχρι την λήξη τους, και κατά την λήξη του κάποιο ποσοστό θα ανανεωθεί. Για τις καταθέσεις όψεων (τρεχούμενοι λογαριασμοί, ορισμένοι λογαριασμοί ταμιευτηρίου με ή χωρίς ποινή) αναμένεται ότι σε καταστάσεις άγχους ορισμένοι καταθέτες θα αποσύρουν μερίδα από τα κεφάλαια τους.

Η σοβαρότητα των εκροών καταθέσεων μιας τράπεζας σε σενάρια πίεσης εξαρτάται από παράγοντες όπως η ισχύ της δύναμης της σχέσης της τράπεζας με τους πελάτες της, από το ποσοστό των καταθέσεων που προστατεύεται από την ασφάλεια των καταθέσεων καθώς και από την διάρκεια της κρίσης. Τα πρόσφατα γεγονότα δείχνουν ότι ορισμένες πηγές των λιανικών καταθέσεων, όπως οι on-line λογαριασμοί, μεγάλες λιανικές καταθέσεις που ανήκουν στις μεγαλύτερες των καταθέσεων, δείχνουν να αντιμετωπίζουν λιγότερες βραχυπρόθεσμες δυσκολίες κατά την διάρκεια της κρίσης. Συνολικά η χρηματοδότηση λιανικής πώλησης θεωρείται βραδύτερη, και λιγότερο ευμετάβλητη από τα χονδρικά κεφάλαια.

III. Ασφάλειες χρηματοδοτήσεων

Μετά τα γεγονότα, δεν έχει απαντηθεί το ερώτημα, σε ποιο βαθμό η διαθεσιμότητα των ασφαλών χρηματοδοτήσεων κατά των εξασφαλίσεων υψηλής ποιότητας στοιχείων ενεργητικού μπορεί να υπολογιστεί σε καταστάσεις κρίσεων ρευστότητας.

Σε κάθε περίπτωση αν μια τράπεζα δεν συμμετέχει ενεργά σε αγορές repo μπορεί να υποστεί λειτουργικές και άλλες δυσκολίες στην πρόσβαση τέτοιων αγορών κατά την διάρκεια κρίσεων ρευστότητας. Ένας τρόπος για αν αντιμετωπιστεί είναι αν τοποθετηθεί σε όρους repo νωρίτερα και αν δοκιμάσει αυτούς τους όρους χρησιμοποιώντας τους.

IV. Η Διαφοροποίηση των πηγών χρηματοδότησης

Μια τράπεζα με ευέλικτη μορφή χρηματοδότησης θα είναι σε θέση να μειώσει τον κίνδυνο ρευστότητας μέσω της διαφοροποίησης της εξάρτησης της τράπεζας σε πηγές ρευστότητα. Αυτή η τακτική θα παρέχει πρόσβαση σε νέες αγορές και μέσα, διευρύνοντας την βάση των επενδυτών και διαφοροποιώντας τις ημερομηνίες λήξης και τα νομίσματα, διατηρώντας παράλληλα σε κάθε στιγμή πρόσβαση σε τέτοιες πηγές και συγκεντρώνοντας λιγότερους ευαίσθητους χρηματοδότες.

Η αποτελεσματικότητα αυτού του εργαλείου διαχείρισης κινδύνου ρευστότητας μπορεί να επηρεαστεί από την ύπαρξη ορίων μεταξύ των αντισυμβαλλομένων, από την δεσμευτικών υποχρεώσεων δανεισμού, από την χρήση των μεσιτών στην πρόσβαση κεφαλαίων ή την αντιστοιχία μεταξύ χρηματοδότησης των τύπων προϊόντων και αγορών.

4.2.2.ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΑΓΟΡΑΣ (MARKET LIQUIDITY)

Η ρευστότητα στις αγορές είναι πολύ πιο ανεξάρτητη απ' ότι φαίνεται. Οι αγορές εξαρτώνται από εφεδρικές γραμμές ρευστότητας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, και τα ιδρύματα εξαρτώνται από την συνεχή ρευστότητα της αγοράς για να εκτελέσουν τις στρατηγικές τους διαχείρισης του κινδύνου αγοράς.

Η αγορά ρευστότητας[12] αναφέρεται στην ικανότητα να αναλαμβάνει συναλλαγές με τέτοιο τρόπο ώστε να προσαρμόζει τα χαρτοφυλάκια και τα σχεδιαγράμματα κινδύνων χωρίς να διαταράσσει τις βασικές τιμές. Ο βαθμός ρευστότητα στης αγοράς αξιολογείται από τα εξής κριτήρια:

- ✓ Το βάθος της αγοράς το οποίο αντιστοιχεί στον όγκο των συναλλαγών που μπορούν να εκτελεστούν αμέσως χωρίς ολίσθηση των καλύτερων τιμών ορίου.
- ✓ Η στεγανότητα της τιμής πώλησης της αγοράς , η οποία μετρά το κόστος για μια αντιστροφή της θέσης σε σύντομο χρονικό διάστημα και για συγκεκριμένο ποσό.
- ✓ Αμεσότητα ή η ταχύτητα με την οποία οι συναλλαγές μπορούν να εκτελεστούν.
- ✓ Η προσαρμοστικότητα της αγοράς, δηλαδή η ταχύτητα με την οποία οι τιμές επανέρχονται στο επίπεδο ισορροπίας τους μετά από ένα τυχαίο σοκ στην ροή των συναλλαγών.

[12] Crockett, A., 2008. Market liquidity and financial stability, *Banque de France: Financial Stability Review–Special Issue on Liquidity*. February, No 11 pp.13-17.

Η στεγανότητα της τιμής πώλησης της αγοράς είναι ένα άμεσο μέτρο της συναλλαγής δαπανών (εξαιρούμενων των λοιπών λειτουργικών εξόδων ,όπως χρηματιστηριακές προμήθειες και συστήματα εκκαθάρισης και διακανονισμού αμοιβών.

Το βάθος της αγοράς και η προσαρμοστικότητα της αγοράς δείχνουν την ικανότητα της αγοράς να απορροφήσει σημαντικές ποσότητες, χωρίς δυσμενείς επιπτώσεις στις τιμές.

Η τιμή της προσφορά είναι η υψηλότερη τιμή που οι παράγοντες της αγοράς είναι πρόθυμοι να πληρώσουν σε μια δεδομένη χρονική στιγμή προκειμένου να αποκτήσουν συγκεκριμένα στοιχεία του ενεργητικού μιας τράπεζας. Αντίστοιχα η τιμή ζήτησης είναι η χαμηλότερη τιμή σύμφωνα με την οποία οι διάφοροι παράγοντες της αγοράς είναι πρόθυμοι να πωλήσουν προκειμένου να αποκτήσουν μια συγκεκριμένη ποσότητα περιουσιακών στοιχείων. Με την διαφορά μεταξύ τιμής προσφορά και ζήτησης αποζημιώνεται ο ειδικός διαπραγματευτής για την αμεσότητα της εκτέλεσης των ενεργειών που προσφέρει στους αντισυμβαλλόμενους.

Παράλληλα θεωρείται ότι η ρευστότητα της αγοράς θα μπορούσε να αναλυθεί βάσει των αντικειμενικών εξωγενών παραγόντων. Μια αγορά θεωρείται πιθανό να έχει ρευστότητα αν:

- Αν οι υποδομές της αγοράς είναι αποδοτικές οδηγώντας σε χαμηλά κόστη συναλλαγών και επομένων σε στενή κίνηση προσφοράς-ζήτησης.
- Αν υπήρχε ένας μεγάλος αριθμός αγοραστών και πωλητών.
- Αν τα περιουσιακά στοιχεία των συναλλαγών είχαν σαφή χαρακτηριστικά, ώστε οι αλλαγές στις αντικειμενικές αξίες θα μετατρεπόντουσαν εύκολα στις τιμές.

Παρόλο που αυτοί οι παράγοντες είναι σημαντικοί , βοηθούν μόνο στο να προσδιορίζουν την σχετική ρευστότητα των διαφορετικών αγορών υπό κανονικές συνθήκες. Σε περιόδους στρες η δυναμική και αποτελεσματική συμπεριφορά των παραγόντων της αγοράς έχει καθοριστική σημασία. Από την στιγμή που οι συμμετέχοντες στην αγορά αποκτούν περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις για τις συναλλαγές τους, ενδιαφέρονται ιδιαίτερα για τις συνθήκες κάτω από τις οποίες πωλούν και αγοράζουν περιουσιακά στοιχεία ή μπορούν να τα

χρησιμοποιήσουν ως εξασφαλίσεις για ανάγκες σε κεφάλαια. Δεν ενδιαφέρονται δηλαδή μόνο για την θεμελιώδη μακροπρόθεσμη αξία αλλά και για την αξία, για την οποία, κάτω από διάφορές περιστάσεις θα χρειαστεί να ρευστοποιήσουν μια θέση γρήγορα.

Αυτή η θεωρία υποδηλώνει λοιπόν μια κυκλικότητα στην έννοια της ρευστότητας. Ένα περιουσιακό στοιχείο το οποίο γίνεται αντιληπτό ως ρευστοποιήσιμο θα χρησιμοποιηθεί για τα ρευστοποιήσιμα χαρακτηριστικά του. Αυτό όμως το οποίο γίνεται αντιληπτό για έλλειψη ρευστότητας θα χάσει ζήτηση.

Αυτό που έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι πως μια κατηγορία περιουσιακών στοιχείων μπορεί να μετακινηθεί από εκεί που θεωρούταν ρευστοποιήσιμη (και για τα χαρακτηριστικά της και για τις υπηρεσίες ρευστότητας) στο να θεωρείται με χαμηλή ή με έλλειψη ρευστότητας.

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

Οι κεντρικές τράπεζες και οι τραπεζικοί ρυθμιστές θεωρείται παραδοσιακά ευθύνη τους να καλύπτουν τα τραπεζικά ιδρύματα που αποτελούν τον πυρήνα του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Έτσι έχουν αναπτύξει πρακτικές για να μην γεννιούνται προβλήματα καθώς και για να διαχειρίζονται ή να επιλύουν προβλήματα τα οποία παρόλα αυτά προκύπτουν.

Τα βασικά μέσα[13] που χρησιμοποιούν είναι για να ορίζουν ελάχιστους δείκτες κεφαλαίου και ρευστότητας, τα οποία είναι επαρκή για να διατηρήσουν την εμπιστοσύνη των καταθετών στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ακόμα και σε περιόδους μεγάλης κρίσης. Το πρόβλημα σε αυτήν την προσέγγιση είναι ότι οι αντιδράσεις των τραπεζών σε μια διάβρωση των κεφαλαίων τους ή σε μια θέσης που ήταν ρευστοποιήσιμη, μπορεί να προκαλέσει πιέσεις την αγορά, από όπου δηλαδή προέκυψε το πρόβλημα εξαρχής.

Αν μια τράπεζα προσπαθήσει να διατηρήσει ένα κεφάλαιο σε μια αναλογία x τοις εκατό και κάτι συμβαίνει για να προκαλέσει τον δείκτη να πέσει κάτω από τον στόχο, η πιο φυσιολογική αντίδραση είναι να πουλήσει περιουσιακά στοιχεία για να αποκαταστήσει την επιθυμητή

[13] Bervas, A., 2008. Market liquidity and its incorporation into risk management. *Banque de France: Financial Stability Review*. May No.8 pp.63-79.

αναλογία. Αυτό με την σειρά του ωθεί προς τα κάτω τις τιμές των περιουσιακών στοιχείων και επιδεινώνονται οι πιέσεις ρευστότητας που αντιμετωπίζουν οι άλλες τράπεζες.

Δηλαδή, πιο μακροπρόθεσμα, θα ήταν επιθυμητό να χρησιμοποιούνται εποπτικά εργαλεία για να διασφαλίζει ότι οι τράπεζες θα διατηρούν επαρκή κεφάλαια και ρευστότητα σε κανονικές συνθήκες, τέτοια ώστε μια διάβρωση των αναλογιών σε περιόδους κρίσης να μην χρειάζεται αντιμετώπιση.

Θα ήταν εφικτό δηλαδή μέσω της προσημείωσης των καταστάσεων κρίσεων , οι εποπτικές αρχές να απαιτήσουν από τις τράπεζες να δημιουργήσουν κεφάλαια ακόμα και σε περιπτώσεις όπου τα μέτρα αντιμετώπισης των κινδύνων έδειξαν χαμηλή τρωτότητα. Έτσι, όταν μέτρα, όπως η αξία σε κίνδυνο παρουσίαζαν άνοδο οι εποπτικές αρχές θα μπορούσαν να επιτρέψουν το συσσωρευμένο κεφάλαιο και η ρευστότητα να χρησιμοποιούνται με σύνεση χωρίς να χρειάζεται οι τράπεζες να επηρεάζουν τους ισολογισμούς τους ή να εκκαθαρίζουν περιουσιακά στοιχεία σε δυσμενείς συνθήκες για την αγορά.

Αυτή η ενέργεια θα αποτελούσε μια σημαντική προσπάθεια αντιστάθμισης πολυκυκλικότητας του χρηματοδοτικού συστήματος στην χώρα μας. Από τα παραπάνω, θα μπορούσαμε να αναρωτηθούμε αν μια έλλειψη ρευστότητας θα την αντιμετώπιζαν πιο εύκολα οι αγορές ή τα χρηματοπιστωτικά συστήματα. Στις αγορές, τουλάχιστον στην θεωρία θα πρέπει να υπάρχει μια τιμή όπου οι προτιθέμενοι πωλητές και αγοραστές έρχονται σε συμφωνία. Δεν υπάρχει λοιπόν οικονομική βλάβη, αν οι τιμές κινούνται για την εξισορρόπηση προσφοράς και ζήτησης. Σύμφωνα με τα παραπάνω οι αγορές μπορεί να αποτυγχάνουν την αντιστοιχία πωλητών και αγοραστών. Σε αυτήν την περίπτωση η έλλειψη ρευστότητας παρεμποδίζουν την ικανότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και συγκεκριμένα των τραπεζών να χρησιμοποιούν τις αγορές και ιδιαίτερα τα παράγωγα χρηματοοικονομικών μέσων για την διαχείριση των κινδύνων τους. Η σύγχρονη διαχείριση των κινδύνων βασίζεται σε μια συνεχή ρευστότητα στις βραχυπρόθεσμές αγορές για την δυναμική αντιστάθμιση του κινδύνου.

Ένα επιπρόσθετο πρόβλημα είναι ότι η αποτίμηση των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού που κατέχονται από τις τράπεζες βασίζονται όλο και περισσότερο σε λογιστικές αρχές αγοράς.

Όταν οι αγορές είναι μη ρευστοποιήσιμες, οι αποτιμήσεις του ενεργητικού μπορεί να αλλάζουν γρήγορα με αποτέλεσμα να υπάρχει αστάθεια στου βασικούς δείκτες που χρησιμοποιούνται για να εξακριβωθεί η αντοχή των τραπεζών. Έτσι οι κεντρικές τράπεζες που ασχολούνται με τη ρευστότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων έχουν έντονο ενδιαφέρον για την διατήρηση της ρευστότητας της αγοράς.

Έτσι λοιπόν, οι κεντρικές τράπεζες έχουν εστιάσει στην διατήρηση της ρευστότητας στο βραχυπρόθεσμο τμήμα της αγοράς χρήματος. Δέχονται τις περισσότερες φορές να παρέμβουν και να προσφέρουν την ρευστότητα που απαιτείται για να παραμείνουν τα διατραπεζικά επιτόκια κοντά στον στόχο της πολιτικής τους. Μια άλλη άποψη είναι, ότι η τάση ρευστότητας μιας αγοράς, που αντιμετωπίζει προβλήματα ρευστότητας, αποτελεί επέκταση της δράσης την νομισματικής πολιτικής, ώστε να διατηρεί τους ρυθμούς της πολιτικής της κοντά στον στόχο της.

Από τα παραπάνω καταλήγουμε στο συμπέρασμα, πως οι αγορές σχετίζονται όλο και περισσότερο με τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στην διαδικασία διαμεσολάβησης. Επίσης, ο ρόλος τους στην αποτελεσματική διαχείριση κινδύνου έχει αυξηθεί. Τέλος, οι κεντρικές τράπεζες πρέπει να αναγνωρίσουν ότι η συνολική ευθύνη τους για την συστηματική σταθερότητα καθιστά όλο και πιο δύσκολο για αυτές να λάβουν μια σταθερή στάση στην ρευστότητα της αγοράς.

4.3.ΑΙΤΙΕΣ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

Όπως έχουμε αναφέρει, ο κίνδυνος ρευστότητας[14] προκύπτει από καταστάσεις, στις οποίες ένας ενδιαφερόμενος επιδιώκει την διαπραγμάτευση ενός περιουσιακού στοιχείου, αλλά δεν μπορεί να προχωρήσει σε αυτήν γιατί κανείς στην αγορά δεν θέλει να αποκτήσει αυτό το περιουσιακό στοιχείο. Ο κίνδυνος ρευστότητας είναι ιδιαίτερα σημαντικός για τα ενδιαφερόμενα μέρη που πρόκειται να αποκτήσουν ή έχουν ένα περιουσιακό στοιχείο, καθώς επηρεάζεται η ικανότητα τους στο εμπόριο.

[14] Basel Committee on Banking Supervision, May 2006. *The management of liquidity risk in financial groups*. Switzerland : Bank for International Settlements.

Η εκδήλωση του κινδύνου ρευστότητας διαφοροποιείται πολύ από μια πτώση των τιμών στο μηδέν. Σε περίπτωση πτώσης της τιμής ενός περιουσιακού στοιχείου στο μηδέν, τότε σύμφωνα με την αγορά είναι άνευ αξίας. Παρόλα αυτά, αν ένας ενδιαφερόμενος δεν μπορεί να βρει ένα άλλο μέρος να ενδιαφέρεται για την διαπραγμάτευση του περιουσιακού στοιχείου αυτό μπορεί να είναι ένα πρόβλημα μόνο αυτών που συμμετέχουν στην αγορά στο να βρουν ο ένας τον άλλον. Γι' αυτό συνήθως και ο κίνδυνος ρευστότητας είναι μεγαλύτερος σε αναδυόμενες αγορές ή σε χαμηλό όγκο αγορών.

Ο κίνδυνος ρευστότητας είναι χρηματοοικονομικός κίνδυνος και οφείλεται σε αβέβαιη ύπαρξη ρευστότητας. Ένα χρηματοοικονομικό ίδρυμα μπορεί να χάσει ρευστότητα αν η αξιολόγηση της πιστοληπτικής του ικανότητας μειωθεί, αν αντιμετωπίσει ξαφνικές και απρόσμενες ταμειακές εκροές ή κάποιο άλλο γεγονός το οποίο επηρεάζει τα αντισυμβαλλόμενα μέρη στο να αποφύγουν την διαπραγμάτευση ή και τον δανεισμό με το χρηματοοικονομικό ίδρυμα.

Επιπρόσθετα ο κίνδυνος ρευστότητας[15] μπορεί να προκύπτει και από την απόφαση ενός χρηματοοικονομικοί οργανισμού να παρέχει ρευστότητα στις αγορές, από πιθανή ζημιά στην φήμη της ιδρύματος, από ειδικά προϊόντα και δραστηριότητες καθώς επίσης και από πιθανές αλλαγές στο μακροοικονομικό περιβάλλον.

Συγκεκριμένα, υποβαθμίσεις ή αρνητικές ειδήσεις μπορούν να οδηγήσουν εύκολα στην έλλειψη εμπιστοσύνης των αγορών σε ένα χρηματοοικονομικό ίδρυμα. Για τους τραπεζικούς οργανισμούς, η υποβάθμιση μπορεί να οδηγήσει σε μειωμένη πρόσβαση στων αγορά των ακάλυπτων δανείων (π.χ. εμπορικά χρεόγραφα) από θεσμικούς επενδυτές, μείωση ή ακύρωση των διατραπεζικών πιστωτικών γραμμών ή μείωση των καταθέσεων. Υποβαθμίσεις, ειδήσεις ή φήμες ή άλλο αρνητικό υλικό μπορεί να αυξήσουν τις απαιτήσεις ρευστότητας μέσω καταβολών ή να υπάρχουν απαιτήσεις για πρόσθετες ασφάλειες, για ανάγκη παροχής πιστωτικών ενισχύσεων ή και για ανάγκη για χρηματοδότηση των περιουσιακών στοιχείων.

Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι μια από τι κύριες πηγές ρευστότητας είναι τα παράγωγα, όπου μια απρόσμενη και μια απότομη

[15] Nikolaou, K., 2009. *Liquidity (Risk) Concepts Definations and Interactions*. European Central Bank : Working Papers Series No 1008 February.

κίνηση της αγοράς ή μια απρόσμενη πτώχευση θα μπορούσε να προκαλέσει ζήτηση για επιπρόσθετη ασφάλεια από τα εμπλεκόμενα μέρη. Παρόμοιες πιέσεις σε θέσεις ρευστότητας για τις τράπεζες μπορούν να προκύψουν από αιτήσεις εξασφαλίσεων από τις ανταλλαγές σε σχέση με ξένο νόμισμα, από περιθώρια και συμφωνίες διασφάλισης σε σχέση με τα χρηματιστηριακά παράγωγα. Οι διαφορές που προκύπτουν από τις παραπάνω πιέσεις απαιτούν αποτελεσματικότερη αντιστάθμιση των κινδύνων και αύξηση των παροχών εγγυήσεων από τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα. Οι τράπεζες αναφέρουν ότι οι κίνδυνοι ρευστότητας από αυτές τις πηγές έχουν αυξηθεί πολύ τα τελευταία χρόνια.

Οι ολοένα αυξανόμενες απαιτήσεις περιθωρίου για περισσότερο ασφαλείς συναλλαγές είναι όλο και πιο συχνές διότι οι οργανισμοί αξιολόγησης απαιτούν υψηλότερα επίπεδα εξασφάλισης και οι υποβαθμίσεις ενισχύουν την προσπάθεια υποστήριξης της πιστοληπτικής ικανότητας του κάθε ιδρύματος. Παράλληλα, οι μεγαλύτεροι όγκοι των συναλλαγών , η πληροφόρηση σχετικά με αποδοτικές αγορές καθώς και η τάση των συμμετεχόντων στην αγορά συμβάλλει στην χρηματοδότηση των πιέσεων ρευστότητας για τους τραπεζικούς οργανισμούς. Επίσης , τα ανοίγματα εκτός ισολογισμού συμβάλλουν στην αύξηση του κινδύνου ρευστότητας ειδικά σε περιόδους κρίσεως.

Παράλληλα, και οι τάσεις που επικρατούν στην αγορά μπορεί να αυξήσουν τον κίνδυνο ρευστότητας που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες. Οι τραπεζικοί οργανισμοί έχουν παρατηρήσει ότι μια μετακίνηση σε πιο ασταθείς πηγές χρηματοδότησης όπως η ολική χρηματοδότηση κεφαλαίων, τα πιστοποιητικά καταθέσεων που αντιμετωπίζουν προβλήματα, οι τραπεζικές συναλλαγές μέσω του διαδικτύου καθώς και η ικανότητα των καταθετών να διαχειριστούν τις καταθέσεις του και τα κεφαλαία τους με ηλεκτρονικά μέσα συντελούν στην αύξηση της αποτελεσματικής διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί πως ο κίνδυνος ρευστότητας έχει την τάση να ενισχύει την δημιουργία και άλλων κινδύνων.. Δηλαδή, αν ένας εμπορικός οργανισμός έχει μια θέση σε μη ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία περιορίζεται η ικανότητα του να ρευστοποιήσει την θέση σε σύντομο χρονικό διάστημα, συνθέτοντας με αυτόν τον τρόπο

τον κίνδυνο αγοράς του. Αν υποθέσουμε λοιπόν ότι ένας τραπεζικός οργανισμός έχει κίνηση ταμειακών ροών με δυο διαφορετικούς αντισυμβαλλομένους σε μια δεδομένη ημέρα, τότε αν ο ένας αντισυμβαλλόμενος αδυνατεί να πληρώσει τις υποχρεώσεις του, τότε ο τραπεζικός οργανισμός θα πρέπει να αυξήσει τα μετρητά της από άλλες πηγές προκειμένου να αντισταθμίσει την αδυναμία πληρωμής του. Εδώ ο κίνδυνος ρευστότητας ενισχύει τον πιστωτικό κίνδυνο.

Επομένως, ο κίνδυνος ρευστότητας θα πρέπει να αντιμετωπιστεί σε συνδυασμό με τον κίνδυνο αγορά, τον πιστωτικό κίνδυνο καθώς επίσης και με άλλους κινδύνους. Λόγω της τάσης του να συνδέεται και με άλλους κινδύνους είναι δύσκολο ή ακόμα και απίθανο να απομονωθεί ο κίνδυνος ρευστότητας. Ακόμα και για απλές συνθήκες πλήρεις μετρήσεις του κίνδυνου ρευστότητας δεν υπάρχουν. Μπορούν να εφαρμοστούν ορισμένες τεχνικές διαχείρισης του ενεργητικού και του παθητικού για την εκτίμηση του κίνδυνου ρευστότητας. Μπορούν να εξετάζονται οι μελλοντικές καθαρές ταμειακές ροές μέρα με την μέρα. Οποιαδήποτε μέρα που έχει μια σημαντική αρνητική καθαρή ταμειακή ροή είναι ανησυχητική. Αυτή η διαδικασία μπορεί να συμπληρωθεί με σενάρια προσημείωσης καταστάσεων κρίσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΜΕΤΡΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

Η ρευστότητα[16] ή διαφορετικά η ικανότητα να αυξηθούν οι χρηματοδοτήσεις στα περιουσιακά στοιχεία και να εκπληρωθούν οι υποχρεώσεις που εμφανίζονται είναι ζωτικής σημασία για την βιωσιμότητα και ανάπτυξη των τραπεζικών οργανισμών.

Κάθε τράπεζα πρέπει να χρησιμοποιεί μια σειρά από προσαρμοσμένα εργαλεία μέτρησης ή μετρήσεις, καθώς δεν υπάρχει ένα ενιαίο εργαλείο μέτρησης, το οποίο είναι ικανό να ποσοτικοποιήσει τον κίνδυνο ρευστότητας. Κάθε λοιπόν τράπεζα θα πρέπει να χρησιμοποιεί μετρήσεις που να αξιολογούν την διάρθρωση του ισολογισμού καθώς και μετρήσεις για ταμειακές ροές και μελλοντικές θέσεις ρευστότητας λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους εκτός ισολογισμού. Αυτές οι μετρήσεις θα πρέπει να εφαρμόζονται και σε φυσιολογικές περιόδους και σε δύσκολες περιόδους αλλά και σε περιόδους κρίσεως σε διάφορες χρονικές στιγμές. Σε κανονικές συνθήκες τα μελλοντικά μέτρα θα πρέπει να προσδιορίσουν τις ανάγκες που μπορεί να προκύψουν από την προβλεπόμενη εκροή σε σχέση με τι συνηθισμένες πηγές χρηματοδότησης. Υπό συνθήκες στρες τα μελλοντικά μέτρα θα πρέπει να είναι σε θέση να προσδιορίσουν τα κενά χρηματοδότησης σε διάφορους ορίζοντες και να χρησιμεύουν σαν βάση για τα όρια του κινδύνου ρευστότητας και για δείκτες έγκαιρης προειδοποίησης.

Η διοίκηση κάθε τράπεζας θα πρέπει να προσαρμόσει την μέτρηση και την ανάλυση του κινδύνου ρευστότητας σύμφωνα με το είδος και το πλήθος των δραστηριοτήτων της, την πολυπλοκότητα και το προφίλ κινδύνων που της παρουσιάζονται. Η μέτρησης και η ανάλυση θα πρέπει να είναι περιεκτική και να ενσωματώνει τις ταμειακές ροές και τις επιπτώσεις της ρευστότητας που προκύπτουν από όλα τα περιουσιακά

[16] Van Greuning, H. & Brajovic Bratonovic, S., 2009. *Analysing Banking Risk, A Framework For Assessing Corporate Governance and Risk Management*. 3rd ed. Washington, D.C: The World Bank Publications.

στοιχεία, τις υποχρεώσεις, τις θέσεις εκτός ισολογισμού καθώς επίσης και από άλλες δραστηριότητες της τράπεζας. Η ανάλυση θα πρέπει να απευθύνεται στο μέλλον και να προσπαθεί να προσδιορίσει τις δυνατότητες μελλοντικής χρηματοδότησης των αναντιστοιχιών έτσι ώστε η τράπεζα να μπορεί να αξιολογήσει την έκθεση της στις αναντιστοιχίες και να εντοπίσει πιθανές πηγές ρευστότητας προκειμένου να μετριάσει τους δυνατούς κινδύνους.

Στην κανονική διάρκεια της μέτρησης, παρακολούθησης και ανάλυσης των πηγών και της χρησιμοποίησης των κονδυλίων, η τράπεζα θα πρέπει να προβλέπει τις ταμειακές ροές κατά την πάροδο του χρόνου για μια σειρά από εναλλακτικά σενάρια. Οι μετρήσεις θα πρέπει να γίνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα και να προσδιορίζουν προβλεπόμενες και ενδεχόμενες ροές λαμβάνοντας υπόψη τις βασικές υποθέσεις που σχετίζονται με τις πιθανές αλλαγές των ταμιακών ροών ενεργητικού και παθητικού.

Λαμβάνοντας υπόψη τον κρίσιμο ρόλο των υποθέσεων για την πρόβλεψη των μελλοντικών πιθανών ταμειακών ροών, μια τράπεζα θα πρέπει να λαμβάνει μέτρα για να εξασφαλίσει ότι οι υποθέσεις της είναι εύλογες και κατάλληλες, ότι τεκμηριώνονται καθώς επίσης ότι ελέγχονται και εγκρίνονται περιοδικά. Είναι πολύ σημαντικές οι παραδοχές γύρω από την διάρκεια της ζήτησης των καταθέσεων και των περιουσιακών στοιχείων, των υποχρεώσεων και των στοιχείων εκτός ισολογισμού με αβέβαιες ταμειακές ροές καθώς επίσης και η διαθεσιμότητα εναλλακτικών πηγών κεφαλαίων σε περιόδους περιορισμένης ρευστότητας. Οι υποθέσεις σχετικά με την ρευστότητα της αγοράς των εν λόγω θέσεων θα πρέπει να προσαρμοστούν σύμφωνα με τους όρους της αγοράς ή επίσης και με τις ειδικές συνθήκες που επικρατούν στην τράπεζα.

Έλεγχος του κίνδυνου ρευστότητας μέσω περιορισμών

Κάθε τράπεζα θα πρέπει να θέτει περιορισμούς προκειμένου να ελέγχει την έκθεσή της στον κίνδυνο ρευστότητας και σε κάθε τρωτό σημείο που αντιμετωπίζει. Επίσης θα πρέπει να επανεξετάζει τακτικά τα όρια αυτά και τις αντίστοιχες διαδικασίες αντιμετώπισης τους.

Τα όρια αυτά θα πρέπει να είναι σχετικά με την θέση της τράπεζας, την πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων της, την φύση των

προϊόντων της, τα νομίσματα και τις αγορές που εξυπηρετεί. Αυτά τα όρια θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για την διαχείριση της ρευστότητας μέρα με την μέρα, για παράδειγμα αν ένα συνηθισμένο είδος ορίου περιορίζει το μέγεθος των σωρευτικών συμβατικών αναντιστοιχιών ταμειακών ροών (π.χ. οι σωρευτικές καθαρές απαιτήσεις χρηματοδότησης ως ποσοστό του συνόλου των υποχρεώσεων) κατά την διάρκεια διάφορων χρονικών περιόδων. Αυτός ο τύπος ορίου μπορεί επίσης να περιλαμβάνει εκτιμήσεις για εκροές που προκύπτουν από την ανάληψη υποχρεώσεων ή άλλων υποχρεώσεων της τράπεζας.

Το πλαίσιο ορίου θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει μέτρα που αποσκοπούν στην εξασφάλιση ότι η τράπεζα μπορεί να συνεχίσει να λειτουργεί σε μια περίοδο ακραίων συνθηκών της αγοράς, ειδικές ακραίες συνθήκες για την τράπεζα ή ακόμα και συνδυασμός και των δυο. Στόχος τέτοιων μέτρων είναι να εξασφαλιστεί ότι κάτω από συνθήκες πίεσης η διαθέσιμη ρευστότητα υπερβαίνει τις ανάγκες ρευστότητας.

5.Α.ΜΕΤΡΗΣΗ

5. Δείκτες έγκαιρης προειδοποίησης

Καθώς η διοίκηση και το προσωπικό κάθε τράπεζας έχουν την ευθύνη να αξιοποιήσουν την καλή κρίση για τον προσδιορισμό και την διαχείριση των παραγόντων κινδύνου, η τράπεζα θα πρέπει επίσης να σχεδιάζει ένα σύνολο δεικτών προκειμένου να προστεθούν στην διαδικασία προσδιορισμού τούς εμφάνισης αυξανόμενου κινδύνου ή τρωτών σημείων στις θέσεις ρευστότητας ή στις ενδεχόμενες ανάγκες χρηματοδότησης.

Οι συγκεκριμένοι δείκτες έγκαιρης προειδοποίησης θα πρέπει να εντοπίζουν οποιαδήποτε αρνητική τάση για να ακολουθήσει η πιθανή αντίδραση της διοίκησης προκειμένου να αμβλυνθεί η έκθεση της τράπεζας στον αναδυόμενο κίνδυνο.

Οι δείκτες έγκαιρης προειδοποίησης μπορεί να είναι ποιοτικοί ή ποσοτικοί και μπορεί να περιλαμβάνουν αλλά δεν περιορίζονται σε[17]:

- ταχεία αύξηση του ενεργητικού, ειδικά όταν χρηματοδοτούνται με ασταθείς πιθανές υποχρεώσεις

[17] Marrison, C.I., 2002. *The Fundamentals Of Risk Measurement*. New York: McGraw-Hill. pp.88

- αυξημένες συγκεντρώσεις σε στοιχεία του ενεργητικού ή παθητικού
- αυξήσεις σε αναντιστοιχίες νομισμάτων
- μια μείωση της σταθμισμένης μέσης ωριμότητας των στοιχείων του παθητικού
- επαναλαμβανόμενα περιστατικά θέσεων που να πλησιάζουν ή να παραβιάζουν εσωτερικά ή κανονιστικά όρια.
- αρνητικές τάσεις ή αυξανόμενος κίνδυνος ο οποίος συνδέεται με μια συγκεκριμένη σειρά προϊόντος όπως οι αυξήσεις καθυστερήσεως
- σημαντική επιδείνωση στα κέρδη μιας τράπεζας, στην ποιότητα του ενεργητικού και στη συνολική χρηματοοικονομική κατάσταση
- αρνητική δημοσιότητα
- υποβάθμιση αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας
- πτώσεις στις τιμές των μετοχών ή αυξήσεις του κόστους χρέους
- διευρυνόμενο χρέος
- αύξηση στο κόστος χονδρικής ή λιανικής χρηματοδότησης
- οι αντισυμβαλλόμενοι που ξεκινούν να ζητούν ή έχουν ζητήσει επιπρόσθετες εξασφαλίσεις για τα ανοίγματα τους ή αντιστέκονται να εισέρχονται σε νέες συναλλαγές
- οι ανταποκρίτριες τράπεζες που εξαλείφουν ή μειώνουν τα πιστωτικά τους όρια
- αύξηση των λιανικών εκροών καταθέσεων
- αύξηση της εξόφλησης των cd πριν από την λήξη
- δυσκολία πρόσβασης σε μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση
- δυσκολία στην διάθεση βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων (π.χ. εμπορικά χρεόγραφα).

Αναφέραμε πως για να ποσοτικοποιήσουμε τον κίνδυνο ρευστότητας χρησιμοποιούμε κάποιες μετρήσεις και κάποια προσαρμοσμένα εργαλεία μέτρησης, μερικά από αυτά είναι τα εξής:

5.1. Ποσοστό κάλυψης ρευστότητας (Liquidity Coverage Ratio *LCR)*

i. Στόχος

Σκοπός αυτής της μέτρησης είναι αν διασφαλίσει ότι η τράπεζα διατηρεί ένα επαρκές επίπεδο μη δεσμευμένων υψηλής ποιότητας

στοιχείων ενεργητικού που μπορούν να μετατραπούν σε μετρητά για την κάλυψη των αναγκών ρευστότητας για μια χρονική περίοδο 30 ημερών κάτω από έντονο σενάρια στρες ρευστότητας που ορίζονται από τις εποπτικές αρχές.

ιι. Προσδιορισμός του μέτρου

$$\frac{\text{Διαθεσιμότητα υψηλής ποιότητας ρευστοπιήσιμων στοιχείων}}{\text{Καθαρές ταμειακές ροές κατά την διάρκεια 30 ημερών}} \geq 100\%$$

Το ποσοστό κάλυψης ρευστότητας βασίζεται σε βασικές μεθοδολογίες ποσοστού κάλυψης, που χρησιμοποιούνται εσωτερικά από τις τράπεζες για την εκτίμηση της έκθεσης σε ενδεχόμενες εκδηλώσεις ρευστότητας. Οι καθαρές σωρευμένες ταμειακές ροές για το σενάριο πρέπει να υπολογίζονται για 30 ημερολογιακές ημέρες μέσα στο χρόνο.
Ο λόγος δεν πρέπει να είναι χαμηλότερος από 100%, τα ρευστοποιήσιμα δηλαδή περιουσιακά στοιχεί θα πρέπει να είναι τουλάχιστον ίσα με τις εκτιμώμενες καθαρές ταμειακές ροές. Οι τράπεζες αναμένεται να πληρούν αυτήν την απαίτηση συνεχώς γι' αυτό διατηρούν διαθέσιμα μη δεσμευμένα περιουσιακά στοιχεία σαν άμυνα για το ενδεχόμενο εμφάνισης σοβαρών κρίσεων ρευστότητας.

Επίσης οι τράπεζες και οι εποπτικές αρχές αναμένεται να έχουν επίγνωση των τυχόν αναντιστοιχιών μέσα σε 30 ημέρες και να διασφαλίζουν ότι επαρκή ρευστοποιήσιμα στοιχεία είναι διαθέσιμα για την αντιμετώπιση κενών ρευστότητας κατά την διάρκεια του μήνα.

Το ποσοστό κάλυψης ρευστότητας αποτελείται από δυο συνιστώσες:
Α) από την αξία των διαθέσιμων υψηλής ποιότητας ρευστοποιήσιμων περιουσιακών στοιχείων και
Β) από τις καθαρές ταμειακές εκροές που υπολογίζονται σύμφωνα με τις παραμέτρους που έχουν θέσει οι εποπτικές αρχές.

5.2. Διαθέσιμα υψηλής ποιότητας ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία

Ο αριθμητής του ποσοστού κάλυψης ρευστότητας είναι η διαθεσιμότητα υψηλής ποιότητας ρευστοποιήσιμων περιουσιακών στοιχείων. Οι τράπεζες λοιπόν θα πρέπει να διαθέτουν ένα απόθεμα υψηλής ποιότητας ρευστοποιήσιμων περιουσιακών στοιχείων , το οποίο θα πρέπει να επαρκεί για να καλύψει σωρευτικές καθαρές ταμειακές εκροές σε μια περίοδο 30 ημερών σύμφωνα με το πλαίσιο του προβλεπόμενου σεναρίου κρίσεως.

Όπως υποστηρίζεται από την έκθεση του Συμβούλιου Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας, τον Σεπτέμβρη του 2009 στους G20, το ποσοστό κάλυψης ρευστότητας ***LCR*** θεσπίζει ένα εναρμονισμένο πλαίσιο για να εξασφαλιστεί ότι οι παγκόσμιες τράπεζες διαθέτουν επαρκή υψηλή ποιότητα ρευστοποιήσιμων περιουσιακών στοιχείων προκειμένου να αντέχουν σε stress σενάρια. Προκειμένου να χαρακτηρίζονται σαν υψηλής ποιότητας ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία, τα περιουσιακά στοιχεία θα πρέπει να είναι ρευστοποιήσιμα σε αγορές κατά την διάρκεια της περιόδου του στρες και να ανήκουν σε κεντρική τράπεζα.

Συγκεκριμένα, η κρίση του 2007-2009, ενίσχυσε την ανάγκη να εξεταστεί προσεχτικά η ρευστότητα των περιουσιακών στοιχείων στις αγορές και συγκριτικά με τα χαρακτηριστικά που επιτρέπουν κάποιες αγορές να χαρακτηρίζονται από ρευστότητα κατά την διάρκεια περιόδων στρες. Τα περιουσιακά στοιχεία κάθε τράπεζας θεωρούνται υψηλής ποιότητας ρευστοποιήσιμα αν μπορούν εύκολα να μετατραπούν σε μετρητά με μικρή ή ελάχιστη απώλεια της αξίας τους. Παρόλα αυτά υπάρχουν κάποια περιουσιακά στοιχεία , τα οποία είναι πολύ πιθανόν αν αναπαράγουν κεφάλαια χωρίς αυτό να συνεπάγεται μεγάλη απώλεια σε περιόδους στρες.

Παρακάτω περιγράφονται κάποια γενικά χαρακτηριστικά των υψηλής ποιότητας ρευστοποιήσιμων περιουσιακών στοιχείων καθώς επίσης και κάποια εργαλεία με τα οποία κάθε τράπεζα συλλέγει δεδομένα τα οποία σχετίζονται με τα περιουσιακά στοιχεία και σε φυσιολογικές περιόδους και σε περιόδους κρίσεως.

Θεμελιώδη χαρακτηριστικά

- *Χαμηλός πιστωτικός κίνδυνος και κίνδυνος της αγοράς:* τα περιουσιακά στοιχεία τα οποία είναι λιγότερα επικίνδυνα τείνουν να έχουν μεγαλύτερη ρευστότητα. Από την πλευρά του πιστωτικού κινδύνου, η υψηλή πιστοληπτική ικανότητα του εκδότη και ο χαμηλός

βαθμός εξάρτησης αυξάνει την ρευστότητα ενός περιουσιακού στοιχείου. Από την πλευρά του κινδύνου της αγοράς, η χαμηλή διάρκεια , η χαμηλή μεταβλητότητα, ο χαμηλός κίνδυνος του πληθωρισμού με το να μεταφράζεται σε μετατρέψιμο νόμισμα με χαμηλό συναλλαγματικό κίνδυνο, ενισχύουν την ρευστότητα ενός περιουσιακού στοιχείου.

- *Η ευκολία και η βεβαιότητα της αποτίμησης:* η ρευστότητα ενός περιουσιακού στοιχείου αυξάνεται αν οι συμμετέχοντες στην αγορά είναι πολύ πιθανόν να συμφωνήσουν στην αποτίμηση του. Η ρευστότητα ενός περιουσιακού στοιχείου θα πρέπει εύκολα να υπολογιστεί και να μην εξαρτάται από ισχυρές υποθέσεις.
- *Χαμηλή συσχέτιση με υψηλού κινδύνου περιουσιακά στοιχεία:* το απόθεμα υψηλής ποιότητας περιουσιακών στοιχείων δεν θα πρέπει να υπόκειται σε κίνδυνο δυσμενής συσχέτισης. Για παράδειγμα, τα περιουσιακά στοιχεία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων είναι πιο πιθανό να είναι μη ρευστοποιήσιμα σε περιόδους κρίσεως ρευστότητας στον τραπεζικό χώρο.
- *Αναγνωρισμένη και ανεπτυγμένη αγορά συναλλάγματος:* αυξάνουν την διαφάνεια ενός περιουσιακού στοιχείου.

Χαρακτηριστικά αγοράς

- *Ενεργή και μεγάλη αγορά*: ένα περιουσιακό στοιχείο θα πρέπει να έχει ενεργή πώληση και συμφωνία επαναγοράς ανά πάσα στιγμή, αυτό δηλαδή σημαίνει πως θα πρέπει να υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός συμμετεχόντων στην αγορά καθώς επίσης και ένας πολύ μεγάλος όγκος συναλλαγών.
- *Παρουσία διαπραγματευτών αγοράς*: θα πρέπει να υπάρχει πάντα διάθεση για αγορά ή πώληση του περιουσιακού στοιχείου.
- *Χαμηλή συγκέντρωση αγοράς:* ύπαρξη διαφοροποιημένης ομάδας στην αγορά ενός περιουσιακού στοιχείου τείνει να αυξάνει την αξιοπιστία της ρευστότητας του.
- *Τάση για ποιότητα:* ιστορικά, έχει αποδειχθεί ότι η αγορά έχει τάσεις να κινείται σε συγκεκριμένα είδη περιουσιακών στοιχείων κατά την διάρκεια περιόδων κρίσεων.

Από τα παραπάνω χαρακτηριστικά, συνεπάγεται ότι η δοκιμή της υψηλής ποιότητας των περιουσιακών στοιχείων, με την πώληση ή με την εγγύηση δανείων, η ικανότητα τους για ρευστότητα

παραμένει ανέπαφη ακόμα και σε περιόδους κρίσεως της αγοράς. Περιουσιακά στοιχεία με χαμηλή ποιότητα δεν μπορούν να επιβιώσουν σε περιόδους κρίσεως ρευστότητας. Μια προσπάθεια τραπεζών να αυξήσουν την ρευστότητα τους από χαμηλής ποιότητας ενεργητικών στοιχείων σε περιόδους κρίσεως στην αγορά θα είχε ως αποτέλεσμα την αποδοχή μεγάλης μείωσης της αξίας των στοιχείων προκειμένου να αντισταθμίσουν τον κίνδυνο της αγοράς. Αυτό όχι μόνο θα έπληττε την εμπιστοσύνη των αγορών στην συγκεκριμένη τράπεζα αλλά θα προκαλούσε απώλειες και σε τράπεζες που χρησιμοποιούν παρόμοια μέσα καθώς επίσης και πίεση στα ρευστοποιήσιμα στοιχεία τους με αποτέλεσμα επιπλέον μειώσεις στις τιμές και αύξηση του κινδύνου αγοράς. Άρα μόνο υψηλής ποιότητας ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία μπορούν εύκολα να μετατραπούν σε μετρητά σε περιόδους κρίσεως ρευστότητας στις αγορές.

Λειτουργικές απαιτήσεις

Το απόθεμα υψηλής ποιότητας ρευστοποιήσιμων περιουσιακών στοιχείων πρέπει να είναι διαθέσιμο στο χαρτοφυλάκιο της τράπεζας για να μετατραπεί σε μετρητά για να καλύψει τα κενά χρηματοδότησης ανά πάσα στιγμή μεταξύ ταμειακών εισροών και εκροών κατά την διάρκεια της κρίσεως ρευστότητας. Αυτά τα περιουσιακά στοιχεία πρέπει να είναι μη δεσμευμένα και ελεύθερα διαθέσιμα στους αρμόδιους φορείς του ομίλου. Επίσης το απόθεμα υψηλής ποιότητας περιουσιακών στοιχείων θα πρέπει να είναι κάτω από τον έλεγχο της αρμόδιας υπηρεσίας κάθε τράπεζας που διαχειρίζεται τον κίνδυνο ρευστότητας που μπορεί να αντιμετωπίσει το ίδρυμα.

Παράλληλα, οι τράπεζες θα πρέπει να έχουν επίγνωση των αναγκών σε ρευστότητα για κάθε νόμισμα προκειμένου να μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα απόθεμα για να μπορούν να παράγουν ρευστότητα σε κάθε επιθυμητό νόμισμα. Έτσι λοιπόν οι τράπεζες αναμένεται να είναι έτοιμες να καλύπτουν τις ανάγκες τους σε ρευστότητα σε κάθε νόμισμα και αν διατηρούν υψηλής ποιότητα ρευστοποιήσιμων περιουσιακών στοιχείων με κατανομή των αναγκών τους σε ρευστότητα για κάθε νόμισμα.

5.3. Καθαρές ταμειακές εκροές

Οι καθαρές ταμειακές εκροές έχουν προσδιοριστεί σαν τις αναμενόμενες σωρευτικές ταμειακές εκροές μείον τις σωρευτικές αναμενόμενες εισροές χρημάτων που προέρχονται την συγκεκριμένη περίοδο κρίσεως.

Αυτή είναι η καθαρή σωρευτική θέση αναντιστοιχίας ρευστότητας κάτω από σενάρια κρίσεως που μετριέται στην χρονική περίοδο δοκιμής. Οι αναμενόμενες σωρευτικές εισροές μετρητών υπολογίζονται πολλαπλασιάζοντας τα ποσά προς είσπραξη από ένα ποσοστό, το οποίο αντικατοπτρίζει τις αναμενόμενες εισροές κάτω από σενάρια κρίσεως.

Ταμειακές εκροές

ι) Διαρροή Λιανικών καταθέσεων

Οι λιανικές καταθέσεις[18] προσδιορίζονται σαν καταθέσεις που τοποθετούνται στην τράπεζα από φυσικά πρόσωπα και όχι από κάποια νομική οντότητα και αποκλείουν καταθέσεις , οι οποίες από ατομικές επιχειρήσεις και εταιρικές σχέσεις. Οι λιανικές καταθέσεις χωρίζονται σε σταθερές και λιγότερο σταθερές μερίδες κεφαλαίων με διαρροή ποσοστών για τις παρακάτω κατηγορίες:

α) Σταθερές καταθέσεις :7,5% και πάνω. Οι σταθερές καταθέσεις θα λάβουν ένα 7,5% για τη διαρροή παράγοντα σε κάθε χώρα και αφορούν το τμήμα των καταθέσεων που καλύπτονται από ένα αποτελεσματικό σύστημα ασφάλισης των καταθέσεων. Η παρουσία των καταθέσεων από μόνη της δεν επαρκεί για να χαρακτηριστεί μια κατάθεσης σταθερή.

β) Λιγότερες σταθερές καταθέσεις:15% και πάνω. Μεμονωμένες δικαιοδοσίες θα πρέπει να δημιουργήσουν επιπρόσθετους παράγοντες, όπως απαιτείται για να εφαρμόζεται σε κάδους λιανικών καταθέσεων λιγότερο σταθερές, με ελάχιστη απορροή συντελεστή 15%.

---

[18] Cade, E., 1997. *Managing Banking Risks*. England: Gresham Books -Woodhead Publishing Limited. pp. 56.

ιι) Μη ασφαλή χονδρική χρηματοδότηση διαρροής

Η μη ασφαλή χονδρική χρηματοδότηση ορίζεται σαν το παθητικό ή τις γενικότερες υποχρεώσεις, οι οποίες προκύπτουν από μη φυσικά πρόσωπα, νομικές οντότητες, συμπεριλαμβανομένων των ατομικών και των εταιρικών επιχειρήσεων και δεν εξασφαλίζονται με νομικά δικαιώματα που ορίζονται ειδικά για περιουσιακά στοιχεία που κατέχονται από τον φορέα δανεισμού στην περίπτωση της πτώχευσης, της εκκαθάρισης ή της λύσης. Οι υποχρεώσεις που σχετίζονται από συμβάσεις παραγώγων εξαιρούνται από τον ορισμό αυτό. Η χονδρική χρηματοδότηση που περιλαμβάνεται σε αυτό το ποσοστό είναι η ολική χρηματοδότηση μέσα σε χρονική περίοδο στρες 30 ημερών ή έχει την συντομότερη δυνατή συμβατική ημερομηνία λήξης, η οποία τοποθετείται στην χρονική περίοδο των 30 ημερών, όπως επίσης και η χρηματοδότηση με απροσδιόριστη ωριμότητα.

Τα ποσά των μη ασφαλών χονδρικών χρηματοδοτήσεων που κατέχονται από το ίδρυμα κατηγοριοποιούνται με βάση την υποτιθέμενη ευαισθησία των φορέων παροχής κεφαλαίων για την προσφερόμενη τιμή και την πιστωτική ποιότητα και φερεγγυότητα του δανειζόμενου ιδρύματος. Αυτό καθορίζεται από το είδος των φορέων χρηματοδότησης και το επίπεδο της εξέλιξης του, όπως επίσης και από τις επιχειρησιακές σχέσεις με την τράπεζα. Τα ποσοστά διαρροών για κάθε σενάριο παρατίθενται για κάθε κατηγορία, όπως φαίνεται παρακάτω:

ιιι) Μη ασφαλή χονδρική χρηματοδότηση που παρέχεται από μικρούς επιχειρηματικούς πελάτες: 7,5%, 15% και πάνω.

1) Μη ασφαλή χονδρική χρηματοδότηση που παρέχεται από μη χρηματοπιστωτικούς εταιρικούς πελάτες, άρχοντες, κεντρικές τράπεζες και τομείς του δημόσιου τομές με επιχειρηματικές σχέσεις 25%.
2) Μη ασφαλή χονδρική χρηματοδότηση που παρέχεται από μη χρηματοπιστωτικούς εταιρικούς πελάτες 75%
3) Μη ασφαλή χονδρική χρηματοδότηση που παρέχεται από νομική οντότητα 100%
4) Ασφαλής χρηματοδότηση διαρροής. Η ασφαλής χρηματοδότηση ορίζεται ως το παθητικό και τις γενικότερες υποχρεώσεις, οι οποίες προκύπτουν από μη νομικά πρόσωπα και εξασφαλίζονται με νομικά δικαιώματα που ορίζονται ειδικά για

περιουσιακά στοιχεία που κατέχονται από τον φορέα δανεισμού στην περίπτωση της πτώχευσης, της εκκαθάρισης ή της λύσης.

- *Απώλεια ασφαλής χρηματοδότησης για βραχυπρόθεσμες συναλλαγές*

Σύμφωνα με αυτό το σενάριο, η ικανότητα να συνεχιστεί η διαδικασία επαναγοράς, επαναγοράς και άλλων τίτλων και άλλων πράξεων δανεισμού περιορίζεται από τις συναλλαγές που έχουν υψηλή ποιότητα ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία.

iv) Επιπρόσθετες απαιτήσεις

- Αυξημένες ανάγκες σε ρευστότητα που συνδέονται με υποβάθμιση πυροδοτούν ενσωματώσεις σε βραχυπρόθεσμες χρηματοοικονομικές συναλλαγές, παράγωγα και άλλες συμβάσεις.
- Αυξημένες ανάγκες σε ρευστότητα που συνδέονται με μεταβολής αποτίμησης της αγοράς για τις συναλλαγές των παραγώγων.
- Αυξημένες ανάγκες σε ρευστότητα που συνδέονται με το ενδεχόμενο αλλαγών στην αποτίμηση των ασφαλών συναλλαγών των παραγώγων.
- Απώλεια χρηματοδότησης για περιουσιακά στοιχεία, για τίτλους επενδυτικών οργανισμών και άλλων συναφών χρηματοδοτικών εγκαταστάσεων.
- Απώλεια χρηματοδότησης για ασφάλειες περιουσιακών στοιχείων , για καλυμμένες ομολογίες και άλλα δομημένα μέσα χρηματοδότησης.
- Επιρροή στις δεσμευμένες πιστώσεις και στις διευκολύνσεις ρευστότητας :

α) Εξαγωγή δείκτη για δεσμευμένες πιστώσεις και διευκολύνσεις ρευστότητας σε λιανικούς πελάτες 10%.

β) Εξαγωγή δείκτη για δεσμευμένες πιστώσεις διευκολύνσεις σε μη χρηματοοικονομικούς επιχειρηματικούς πελάτες 10%.

γ) Εξαγωγή δείκτη για διευκολύνσεις ρευστότητας σε μη χρηματοοικονομικούς επιχειρηματικούς πελάτες 100%.

δ) Εξαγωγή δείκτη για διευκολύνσεις ρευστότητας και δεσμευμένες πιστωτικές διευκολύνσεις σε οποιαδήποτε άλλη νομική οντότητα πελατών 100%.

- Λοιπές ενδεχόμενες υποχρεώσεις χρηματοδότησης. Αυτές οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις χρηματοδότησης μπορεί να είναι είτε συμβατικές ή μη συμβατικές.
- Άλλες ταμειακές εκροές.

5.4. Ταμειακές εισροές

Κάθε τράπεζα[19] όταν εξετάζει τις διαθέσιμες ταμειακές εισροές της θα πρέπει να περιλαμβάνει μόνο τι σωρευτικές εισροές από εκκρεμή ανοίγματα, τα οποία είναι απολύτως ενήμερα και για τα οποία η τράπεζα δεν έχει κανένα λόγο να περιμένει προεπιλογή μέσα σε χρονικό ορίζοντα 30 ημερών. Οι τράπεζες δεν θα πρέπει να περιλαμβάνουν εισροές που επιβαρύνονται για άλλους σκοπούς, όπως αυτές που συνδέονται με τις συμβάσεις παραγώγων.

Επιπρόσθετα οι τράπεζες και οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να παρακολουθούν την συγκέντρωση των αναμενόμενων εισροών για τους αντισυμβαλλομένους χονδρικής στο πλαίσιο της διαχείρισης της ρευστότητας τους προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η ρευστότητα των τραπεζών δεν εξαρτάται υπερβολικά από την άφιξη των αναμενόμενων εισροών από έναν ή ορισμένο αριθμό αντισυμβαλλόμενο χονδρικής.

i. Λιανικές εισροές: το σενάριο αυτό υποθέτει ότι οι τράπεζες θα λάβουν το 100% των σωρευτικών από αντισυμβαλλόμενους λιανικής πώλησης. Επίσης οποιαδήποτε σχεδιαζόμενη εκροή που απαιτείται για την αναχρηματοδότηση των δανείων θα πρέπει να αντανακλάται πλήρως ως εκροές. Εξετάζοντας την πληρωμή δανείων , η τράπεζα θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη μόνο τις εισροές από πλήρη εξυπηρετούμενα δάνεια.

ii. *Χονδρικές εισροές* : αυτό το σενάριο υποθέτει ότι οι τράπεζες θα λαμβάνουν το 100% των εξυπηρετούμενων συμβατικών ταμειακών ροών χονδρικής. Κάθε σχεδιαζόμενη εκροή που απαιτείται για την αναχρηματοδότηση των δανείων θα πρέπει να αντικατοπτρίζεται πλήρως ως εκροή.

iii. *Συναλλαγή μετρητών* –χρεογράφων και ασφαλής δανεισμός (0%, 100%). Οι τράπεζες θα πρέπει να υποθέσουν ότι η ωρίμανση της

[19] Angelopoulos, P. & Mourdoukoutas, P., 2001. *Banking Risk Management In A Globalizing Economy*. United States of America: Greenwood Publishing Group.

επαναγοράς ή δανεισμός τίτλων με συμφωνίες που εξασφαλίζονται με ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία θα ανατραπεί και δεν θα δώσει αύξησης σε καμία ταμειακή εισροή. Οι τράπεζες αναμένεται να μην προκαλέσουν ανατροπή στην ωρίμανση επαναγοράς ή τίτλων συμφωνιών δανεισμού, τα οποία είναι εξασφαλισμένα με ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία, έτσι ώστε να υποθέσει να αποκτήσει πάλι το 100% τω μετρητών που σχετίζονται με αυτές τις συμφωνίες.

iv. *Γραμμές πιστώσεων*: χωρίς πιστωτικές γραμμές, διευκολύνσεις ρευστότητας ή άλλες ενδεχόμενες χρηματοδοτικές δυνατότητες που παρέχει η τράπεζα σε άλλα ιδρύματα για τους σκοπούς της υποτίθεται ότι μπορούν να εξαχθούν. Αυτές οι διευκολύνσεις αν λάβουν 100% σημαίνει ότι αυτό το σενάριο δεν θεωρεί εισροές από δεσμευμένες πιστωτικές διευκολύνσεις. Αυτόν γίνεται για να φανεί η πιθανότητα ότι και άλλες τράπεζες μπορεί να μην είναι σε θέση να τηρούν πιστωτικές γραμμές ή μπορεί να έχουν αποφασίσει να επιβαρύνονται με τον νομικό και με τον κίνδυνο φήμης, προκειμένου να διατηρήσουν τα ίδια κεφάλαια τους ή να μειώσουν τον κίνδυνο έκθεσης τους την τράπεζα.

v. *Άλλες ταμειακές εισροές*

5.5. Καθαρό σταθερό ποσοστό χρηματοδότησης

i) Στόχος

Για την προώθηση πιο μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων χρηματοδοτήσεων των περιουσιακών στοιχείων των τραπεζικών οργανισμών , η Επιτροπή έχει αναπτύξει το καθαρό σταθερό ποσοστό χρηματοδότησης (NSFR)

Αυτό το μέτρο θεσπίζει ένα ελάχιστο αποδεκτό ποσοστό χρηματοδότησης , το οποίο βασίζεται στα ρευστοποιήσιμα χαρακτηριστικά των περιουσιακών στοιχείων και δραστηριοτήτων ενός ιδρύματος κατά την διάρκεια ενός έτους. Έχει σχεδιαστεί για να λειτουργεί σαν ένας ελάχιστος μηχανισμός επιβολής για την συμπλήρωση του πρότυπου δείκτη κάλυψης ρευστότητας και για την ενίσχυση άλλων εποπτικών προσπαθειών εισάγοντας διαρθρωτικές αλλαγές στο προφίλ του κινδύνου ρευστότητας των ιδρυμάτων μακριά από αναντιστοιχίες βραχυπρόθεσμων χρηματοδοτήσεων και κοντά σε

πιο σταθερές μακροπρόθεσμες χρηματοδοτήσεις περιουσιακών στοιχείων και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Ειδικότερα, το καθαρό σταθερό ποσοστό χρηματοδότησης είναι δομημένο για να εξασφαλίσει ότι οι απογραφές, οι εκθέσεις εκτός ισολογισμού, οι αγωγοί τιτλοποίησης και άλλα περιουσιακά στοιχεία και δραστηριότητες χρηματοδοτούνται με τουλάχιστον ένα ελάχιστο ποσό των σταθερών υποχρεώσεων σε σχέση με τους κινδύνους ρευστότητας τους. Έχει ως στόχο να περιοριστεί η υπερβολική εξάρτηση από την χονδρική χρηματοδότηση σε περιόδους έντονης ρευστότητας της αγοράς και να ενθαρρύνουν την καλύτερη εκτίμηση του κινδύνου ρευστότητας σε όλα τα εκτός ισολογισμού στοιχεία. Επιπλέον, το καθαρό σταθερό ποσοστό χρηματοδότησης θα βοηθούσε να αντισταθμιστούν τα αποτελέσματα του δείκτη κάλυψης της ρευστότητας καθώς επίσης να αντισταθμιστούν τα κίνητρα των ιδρυμάτων για την χρηματοδότηση του αποθέματος των ρευστοποιήσιμων περιουσιακών τους στοιχείων με βραχυπρόθεσμα κεφάλαια που ωριμάζουν εκτός του χρονικού ορίζοντα που καθορίζουν οι εποπτικές αρχές για αυτήν την μέτρηση.

ii) Προσδιορισμός του μέτρου

$$\frac{\text{Διαθέσιμη ποσότητα σταθερής χρηματοδότησης}}{\text{Απαιτούμενη ποσότητα σταθερής χρηματοδότησης}} > 100\%$$

Το καθαρό σταθερό ποσοστό χρηματοδότησης (NSFR) βασίζεται στις παραδοσιακές «καθαρά ρευστοποιήσιμα στοιχεία του ενεργητικού» και «κεφάλαια μετρητών» μεθοδολογίες, οι οποίες χρησιμοποιούνται ευρέως από διεθνείς τραπεζικούς οργανισμούς, τραπεζικούς αναλυτές και οργανισμούς αξιολόγησης. Αυτό το μέτρο επεκτείνει αυτές τις έννοιες στον πιθανό κίνδυνο ρευστότητας των εκτός ισολογισμού ανοιγμάτων και των διάφορων τύπων των αναντιστοιχιών που συμμετέχουν στην βραχυπρόθεσμη εξασφάλιση της χρηματοδότησης των μακροπρόθεσμων περιουσιακών στοιχείων των ιδρυμάτων.

Επιπλέον παρέχει ένα πλήρες μέτρο της έκθεσης στον κίνδυνο ρευστότητας, που θα αναγνωρίζει πρόσφατες δυσκολίες στην αγορά

συμπεριλαμβανομένης της ανάγκης για την χρηματοδότηση των κινητών αξίων των αποθεμάτων διαπραγμάτευσης ή τιτλοποίησης για την αντιμετώπιση της ρευστότητας των αγορών. Κατά τον υπολογισμό του ποσού των περιουσιακών στοιχείων που θα πρέπει να υποστηρίζεται από σταθερή χρηματοδότηση, η προτεινόμενη μεθοδολογία περιλαμβάνει τα απαιτούμενα ποσά των σταθερών χρηματοδοτήσεων για όλα τα μη ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία και τους τίτλους που κατέχονται, ανεξάρτητα τον λογιστικό χειρισμό καθώς και με παραδοχές όσον αφορά την εμπορία και την κυκλοφορία των αποθεμάτων.

Το καθαρό σταθερό ποσοστό χρηματοδότησης (NSFR) ορίζεται σαν τον λόγο του διαθέσιμου ποσού σταθερής χρηματοδότησης προς την απαιτούμενη ποιότητα σταθερής χρηματοδότησης. Αυτός ο λόγος πρέπει να είναι μεγαλύτερος από 100%. Η σταθερή χρηματοδότηση προσδιορίζεται ως τα είδη και τα ποσά των ιδίων κεφαλαίων και της χρηματοδότησης ευθύνης που αναμένεται να είναι αξιόπιστες πηγές προέλευσης των κεφαλαίων για ένα συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα παρατεταμένης κρίσης. Η ποσότητα μιας τέτοιας χρηματοδότησης που απαιτείται από ένα συγκεκριμένο ίδρυμα είναι η συνάρτηση των χαρακτηριστικών ρευστότητας των διάφορών τύπων των περιουσιακών στοιχείων, χρηματοδοτικά ανοίγματα που αναλαμβάνει ή ακόμα και δραστηριότητες που ασκούνται από το ίδρυμα.

iii) Προσδιορισμός της διαθέσιμης σταθερής χρηματοδότησης.

Η διαθέσιμη σταθερή χρηματοδότηση ορίζεται σαν το συνολικό ποσό ενός ιδρύματος των κεφαλαίων, των προνομιούχων μετοχών με διάρκεια ίση ή μεγαλύτερη του ενός έτους, των υποχρεώσεων με αποτελεσματική διάρκεια ενός χρόνου ή μεγαλύτερη, του ποσού των σταθερών μη ώριμων καταθέσεων, των προθεσμιακών καταθέσεων με διάρκεια μικρότερη του ενός έτους που αναμένεται να παραμείνει στο ίδρυμα για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα σε μια περίοδο κρίσεως.

Σκοπός αυτού του μέτρου είναι αν διασφαλίσει σταθερή χρηματοδότηση για παραπάνω από ένα έτος σε ένα επεκταμένο σενάριο κρίσεως που αντιμετωπίζει η τράπεζα και οι επενδυτές και οι καταθέτες γνωρίζουν:

- ✓ Μια σημαντική μείωση σε αποδοτικότητα ή φερεγγυότητα, που προκύπτει από τον πιστωτικό κίνδυνο, τον κίνδυνο της αγοράς ή από τον λειτουργικό κίνδυνο ή από άλλα ανοίγματα σε κινδύνους.

- ✓ Μια πιθανή υποβάθμιση της οφειλής, των καταθέσεων των αντισυμβαλλόμενων από έναν αναγνωρισμένο πιστωτικό οργανισμό αξιολόγησης και
- ✓ Ένα υλικό συμβάν το οποίο θέτει σε αμφισβήτησης την φήμη ή την πιστωτική ποιότητα του ιδρύματος.

  Παρατεταμένος δανεισμός από κεντρικές τράπεζες εκτός των τακτικών πράξεων ανοικτής αγοράς δεν λαμβάνεται υπόψη σε αυτή την μέτρηση, προκειμένου να μην δημιουργήσει μια εξάρτηση από την κεντρική τράπεζα, σαν πηγή χρηματοδότησης.

iv) Προσδιορισμός της απαιτούμενης σταθερής χρηματοδότησης για τα στοιχεία του ενεργητικού και για τα ανοίγματα εκτός ισολογισμού.

Το ύψος της σταθερής χρηματοδότησης που απαιτείται από τις εποπτικές αρχές, πρέπει να μετριέται με εποπτικές παραδοχές σχετικά με τα χαρακτηριστικά του προφίλ του κινδύνου ρευστότητας των περιουσιακών στοιχείων ενός ιδρύματος, τα ανοίγματα εκτός ισολογισμού καθώς και άλλες επιλεγμένες δραστηριότητες.

5.Β. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

Για την διευκόλυνση της παρακολούθησης[20] του κινδύνου ρευστότητας, τα ανώτερα διοικητικά στελέχη του κάθε τραπεζικού ιδρύματος θα πρέπει να συμφωνούν σε ένα σύνολο υποβληθέντων κριτηρίων καθορίζοντας το πεδίο εφαρμογής, τον τρόπο και την συχνότητα των εκθέσεων για διάφορους αποδέκτες (όπως π.χ. το διοικητικό συμβούλιο, τα ανώτερα διοικητικά στελέχη, η επιτροπή διαχείρισης ενεργητικού –παθητικού) και τους εμπλεκόμενους που είναι υπεύθυνοι για την προετοιμασία των εκθέσεων.

Σε συνδυασμό με τις μετρήσεις που περιγράφηκαν παραπάνω και χρησιμοποιούνται ως πρότυπα, η Επιτροπή προτείνει οι εποπτικοί φορείς να χρησιμοποιούν μετρήσεις ως συνεχή εργαλεία παρακολούθησης του κινδύνου ρευστότητας. Τέτοια εργαλεία παρακολούθησης προτείνονται τα παρακάτω:

---

[20]Basel Committee on Banking Supervision, February 2000. *Sound Practices for Managing Liquidity in Banking Organizations.*

1. *Συμβατική αναντιστοιχία ληκτότητας*
2. *Συγκέντρωση χρηματοδότησης*
3. *Διαθέσιμα μη δεσμευμένα περιουσιακά στοιχεία*
4. *Σχετικά με την αγορά εργαλεία παρακολούθησης*

5.6.Συμβατική αναντιστοιχία ληκτότητας

Στόχος

Η συμβατική αναντιστοιχία ληκτότητας προσδιορίζει τα κενά μεταξύ των συμβατικών εισροών και εκροών ρευστότητας για προσδιορισμένες χρονικές ζώνες. Αυτά τα κενά ωριμότητας δείχνουν πόση η ρευστότητα μια τράπεζα θα χρειαζόταν ενδεχομένως να την αυξήσει σε κάθε μια από αυτές τις ζώνες αν όλες οι ροές συνέβαιναν την συντομότερη δυνατή ημερομηνία. Αυτή η μέτρηση παρέχει κάποιες ενδεικτικές πληροφορίες για τον βαθμό στο οποίο η τράπεζα βασίζεται στην μετατροπή της λήξης για τις τρέχουσες συμβάσεις της.

Προσδιορισμός και εφαρμογή της μέτρησης

Συμβατικές ταμειακές και ασφαλιστικές εισροές και εκροές από εντός και εκτός στοιχεία ισολογισμού προσδιορίζουν χρονικές ζώνες με βάση την ημερομηνία λήξης τους.

Μια τράπεζα θα πρέπει να αναφέρει συμβατικές ταμειακές και ασφαλιστικές ροές στις σχετικές χρονικές ζώνες βάση της εναπομένουσας ημερομηνίας λήξης τους. Οι εποπτικές αρχές σε κάθε χώρα θα προσδιορίσουν το συγκεκριμένο πρότυπο, συμπεριλαμβάνοντας τις απαιτούμενες χρονικές ζώνες βάσει των οποίων θα πρέπει να αναφέρονται τα δεδομένα. Παράλληλα τα δεδομένα που συλλέγονται από τις συμβατικές ημερομηνίες ληκτότητας θα πρέπει να παρέχουν στοιχεία σχετικά με τις κατηγορίες που περιγράφονται στο *Ποσοστό Κάλυψης Ρευστότητας και στο Καθαρό Σταθερό Ποσοστό Χρηματοδότησης*. Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να προσδιορίζουν τα χρονικά πακέτα έτσι ώστε να είναι σε θέση να καταλάβουν την ροή μετρητών της τράπεζας. Οι δυνατότητες περιλαμβάνουν την απαίτηση η αναντιστοιχία των ταμιακών ροών να είναι κατασκευασμένη για το

ολονύκτιο, για 7 ημέρες, για 14 ημέρες, 1,2,3 ή 6 μήνες, 1, 3, 5 και πάνω από 5 χρόνια πακέτα καθυστέρηση.

5.7.*Συμβατικές υποθέσεις ταμειακών ροών*

Οι ροές των περιουσιακών στοιχείων θα πρέπει να αναφέρονται σύμφωνα με την τελευταία πιθανή λήξης τους. Η ταμειακή ροή υποχρέωσης θα πρέπει να αναφέρεται σύμφωνα με την πιο πρόσφατη πιθανή ημερομηνία εκροής. Οι συμβατικές ταμειακές ροές οι οποίες σχετίζονται με οποιαδήποτε ανοικτή λήξη, πρόωρη εξόφληση, διαθέσιμη από τον κάτοχο ή επέκταση έκδοσης θα πρέπει να αναλύονται με βάση την συντομότερη πιθανή ημερομηνία αποπληρωμής. Τα όργανα τα οποία δεν έχουν κάποια ειδική ωριμότητα, θα πρέπει αν αναφέρονται χωριστά, με λεπτομέρειες σχετικά με τα μέσα που δεν εφαρμόζουν παραδοχές ως προς το πότε συμβαίνει ωριμότητα. Κάθε ροή ή ισορροπία μεταξύ οντοτήτων μεταξύ των οντοτήτων που περιλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής του χρονοδιαγράμματος θα πρέπει να εξαλείφονται σύμφωνα με τις γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές. Επίσης καμία ανατροπή των υφιστάμενων υποχρεώσεων υποτίθεται ότι λαμβάνει χώρα. Παράλληλα για τα περιουσιακά στοιχεία, η τράπεζα θεωρείται ότι δεν θα συνάψει νέες συμβάσεις.

Επιπλέον, πρέπει να θεωρείται ότι οι ποινικές ρήτρες δεν αποτρέπουν τους πιστωτές από την απόσυρση των κεφαλαίων τους. Ενδεχόμενα ανοίγματα υποχρεώσεων που θα απαιτούσαν μια αλλαγή στην κατάσταση του κόσμου(όπως οι συμβάσεις που επηρεάζονται βάση μιας αλλαγής στις τιμές των χρηματοπιστωτικών μέσων ή από μια υποβάθμιση στην πιστοληπτική ικανότητα μιας τράπεζας), πρέπει να είναι λεπτομερείς και να ομαδοποιούνται με βάση το τι θα προκαλούσε την υποχρέωση, με τα αντίστοιχα ανοίγματα να είναι σαφώς προσδιορισμένα.

Χρησιμοποίηση του μέτρου παρακολούθησης

Οι τράπεζες θα πρέπει να παρέχουν στις εποπτικές αρχές τα ανεπεξέργαστα δεδομένα, χωρίς τις υποθέσεις που περιλαμβάνονται στα δεδομένα. Τα τυποποιημένα συμβατικά δεδομένα που υποβάλλονται από τις τράπεζες επιτρέπουν στις εποπτικές αρχές να διαμορφώσουν μια εικόνα της αγοράς και να προσδιορίσουν τις ακραίες τιμές της αγοράς σε σχέση με την ρευστότητα. Δεδομένου ότι αυτή η μέτρηση βασίζεται

μόνο σε συμβατικές ωριμότητες χωρίς παραδοχές συμπεριφοράς, τα δεδομένα δεν θα αντανακλούν την πραγματική μελλοντική προβλεπόμενη ροή στο πλαίσιο της τρέχουσας ή μελλοντικής στρατηγικής ή αντίστοιχα σχεδίων, δηλαδή σε μια συνεχόμενη βάση. Επίσης, οι συμβατικές ημερομηνίες λήξεως δεν καλύπτουν εκροές, στις οποίες η τράπεζα μπορεί να προβεί προκειμένου να προστατέψει τη δικαιόχρηση (franchise) , ακόμα και όταν δεν υπάρχει καμία υποχρέωση να το πράξει.

Επιπρόσθετα, οι τράπεζες θα πρέπει να διεξάγουν τις δικές τους αναλύσεις αναντιστοιχίας ωριμότητας βασισμένες στις συνεχιζόμενες υποθέσεις συμπεριφοράς των εισροών και των εκροών κεφαλαίων τόσο κάτω από φυσιολογικές συνθήκες όσο και κάτω από καταστάσεις πίεσης. Αυτές οι αναλύσεις θα πρέπει να βασίζονται σε στρατηγικά και επιχειρηματικά σχέδια και θα πρέπει να μοιράζονται και να συζητιούνται με τις εποπτικές αρχές και τα δεδομένα που παρέχονται στην συμβατική αναντιστοιχία ωριμότητας να χρησιμοποιούνται ως βάση σύγκρισης.

Όταν οι τράπεζες σχεδιάζουν ουσιώδεις αλλαγές στα επιχειρηματικά τους μοντέλα, είναι ζωτικής σημασίας για τις εποπτικές αρχές να ζητήσουν εκθέσεις αναντιστοιχίας στα πλαίσια μιας αξιολόγησης της επίπτωσης των αλλαγών αυτών για την προληπτική εποπτεία. Τέτοιες αλλαγές π.χ. είναι κάποιες σημαντικές πιθανές εξαγορές ή συγχωνεύσεις ή το λανσάρισμα νέων προϊόντων τα οποία δεν είναι ακόμα συμβατικά. Κατά την αξιολόγηση τέτοιων δεδομένων , οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να είναι προσεκτικές στις υποθέσεις οποίες που στηρίζουν τις προβλεπόμενες αναντιστοιχίες και κατά πόσο είναι συνεπή.

Επίσης, οι τράπεζες θα πρέπει να είναι ικανές να υποδείξουν πως σχεδιάζουν να γεφυρώσουν οποιοδήποτε κενό που έχει εντοπιστεί στις ενδογενείς αναντιστοιχίες ωριμότητας και αν εξηγήσουν γιατί οι υποθέσεις τους διαφέρουν από τους συμβατικούς όρους. Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να αμφισβητήσουν αυτές τις εξηγήσεις και να εκτιμήσουν την σκοπιμότητα των σχεδίων χρηματοδότησης των τραπεζών.

5.8.Συγκέντρωση χρηματοδότησης

Στόχος

Αυτή η μέτρηση χρησιμοποιείται για να εντοπίσει τις πηγές της χονδρικής χρηματοδότησης που είναι τέτοιας σημασίας ώστε η ανάκληση αυτής της χρηματοδότησης θα μπορούσε να πυροδοτήσει προβλήματα ρευστότητας. Αυτή η μέτρηση ενθαρρύνει την διαφοροποίηση των πηγών χρηματοδότησης που προτείνονται από την Επιτροπή των Ορθών Αρχών.

Προσδιορισμός και εφαρμογή της μέτρησης

i. Η χρηματοδότηση των υποχρεώσεων πηγάζει από κάθε σημαντικό αντισυμβαλλόμενο

Ο συνολικός ισολογισμός της τράπεζας

ii. Η χρηματοδότηση των υποχρεώσεων πηγάζει από κάθε σημαντικό προϊόν ή μέσο

Ο συνολικός ισολογισμός της τράπεζας

iii. Κατάλογος των ποσών στοιχείων ενεργητικού και παθητικού με σημαντικά νομίσματα

Υπολογισμός του μέτρου

Ο αριθμητής καθορίζεται ελέγχοντας τις συγκεντρώσεις χρηματοδοτήσεων από αντισυμβαλλόμενους ή από προϊόν ή μέτρα. Οι τράπεζες και οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να παρακολουθούν τόσο το απόλυτο ποσοστό της έκθεσης χρηματοδότησης, καθώς επίσης και τις σημαντικές αυξήσεις στις συγκεντρώσεις.

- Σημαντικοί αντισυμβαλλόμενοι

Ο αριθμητής για τους αντισυμβαλλόμενους υπολογίζεται με την άθροιση του συνόλου των κάθε είδους καταθέσεων (ή παρόμοιων κεφαλαίων) από τον ίδιο αντισυμβαλλόμενο ή ομάδα συνδεδεμένων ή συνδεδεμένων αντισυμβαλλόμενων, καθώς επίσης και άλλα άμεσα δάνεια τόσο ασφαλισμένων όσο και ανασφάλιστων, τα οποία η τράπεζα μπορεί να καθορίσει να προκύπτουν από τον ίδιο αντισυμβαλλόμενο.

Ένας σημαντικός αντισυμβαλλόμενος ορίζεται από τον ίδιο τον αντισυμβαλλόμενο ή μια ομάδα συνδεδεμένων ή συνδεδεμένων αντισυμβαλλόμενων με συγκεντρωτικό μερίδιο άνω του 1% των συνολικών υποχρεώσεων της τράπεζας, αν και σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να υπάρχουν κάποια άλλα προσδιοριστικά χαρακτηριστικά βασισμένα στο χρηματοδοτικό προφίλ της τράπεζας. Παράλληλα, εντός του ομίλου καταθέσεων και καταθέσεις από συνδεδεμένα μέρη θα πρέπει να προσδιορίζονται συγκεκριμένα σύμφωνα με αυτή την μέτρηση ανεξάρτητα αν η μέτρηση υπολογίζεται σε μια νομική οντότητα ή σε μια ομάδα, λόγω των πιθανών περιορισμών στις εσωτερικές συναλλαγές του ομίλου σε ακραίες συνθήκες.

- Σημαντικό προϊόν/μέσο

Ο αριθμητής για το είδος του μέσου προϊόντος θα πρέπει να υπολογίζεται για κάθε σημαντικά χρηματοδοτικά μέσα/προϊόντα καθώς επίσης και από τον υπολογισμό των ομάδων παρόμοιων τύπων των οργάνων / προϊόντων. Ένα σημαντικό μέσο ή προϊόν ορίζεται σαν ένα μέσο ή προϊόν ή ομάδα παρόμοιων μέσων /προϊόντων τα οποία ανέρχονται περισσότερο από 1% των συνολικών υποχρεώσεων της τράπεζας.

- Σημαντικά νομίσματα

Προκειμένου να συλλάβει κάθε τράπεζα το ποσό των διαρθρωτικών αναντιστοιχιών νομισμάτων στα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού της απαιτείται να παρέχει μια λίστα με ποσά των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού της για κάθε σημαντικό νόμισμα. Ένα σημαντικό νόμισμα ορίζεται ως τις υποχρεώσεις που εκφράζονται σε ένα ενιαίο νόμισμα, που συνολικά ανέρχονται πάνω από 1% από τις συνολικές υποχρεώσεις της τράπεζας. Επίσης, οι παραπάνω μετρήσεις θα πρέπει να δηλώνονται ξεχωριστά για χρονικές περιόδους μικρότερες από 1 μήνα, 1-3 μήνες, 3-6 μήνες, 6-12 μήνες και πάνω από 12 μήνες.

Χρησιμοποίηση του μέτρου παρακολούθησης

Στην χρησιμοποίησης αυτής της μέτρησης προκειμένου να εξεταστεί η συγκέντρωση κεφαλαίου σε έναν ορισμένο αντισυμβαλλόμενο, και οι τράπεζες και οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να δεχτούν ότι δεν είναι δυνατό να προσδιορίσουν το πραγματικό κεφάλαιο αντισυμβαλλόμενου για πολλά είδη χρέους. Για αυτό, η πραγματική συγκέντρωση πηγών χρηματοδότησης θα μπορούσε να είναι υψηλότερη απ' ότι αυτή η μέτρηση υποδεικνύει. Επίσης, ο κατάλογος των σημαντικών αντισυμβαλλόμενων θα μπορούσε να αλλάξει ραγδαία κατά των περίοδο κρίσεως.

Παράλληλα, οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να εξετάσουν τις πιθανότητες για ομαδική συμπεριφορά εκ μέρους των αντισυμβαλλόμενων χρηματοδότησης στην περίπτωση ενός συγκεκριμένου θεσμικού προβλήματος. Επιπλέον, κάτω από πολύ μεγάλο πίεση και κρίση στην αγορά, οι πολλαπλές χρηματοδοτήσεις αντισυμβαλλόμενων καθώς και η ίδια η τράπεζα μπορεί να εμφανίσουν ταυτόχρονες πιέσεις ρευστότητας, γεγονός που καθιστά δύσκολο να διατηρηθεί η χρηματοδότηση ακόμα και αν οι πηγές εμφανίζονται καλά διαφοροποιημένες.

Κατά την ερμηνεία αυτής της μέτρησης, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι η ύπαρξη διμερών συναλλαγών χρηματοδότησης μπορεί να επηρεάσει την αντοχή των εμπορικών δεσμών και το ποσό των καθαρών εκροών. Όμως, αυτές οι μετρήσεις δεν υποδεικνύουν πόσο δύσκολο είναι να αντικατασταθεί η χρηματοδότηση από οποιαδήποτε πηγή. Επίσης, προκειμένου να εντοπιστούν δυνατοί συναλλαγματικοί κίνδυνοι, η σύγκριση των ποσών στων στοιχείων ενεργητικού και παθητικού ανά νόμισμα, παρέχει στις εποπτικές αρχές μια βάση για συζήτηση με τις τράπεζες, για να ενημερώσει κάθε τράπεζα πως διαχειρίζεται π.χ. τυχόν αναντιστοιχίες νομισμάτων καθώς στόχος είναι να δημιουργηθεί μια βάση για περαιτέρω συζήτηση με την τράπεζα παρά να παρέχει μια συνοπτική εικόνα του ενδεχόμενου κινδύνου.

5.9.Διαθέσιμα, μη δεσμευμένα περιουσιακά στοιχεία

Στόχος

Αυτή η μέτρηση[21] παρέχει στις εποπτικές αρχές δεδομένα για την ποσότητα και τα βασικά χαρακτηριστικά, περιλαμβάνοντας την ονομασία και την τοποθεσία νομίσματος των διαθέσιμων μη δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων μιας τράπεζας. Αυτά τα περιουσιακά στοιχεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν σαν εξασφαλίσεις για να αντληθούν επιπρόσθετες ασφαλείς χρηματοδοτήσεις σε δευτερογενείς αγορές ή μπορεί να επιλεχθούν από κεντρικές τράπεζες και με αυτόν τον τρόπο να αποτελέσουν επιπρόσθετες πηγές ρευστότητας για την κάθε τράπεζα.

Προσδιορισμός και εφαρμογή της μέτρησης

Διαθέσιμα μη δεσμευμένα περιουσιακά στοιχεία που είναι εμπορεύσιμα ως εξασφαλίσεις σε δευτερογενείς αγορές και ή επιλέξιμα για τις πάγιες λειτουργικότητες των κεντρικών τραπεζών.

Από αυτόν τον ορισμό συμπεραίνουμε πως οι τράπεζες θα πρέπει να αναφέρουν το είδος, την ποσότητα και την τοποθεσία των διαθέσιμων μη δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων τα οποία θα μπορούν να λειτουργήσουν σαν εγγύηση για εξασφαλισμένο δανεισμό σε δευτερογενείς αγορές σε προκαθορισμένες ή τρέχων περικοπές με λογικό κόστος. Παρομοίως, οι τράπεζες θα πρέπει να αναφέρουν την ποσότητα, το είδος και την τοποθεσία των διαθέσιμων μη δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων που είναι επιλέξιμα για χρηματοδότηση με κεντρικές τράπεζες σε προκαθορισμένες ή τρέχων περικοπές με λογικό κόστος για τις πάγιες διευκολύνσεις μόνο, χωρίς δηλαδή έκτακτη βοήθεια.

Περιλαμβάνονται δηλαδή εξασφαλίσεις που έχουν γίνει ήδη δεκτές από τις κεντρικές τράπεζες αλλά δεν έχουν ακόμα χρησιμοποιηθεί. Επίσης, για τα περιουσιακά στοιχεία που θα υπολογιστούν σε αυτήν την μέτρηση, η τράπεζα θα πρέπει να θέσει σε

[21] Bessis, J., 2009. *Risk Management in Banking*. 3rd ed. United Kingdom: John Wiley & Sons. pp.113

εφαρμογή τις επιχειρησιακές διαδικασίες που απαιτούνται για την αποτίμηση αυτών των εξασφαλίσεων.

Παράλληλα, εκτός από την παροχή των διαθέσιμων συνολικών ποσών, οι τράπεζες θα πρέπει επίσης να αναφέρουν τα αντικείμενα που χαρακτηρίζονται από σημαντικά νομίσματα. Το σημαντικό νόμισμα, ορίζεται όπως έχουμε αναφέρει σαν το διαθέσιμο, μη δεσμευμένο το οποίο εκφράζεται σαν εξασφάλιση σε ένα ενιαίο νόμισμα, το οποίο συνολικά ανέρχεται πάνω από 1% των συνδεδεμένων συνολικών ποσών διαθέσιμων εξασφαλίσεων για δευτερογενείς αγορές και ή για κεντρικές τράπεζες.

Επιπρόσθετα, οι τράπεζες θα πρέπει να αναφέρουν την εκτιμώμενη περικοπή που η δευτερογενής αγορά ή η σχετική κεντρική τράπεζα θα απαιτήσει για κάθε περιουσιακό στοιχείο. Μετά την υποβολή των σχετικών περικοπών, οι τράπεζες θα πρέπει να αναφέρουν την αναμενόμενη αποτιμώμενη αξία της εξασφάλισης, το που ανήκουν αυτά τα περιουσιακά στοιχεία και τι προσβάσεις υπάρχουν σε αυτά.

Χρησιμοποίηση του μέτρου παρακολούθησης

Αυτή η μέτρηση δεν συλλαμβάνει ενδεχόμενες αλλαγές στις περικοπές των αντισυμβαλλόμενων και δανειοδοτικές πολιτικές που θα μπορούσαν να προκύψουν στο πλαίσιο ή μιας συστηματικής ή μιας ιδιότυπης περίπτωσης και θα μπορούσε να παρέχει μια λανθασμένη εντύπωση ότι η υπολογισμένη αποτιμώμενη αξία των διαθέσιμων μη δεσμευμένων εξασφαλίσεων είναι μεγαλύτερη απ' ότι θα είναι όταν γίνει απαιτητή. Για να υπάρχει μια πιο ολοκληρωμένη πληροφόρηση, η πληροφορία που παράγεται από αυτήν την μέτρηση θα πρέπει να συνδυάζεται με μέτρηση για την αναντιστοιχία ωριμότητας και τα λοιπά στοιχεία τους ισολογισμού.

5.10.Σχετικά με την αγορά εργαλεία παρακολούθησης

Στόχος

Υψηλή συχνότητα πληροφόρησης με μικρή ή και καθόλου υστέρηση μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν δείκτης έγκαιρης

προειδοποίησης για την παρακολούθηση πιθανών δυσκολιών ρευστότητας στις τράπεζες.

Προσδιορισμός και εφαρμογή της μέτρησης

Ενώ υπάρχουν πολλά είδη πληροφοριών διαθέσιμων στην αγορά, οι εποπτικές αρχές παρακολουθούν τα δεδομένα στις ακόλουθες κατηγορίες προκειμένου να εστιάσουν στις ενδεχόμενες δυσκολίες ρευστότητας:

- Πληροφόρηση για ολόκληρη την αγορά
- Πληροφόρηση για τον χρηματοπιστωτικό τομέα
- Συγκεκριμένη πληροφόρηση για τις τράπεζες

Πληροφόρηση για ολόκληρη την αγορά

Οι εποπτικές αρχές μπορούν να παρακολουθούν τις πληροφορίες τόσο για το απόλυτο επίπεδο και την κατεύθυνση των μεγάλων αγορών και αν εξετάζουν πιθανές επιπτώσεις τους στο χρηματοπιστωτικό τομέα καθώς επίσης και για συγκεκριμένες τράπεζες. Επίσης, η πληροφόρηση για ολόκληρη την αγορά είναι πολύ σημαντική όταν εξετάζονται υποθέσεις σχετικά με το σχέδιο χρηματοδότησης μιας τράπεζας.

Πολύτιμη πληροφορία για την παρακολούθηση της αγοράς προκύπτει από τις τιμές των μετοχών, από τις αγορές των δανειακών κεφαλαίων, από το ξένο συνάλλαγμα αγορών, από αγορές προϊόντων καθώς επίσης και από δείκτες που σχετίζονται με συγκεκριμένα προϊόντα, όπως για παράδειγμα ορισμένα τιτλοποιημένα προϊόντα.

Πληροφόρηση για τον χρηματοπιστωτικό τομέα

Για να εντοπιστεί αν ο χρηματοπιστωτικός τομέας στο σύνολο του αντικατοπτρίζει τις κινήσεις της ευρύτερης αγοράς ή αντιμετωπίζει δυσκολίες, οι πληροφορίες που πρέπει να παρακολουθούνται περιλαμβάνουν μετοχές και πληροφορίες για την αγορά χρέους ευρύτερα για τον χρηματοπιστωτικό τομέα και για συγκεκριμένα υποσύνολα του όπως π.χ. για τους δείκτες.

Συγκεκριμένη πληροφόρηση για τις τράπεζες

Για να παρακολουθήσει κατά πόσο η αγορά χάνει την εμπιστοσύνη της σε ένα συγκεκριμένο ίδρυμα ή έχει εντοπίσει κινδύνους για ένα ίδρυμα είναι χρήσιμο να συλλέγονται πληροφορίες π.χ. για τις τιμές των μετοχών, για τις τιμές των συναλλαγών στις αγορές, για την κατάσταση των τιμών των διάφορων ειδών χρηματοδότησης κ.α.

Χρησιμοποίηση του μέτρου παρακολούθησης

Πρέπει να σημειωθεί ότι η πληροφόρηση για τις τιμές των μετοχών και τα πιστωτικά περιθώρια είναι συνήθως άμεσα διαθέσιμα, αλλά αυτό που έχει σημασία είναι η ακριβής ερμηνεία των πληροφοριών αυτών. Επίσης, όταν εξετάζονται οι αλλαγές των επιδράσεων της ρευστότητας σε ορισμένα σημεία δεδομένων, η αντίδραση των άλλων συμμετεχόντων στην αγορά σε αυτές τις πληροφορίες, μπορεί να διαφέρουν όπως διάφοροι φορείς παροχής ρευστότητας μπορεί να τονίζουν διαφορετικά είδη πληροφοριών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

Η πρόσφατη αστάθεια στην χρηματοδοτική αγορά ανέδειξε την σημασία των υγιών πρακτικών διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας καθώς επίσης και το γεγονός πως τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μπορεί να αντιμετωπίσουν προβλήματα ρευστότητας ακόμα και κατά την διάρκεια ευνοϊκών οικονομικών συγκυριών. Σαν αποτέλεσμα, η ικανότητα διαχείρισης της τράπεζας να ανταποκρίνεται επαρκώς στις καθημερινές και έκτακτες ανάγκες της σε ρευστότητα με ταυτόχρονο έλεγχο του κινδύνου ρευστότητας με τον εντοπισμό και την παρακολούθηση του λαμβάνει όλο και περισσότερη σημασία.

Έτσι λοιπόν η αστάθεια στις αγορές χρηματοδότησης συνέβαλε στο να υπογραμμίσει τη σημασία των υγιών πρακτικών διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας και να διδάξει πως οι τράπεζες με πολύ καλές αναπτυγμένες τις λειτουργίες διαχείρισης του κινδύνου μπορούν καλύτερα να ανταποκριθούν σε νέες χρηματοδοτικές προκλήσεις. Ο τραπεζικός κλάδος έχει αναπτύξει πολλές καινοτόμες λύσεις για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων. Καθώς όμως οι τράπεζες ποικίλουν σε πολύ μεγάλο βαθμό ως προς τις ανάγκες χρηματοδότησης τους, ως προς το ανταγωνιστικό περιβάλλον στο οποίο λειτουργούν και ως προς τον τρόπο αντίληψης του κινδύνου, δεν υπάρχει ένα παγκόσμιο σύνολο εφαρμόσιμων κανόνων για την διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας.

Αν και μεταξύ λοιπόν των τραπεζών υπάρχει μικρή ομοιότητα ως προς την προσέγγιση τους για την διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας, υπάρχουν κάποιες βασικές τεχνικές διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας που προσπαθούν οι καλά οργανωμένες τράπεζες να εφαρμόσουν με επιτυχία, παρόλο που αυτές συνεχώς εξελίσσονται.

Παρακάτω παρατίθενται οι σημαντικότερες τεχνικές διαχείρισης[22] του κινδύνου ρευστότητας:

6.1.Κατεύθυνση Στρατηγικής.

Το μάνατζμεντ της τράπεζας, γενικότερα μέσω της Επιτροπής Διαχείρισης Ενεργητικού και Παθητικού (ALCO) πρέπει να οργανώσει την συνολική στρατηγική κατεύθυνση της στρατηγικής χρηματοδότησης της τράπεζας καθορίζοντας το μείγμα των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων που θα χρησιμοποιηθούν για την διατήρηση της ρευστότητας. Αυτή η στρατηγική πρέπει να αντιμετωπίσει τους εγγενείς κινδύνους ρευστότητας που προκύπτουν από τις βασικές δραστηριότητες του ιδρύματος. Για παράδειγμα, αν η τράπεζα έχει σημαντικές θέσεις στις παγκόσμιες αγορές κεφαλαίου τότε η ρευστότητα θα πρέπει να καταφέρει να αμβλύνει τις επιπτώσεις των απότομων αλλαγών στις παγκόσμιες αγορές. Ή αν η τράπεζα χρηματοδοτεί εμπορικά δάνεια με βασικές καταθέσεις, τότε η ρευστότητα θα πρέπει να καταφέρει να μειωθούν οι επιπτώσεις της μείωσης στην ποιότητα του χαρτοφυλακίου ή η απορροή των βασικών καταθέσεων. Αυτή η στρατηγική θα πρέπει να τεκμηριώνεται με ένα ολοκληρωμένο σύνολο πολιτικών και διαδικασιών και να ανακοινώνεται σε όλη την τράπεζα.

6.2. Ενσωμάτωση

Η διαχείριση της ρευστότητας θα πρέπει να αποτελεί ένα αναπόσπαστο μέρος της διαχείρισης στοιχείων ενεργητικού και παθητικού. Η πολιτική διαχείριση των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού της τράπεζας , θα πρέπει να ορίσει τον ρόλο των ρευστοποιήσιμων περιουσιακών στοιχείων καθορίζοντας σαφείς στόχους και όρια. Στο παρελθόν, στόχος της διαχείρισης ενεργητικού και παθητικού ήταν η μεγιστοποίηση των εσόδων ενώ η διαχείριση της ρευστότητας διαχειριζόταν διαφορετικά. Αυτό οδήγησε σε καταστάσεις όπου τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού ήταν δομημένα για μέγιστη αποδοτικότητα χρειάστηκε να ενεργοποιηθούν για να αντιμετωπίσουν ξαφνικές απαιτήσεις ρευστότητας. Κι ενώ ο αγώνας μεταξύ της

[22] Hopkin, P., 2010. *The fundamentals of Risk Management*. Great Britain & United States: Kogan Page Limited.

μεγιστοποίησης του κέρδους και η παροχή επαρκής ρευστότητας συνεχίζεται μέχρι σήμερα, οι καλύτερες ομάδες της ALCO συνειδητοποίησαν πως η διαχείριση ρευστότητας πρέπει να είναι ενσωματωμένη για να αποφεύγεται το απότομο κόστος που συνδέεται με την υποχρέωση γρήγορης μετατρεψιμότητας του προφίλ του ενεργητικού και παθητικού από την μεγιστοποίηση του κέρδους στην αύξηση της ρευστότητας.

Κάποιες από τις μεγαλύτερες αλλαγές στην διαχείριση κινδύνου έχουν συμβεί στην παραπάνω περιοχή. Αντί λοιπόν ο κίνδυνος ρευστότητας να είναι ευθύνη μιας μικρής ομάδας του προσωπικού των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, είναι ενσωματωμένη στην καθημερινή διαδικασία λήψης αποφάσεων των διευθυντικών στελεχών της κάθε τράπεζας. Αυτό πολύ συχνά γίνεται μέσω του ρυθμού ανόδου των δανείων και των στόχων του ισολογισμού που προωθούνται από τα διευθυντικά στελέχη.

6.3. Συστήματα μέτρησης και παρακολούθησης του κινδύνου ρευστότητας, όπως διεξοδικά αναλύθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο.

6.4.Αξιολόγηση Ισολογισμού

Οι τράπεζες,[23] όπως είναι γνωστό λειτουργούν σε μια δυναμική χρηματοδοτική αγορά. Σαν αποτέλεσμα, τόσο ο ισολογισμός της κάθε τράπεζας όσο και η πρόσβαση της στην αγορά πρέπει να αξιολογούνται περιοδικά για τα εμφανιζόμενα μοντέλα που θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά την ρευστότητα, και η τράπεζα θα πρέπει να αναπτύξει τεχνικές για αν διαχειρίζεται αυτές τις τάσεις.

Παράλληλα, οι απαιτήσεις των τραπεζών για χρηματοδότηση, θα πρέπει να ελέγχονται από μια ανάλυσης της συμπεριφοράς των ταμειακών ροών τόσο από την πλευρά των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού του ισολογισμού καθώς επίσης και από εκτός ισολογισμού στοιχεία. Επίσης, οι χρηματοδοτικές απαιτήσεις εκτός

[23] Jeynes, J., 2002. *Risk Management: 10 Principles*. Oxford: Butterworth-Heinemann. pp.91.

ισολογισμού, όπως οι δανειακές δεσμεύσεις δεν ενσωματώνονται στην περιοδική ανάλυση των ταμειακών ροών. Γι' αυτό μια περιοδική στατιστική ανάλυση των εκτός ισολογισμού στοιχεία θα πρέπει να εξασφαλίσουν ότι ενδεχόμενες υποχρεώσεις δεν θα προκαλέσουν απροσδόκητες εντάσεις σχετικά με την διαδικασία χρηματοδότησης σε κάποια στιγμή στο μέλλον.

Επιπλέον, μέρος κάθε ανάλυσης λογιστικών καταστάσεων είναι μια αναθεώρηση των μελλοντικών αναγκών χρηματοδότησης. Σαν μέρος αυτής της διαδικασίας αξιολόγησης, οι καλύτερες τράπεζες έχουν επεκτείνει το πεδίο προσπαθειών προσημείωσης ακραίων καταστάσεων από τους σχεδιασμούς έκτακτης ανάγκης στο προφίλ χρηματοδότησης τους.

Τρέχουν διάφορα σενάρια προκειμένου να εξασφαλίσουν ότι θα είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις χρηματοδοτικές τους ανάγκες σε λογικά επίπεδα τιμών και για ποικιλία οικονομικών συνθηκών. Τα αποτελέσματα αυτών των τεστ αντοχής θα πρέπει να αναθεωρηθούν από την ALCO και όποιες αδυναμίες παρατηρήθηκαν θα πρέπει να οδηγήσουν σε αλλαγές στον ισολογισμό καθώς και σε τροποποιήσεις στην πολιτική χρηματοδότησης της τράπεζας. Επειδή όλο και περισσότερες τράπεζες εξαρτώνται από την πιστωτική χρηματοδότηση, είναι πολύ σημαντικό για κάθε τράπεζα να έχει τρίτες πηγές χρηματοδότησης, οι οποίες να είναι κερδοφόρες προκειμένου να τις διαχειριστεί με ασφαλή τρόπο.

Επομένως, οι τράπεζες που εξαρτώνται από τρίτες πηγές χρηματοδότησης, θα πρέπει συνεχώς να αξιολογούν το όνομα των αντισυμβαλλόμενων και των επενδυτών τους στην αγορά χρήματος για οποιαδήποτε αναξιόπιστη συμπεριφορά τους μέσα από ένα περιοδικό πρόγραμμα παρακολούθησης. Παρόλο, που αυτά τα προγράμματα παρακολούθησης διαφοροποιούνται, σχεδόν όλα παρακολουθούν τις ακόλουθες περιοχές:

- Επιστροφές και μη ανανεώσεις, ειδικά μεταξύ των βασικών αντισυμβαλλόμενων κατά την διάρκεια περιόδων τεστ αντοχής στην αγορά.
- Μειωμένα ποσοστά ανανέωσης για τα προϊόντα προθεσμιακών καταθέσεων του ιδρύματος.

- Απρόσμενη πτώση των ανασφάλιστων υπόλοιπων καταθέσεων.
- Οι τάσεις εξάπλωσης των τιμών που παρακολουθούνται για ανεπιθύμητες στροφές.

Επίσης, μια εξίσου σημαντική πτυχή για κάθε πρόγραμμα χρηματοδότησης είναι η επικοινωνία εξασφαλίζοντας ότι τυχόν αδυναμίες που έχουν εντοπιστεί έχουν τεθεί υπόψη της διοίκησης.

Τέλος, θα πρέπει κάθε ανάλυση ισολογισμού να διευθύνει τις χρηματοδοτικές συγκεντρώσεις. Κάποιοι εμπειρογνώμονες του τραπεζικού κλάδου πιστεύουν ότι η υπερβολική συγκέντρωση χρηματοδοτήσεων μπορεί να μειώσει σημαντικά την ικανότητα μιας τράπεζας να επιβιώσει σε μια κρίση ρευστότητας. Οποιεσδήποτε λοιπόν υπερβολικές συγκεντρώσεις θα πρέπει να εξετάζονται άμεσα.

6.5. Προετοιμασία έκτακτου σχεδίου ρευστότητας

Οι τράπεζες θα πρέπει να έχουν ένα επίσημο σχέδιο έκτατης ανάγκης[24] με πολιτικές και διαδικασίες που θα χρησιμοποιηθεί σαν προσχέδιο σε περίπτωση που η τράπεζα δεν είναι σε θέση να χρηματοδοτήσει μέρος ή όλες τις δραστηριότητες της εγκαίρως και με λογικό κόστος. Ένα ολοκληρωμένο σχέδιο χρηματοδότησης έκτακτης ανάγκης παρέχει ένα χρήσιμο πλαίσιο για την συνάντηση των προσωρινών και των μεγάλων αποστάσεων διαταραχών ρευστότητας.

Ένα καλό σχέδιο θα πρέπει να δώσει έμφαση σε μια αξιόπιστη αλλά ευέλικτη διοικητική δομή, σε ρεαλιστικά σχέδια δράσης, σε συνεχή επικοινωνία σε όλα τα επίπεδα καθώς επίσης και μια σειρά από μετρήσεις που υποστηρίζονται από επαρκή διαχειριστικά συστήματα πληροφόρησης. Περιοδικοί έλεγχοι των απαιτήσεων έκτακτης ανάγκης διαχειριστικών συστημάτων πληροφόρησης (MIS) διασφαλίζει την διαθεσιμότητα έγκαιρων εκθέσεων για ταχεία λήψη των αποφάσεων.

Η ανάπτυξη ενός σχεδίου έκτακτης χρηματοδότησης είναι ένα δύσκολο εγχείρημα. Υπάρχουν αρκετοί τομείς όπου οι καλύτερες πρακτικές θα πρέπει να ενσωματωθούν:

Εφαρμογή. Υπάρχουν ορισμένες διαφορές στους τραπεζικούς κόλπους για τον τρόπο εφαρμογής του σχεδίου έκτακτης ανάγκης. Κάποιοι

[24] Basel Committee on Banking Supervision, February 2008. *Liquidity risk: Management and Supervisory Challenges*. Switzerland : Bank for International Settlements. pp.12

δηλαδή τραπεζικοί οργανισμοί εφαρμόζουν αυτόματα το σχέδιο ενώ κάποιοι άλλοι εξαρτώνται από προειδοποιητικά σήματα και περιμένουν την απόφαση της διοίκησης προκειμένου να το εφαρμόσουν ή όχι. Για να βοηθηθούν λοιπόν οι τράπεζες προκειμένου να αναπτύξουν προειδοποιητικά σήματα για την εμφάνιση του κίνδυνου ρευστότητας, χρησιμοποιούν μερικά από τα παρακάτω προειδοποιητικά σήματα:

- Οι παραδοσιακοί πάροχοι κεφαλαίων αρχίζουν να εξαφανίζονται
- Οι προσφορές χρηματοδότησης μειώνονται καθώς οι χρηματοδότες γίνονται συντηρητικοί.
- Δυσκολία πρόσβασης στα μακροπρόθεσμα χρήματα
- Δύσκολη η διαχείρισης του μακροχρόνιου κόστους κεφαλαίου σε μια σταθερή αγορά
- Η τράπεζα αρχίζει να κλείνει σε ορισμένες αγορές
- Η αντίσταση του αντισυμβαλλόμενου απεικονίζεται στα στοιχεία εκτός ισολογισμού της τράπεζας

Πολιτική και σκεπτικό στρατηγικής. Οι χρηματοδοτικές πολιτικές και στρατηγικές θα πρέπει να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν διάφορα θέματα με συνεπή τρόπο κατά την διάρκεια μιας κρίσης ρευστότητας. Ορισμένα από τα θέματα αυτά περιλαμβάνουν:

- Η χρηματοδότηση θυγατρικών και τα στοιχεία εκτός ισολογισμού
- Προσδιορισμός για αποφυγή των ευαίσθητων αγορών
- Καθιέρωση επίσημων πολιτικών τιμολόγησης
- Πληρωμή των καταθετικών προϊόντων πριν από την λήξη
- Διαχείριση της δευτερογενούς αγοράς συναλλαγών

Ανάπτυξη ομάδας για την διαχείρισης κρίσεων. Η σύσταση μιας ομάδας για την διαχείριση κρίσεων είναι ζωτικής σημασίας για κάθε έκτακτο σχέδιο χρηματοδότησης. Αυτή η ομάδα θα πρέπει να αξιολογεί γρήγορα την εξέλιξη της κατάστασης, να αποφασίσει την πορεία δράσης, να υλοποιήσει την δράση, να παρακολουθήσει την κατάσταση και αν λάβει διαρθρωτικά μέτρα όπου είναι αναγκαίο. Τα ανώτερα διευθυντικά στελέχη έχουν ενεργό ρόλο, αρχίζοντας με την αξιολόγηση των ατόμων που θα αποτελέσουν την ομάδα. Επίσης, κάποιες πράξεις που θεωρούνται σωστές πρακτικές σε αυτόν τον τομέα περιλαμβάνουν:

- Ορισμός των ατόμων που θα είναι μέλη της επιτροπής διαχειρίσεως κρίσεων

- Προσδιορισμός των συνθηκών για το πότε μια κρίση ρευστότητας υπάρχει και ποιο θα είναι το κατώτατο όριο για αυτήν την ομάδα να ενεργοποιηθεί.
- Ορισμός ευθυνών κάθε μέλους της ομάδας διαχειρίσεων κρίσεων περιλαμβάνοντας και την γεωγραφική περιοχή λειτουργία τους.
- Καθορισμός των εταιρικών διαύλων επικοινωνίας και με ποιο τρόπο οι πληροφορίες θα διοχετεύονται στις ρυθμιστικές αρχές, στον Τύπο, στους πελάτες και στο κοινό.

Διοικητικοί λόγοι. Η διοίκηση πρέπει να εξασφαλίσει την ορθή διαχείριση των κινδύνων που συνδέονται με μια κρίση ρευστότητας. Ορισμένες από τις διαδικασίες διαχείρισης των κινδύνων που βρίσκονται στα σχέδια έκτακτης ανάγκης περιλαμβάνουν:

- Περισσότερες συχνές συνεδριάσεις της επιτροπής ALCO για να εξασφαλίσει ότι όλες οι στρατηγικές χρηματοδότησης εκτελούνται με τάξη και εγκαίρως, ότι η κατάσταση παρακολουθείται στενά, και ότι τα ανώτερα διοικητικά στελέχη και το διοικητικό συμβούλιο ενημερώνονται επαρκώς για την εξέλιξη της κατάστασης.
- Ενημέρωση για την εξέλιξη των γεγονότων των καλύτερων πελατών
- Αύξηση συχνότητας και έκταση των μετρήσεων παρακολούθησης της ρευστότητας.

Εκτιμήσεις εκθέσεων. Τα σχέδια έκτακτής ανάγκης θα πρέπει να έχουν σωστές μετρήσεις ρευστότητας και υποστήριξη από το MIS για να διασφαλίζει ότι η διοίκηση έχει την σωστή και ακριβή πληροφόρηση για να πάρεις τις σωστές αποφάσεις . Συγκεκριμένα η έκτακτη υποβολή εκθέσεων παρακολούθησης της ρευστότητας πρέπει να περιλαμβάνει τις ακόλουθες εκθέσεις :

- Μια μεγάλη έκθεση χρηματοδότησης
- Μια έκθεση απορροής περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων
- Μια έκθεση ρευστότητας με όρια και σημεία αναφοράς
- Μια έκθεση ανάλυση ροής

Εκτιμήσεις ισολογισμού. Η τράπεζα θα πρέπει να έχει μια καλή εκτίμησης της ροής των κεφαλαίων για την εκκαθάριση των διάφορων μεριδίων του ισολογισμού της. Αυτές οι εκτιμήσεις θα πρέπει να είναι ρεαλιστικές και να βασίζονται σε απτές εκτιμήσεις. Θα πρέπει να υπάρχει μια καλή εκτίμηση των ταμειακών εισροών , εκροών και χρηματοδοτήσεων σε διάφορες χρονικές περιόδους. Γενικότερα, ένα

καλό σχέδιο θα πρέπει να καθορίσει την χρονική περίοδο ρευστοποίησης των διάφορων στοιχείων του ισολογισμού.

6.6.Προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων και αναλύσεις σεναρίων

Οι προσομοιώσεις[25] ακραίων καταστάσεων και οι αναλύσεις σεναρίων σκοπεύουν να εντοπίσουν πιθανές αδυναμίες ή τρωτά σημεία στην θέση ρευστότητας μιας τράπεζας επιτρέποντας αλλαγές που πρέπει να εφαρμοστούν για την αντιμετώπιση των συγκεκριμένων αδυναμιών. Όλες οι τράπεζες, και κυρίως οι μεγαλύτερες θα πρέπει να διεξάγουν δοκιμές αναλύσεων κρίσεως ρευστότητας και γενικότερα οι εποπτικές αρχές απαιτούν από τις τράπεζες να αναλάβουν σενάρια προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων. Σε ορισμένες χώρες, οι εποπτικές αρχές καθορίζουν γενικές κατευθύνσεις ως προς το είδος των διαταραχών που θα πρέπει να αξιολογηθούν από την εν λόγω τράπεζα ενώ σε άλλα χρηματοοικονομικά ιδρύματα η επιλογή είναι εξολοκλήρου δική τους.

Και στις δυο περιπτώσεις, η συμπεριφορά των καθαρών ταμειακών ροών ανήκει στην κάθε τράπεζα προκειμένου να προχωρήσει στην μέτρηση του. Για την μέτρηση, κάποια χρηματοοικονομικά ιδρύματα χρησιμοποιούν ιστορικά δεδομένα ή στατιστικές τεχνικής μοντελοποίησης. Πολλές φορές οι εποπτικές αρχές έχουν διαφορετικές προσεγγίσεις για την εκτίμηση και την έγκριση των συγκεκριμένων υποθέσεων. Μερικές εποπτικές αρχές χρησιμοποιούν συγκεκριμένα παραδείγματα για το πώς πρέπει να εφαρμόζονται τα αποτελέσματα που προκύπτουν από τις μετρήσεις. Για παράδειγμα, μπορεί να περιμένουν τα αποτελέσματα από τα τεστ αντοχής να τροφοδοτήσουν σχέδια έκτακτης ανάγκης ή να καθορίσουν νέα όρια.

6.7 Καθορισμός των ορίων

Μερικά συστήματα, απαιτούν οι τράπεζες να θέτουν εσωτερικά όρια ή στόχους. Αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν στόχους για ρευστά

[25] Seniors Supervisors Group, 2009. *Risk management lessons from the global banking crisis of 2008*. Switzerland. 21 October pp.2-32.

διαθέσιμα, όρια για τις αναντιστοιχίες ληκτότητας, ή όρια σχετικά με την εξάρτηση από μια συγκεκριμένη πηγή χρηματοδότησης. Τα ποσοτικά αυτά όρια μπορούν να βοηθήσουν να περιοριστεί το ποσό του κινδύνου ρευστότητας που αναλαμβάνει μια τράπεζα, μπορεί να βοηθήσει να διασφαλιστεί ότι οι τράπεζες είναι κατάλληλα προετοιμασμένες για ακραίες συνθήκες ή μπορούν να χρησιμεύσουν σαν δείκτες έγκαιρης προειδοποίησης ενδεχόμενων κρίσεων ή τρωτών σημείων.

Παράλληλα, οι εποπτικές αρχές απαιτούν σαφή όρια ή στόχους στο πλαίσιο των ρυθμιστικών τους απαιτήσεων. Όταν όμως θέτονται δείκτες για διαφορετικούς σκοπούς, τα αποτελέσματα ποικίλουν ιδιαίτερα. Ωστόσο και οι δείκτες που καθορίζονται για παρόμοιες χρήσεις διαφέρουν επίσης σε λεπτομέρειες εφαρμογής τους. Επίσης, τα τυποποιημένα όρια, είναι σχετικά ανελαστικά με αποτέλεσμα να μην μπορούν εύκολα να προσαρμοστούν στις μεταβαλλόμενες χρηματοπιστωτικές αγορές σε σύγκριση με άλλα στοιχεία όπως τα σενάρια προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων. Τα τελευταία χρόνια πολλά συστήματα έχουν μειώσει την έμφαση που δίνουν στα τυποποιημένα όρια. Πολλά μέλη των WGL έχουν αναφέρει σχέδια για την ενημέρωση αυτών των ορίων κάτω από τις νέες εξελίξεις της αγοράς.

6.8. Υποβολή εκθέσεων

Όλες οι εποπτικές αρχές[26] απαιτούν οι τράπεζες να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις θέσεις τους σε ρευστότητα. Η πληροφόρηση συλλέγεται για διάφορους λόγους. Ορισμένες πληροφορίες επιτρέπουν στις εποπτικές αρχές να εντοπίσουν τους κινδύνους ρευστότητας που εκτίθενται οι τράπεζες και να παρακολουθούν το επίπεδο των εν λόγω κινδύνων. Άλλες πληροφορίες επιτρέπουν στις εποπτικές αρχές να παρακολουθούν τις δυνητικές πηγές ρευστότητας που έχουν οι τράπεζες στη διάθεση στους. Τα στοιχεία αυτά επιτρέπουν στις εποπτικές αρχές να αποφασίσουν οι πιέσεις ρευστότητας επηρεάζουν τις τράπεζες και κατά πόσο αυτές συμμορφώνονται με τις κανονιστικές απαιτήσεις.

Επιπλέον, οι πληροφορίες που συλλέγονται από τις εθνικές αρχές διαφέρουν σε σημαντικό βαθμό. Μερικές συλλέγουν πρωτογενή δεδομένα ενώ άλλες συλλέγουν προκαθορισμένες μετρήσεις και αναλογίες. Παράλληλα, τα δεδομένα που συλλέγονται για σκοπούς

[26] Vento G.A. & La Ganga. P., 2009. Bank Liquidity Risk Management and Supervision: Which Lessons from Recent Market Turmoil? *Journal of Money, Investment and Banking*, Issue 10 pp.80-123.

συμμόρφωσης καθρεφτίζουν τα όρια και τους στόχους του ιδρύματος. Όταν απαιτούνται προκαθορισμένες μετρήσεις, οι περισσότερες ρυθμιστικές αρχές χρησιμοποιούν τυποποιημένα έντυπα με συγκεκριμένους προσδιορισμούς και συμπεριφορές. Επίσης, λίγες ρυθμιστικές αρχές επιτρέπουν σε κάποια μεμονωμένα ιδρύματα να υποβάλλουν στοιχεία σύμφωνα με την εσωτερική διαχείριση των πληροφοριακών συστημάτων τους.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι κίνδυνοι είχαν πάντα μεγάλο ενδιαφέρον για τις τράπεζες και γενικότερα για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Η διαχείριση κινδύνου εξελίσσεται ραγδαία στον τραπεζικό χώρο, ειδικότερα μετά την οικονομική ύφεση. Παράλληλα, προσπαθεί να καλύψει όλες τις τεχνικές καθώς και τα εργαλεία διαχείρισης που απαιτούνται για την μέτρηση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο του οικονομικού κινδύνου που ενδέχεται να επηρεάσει ανά πάσα στιγμή τις τράπεζες.

Αυτό όμως που διαφοροποιείται συνεχώς είναι η προσπάθεια των τραπεζών να υιοθετήσουν ένα πιο προληπτικό και αποτελεσματικότερο τρόπο διαχείρισής τους. Υιοθετώντας αποτελεσματικότερα συστήματα, οι κίνδυνοι προσδιορίζονται καλύτερα, οι ποσοτικές εκτιμήσεις των κινδύνων χρησιμοποιούνται ευρέως, ο έλεγχος είναι πιο ενεργός, οι μετρήσεις γίνονται όλο και πιο ακριβείς και παράλληλα συνεχώς προκύπτουν νέα εργαλεία και σχέδια.

Η πρόσφατη οικονομική κρίση έδειξε ότι υπάρχουν αδυναμίες σε πολλούς τομείς. Επομένως , θα πρέπει να ληφθούν αποτελεσματικά μέτρα για την αποτελεσματική αντιμετώπιση παρόμοιων κρίσεων.

Σε αυτήν την προσέγγιση λειτουργεί η συνθήκη της Βασιλείας ΙΙ, η οποία βάζει φραγμούς στην υπέρμετρη ανάληψη κινδύνων από τα τραπεζικά ιδρύματα.

Σύμφωνα με τον Πυλώνα Ι της Βασιλείας, τα τραπεζικά ιδρύματα θα πρέπει να υιοθετήσουν συγκεκριμένες μεθόδους εκτίμησης των αναλαμβανόμενων κινδύνων δίνοντας έμφαση στον πιστωτικό κίνδυνο, ο οποίος αποτελεί το πιο πολύπλοκο μέρος του Συμφώνου. Για την μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου το σύμφωνο της Βασιλείας προτείνει δυο τρόπους υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων:

Α) την τυποποιημένη μέθοδο

Β) την μέθοδο των εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης.

Η εκτίμηση των κινδύνων θα γίνεται σε ατομικό επίπεδο. Θα εξετάζονται ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια για την αξιοπιστία του δανειολήπτη ανάλογα με την επικινδυνότητα του δανείου. Οι τράπεζες, θα ακολουθούν ατομική τιμολογιακή εξυπηρέτηση ανάλογα με το προφίλ και την πιστοληπτική ικανότητα του κάθε πελάτη. Οι συνεπείς πελάτες

θα απολαμβάνουν καλύτερες προϋποθέσεις και ευνοϊκότερους όρους δανεισμού, ενώ αντίθετα οι αδύναμοι θα πληρώνουν ακριβότερα.

Μια από τις σημαντικότερες καινοτομίες που προβλέπονται είναι η τιτλοποίηση απαιτήσεων και η χρήση πιστωτικών παραγώγων. Αυτό βοηθά στην ορθότερη διαχείριση καθώς επίσης και στον επιμερισμό του κινδύνου που αντιμετωπίζει η κάθε τράπεζα.

Σύμφωνα με τον Πυλώνα ΙΙ καθίσταται αναγκαία η καθιέρωση διαδικασιών για τον διαρκή έλεγχο της επαρκείας των Ιδίων Κεφαλαίων των Τραπεζικών Ιδρυμάτων από τις εποπτικές αρχές καθώς και η αναγκαιότητα εδραίωσης εσωτερικών μηχανισμών ελέγχου που θα ακολουθούν και θα αξιολογούν την κεφαλαιακή επάρκεια της τράπεζας και την εγκυρότητα των μεθόδων υπολογισμού. Επίσης ο Πυλώνας ΙΙ αναφέρεται στην δημοσιοποίηση αναλυτικών στοιχείων του τραπεζικού Ιδρύματος.

Με την εφαρμογή του Συμφώνου προβλέπεται αποτελεσματικότερη διαχείριση των αναλαμβανόμενων κινδύνων που οδηγεί σε ορθολογικότερη κατανομή των διαθέσιμων κεφαλαίων , σε απελευθέρωση των εποπτικών κεφαλαίων, σε ευκαιρίες για πιστωτική επένδυση σε νέες δραστηριότητες καθώς επίσης και σε τιμολόγηση των δανείων ανάλογα με το επίπεδο του πραγματικού κινδύνου που ενέχουν.

Επομένως, το Σύμφωνο της Βασιλείας ΙΙ δημιουργεί τις προϋποθέσεις για ένα υγιές χαρτοφυλάκιο και για μια καλύτερη απεικόνιση των αναλαμβανομένων κινδύνων με την χρήση των μοντέλων μέτρησης τους.

Τα πιστωτικά ιδρύματα καλούνται να διαχειριστούν αποτελεσματικά διάφορα είδη κινδύνων, όπως τον πιστωτικό κίνδυνο, τον κίνδυνο αγοράς, τον κίνδυνο ρευστότητας που μελετάμε, τον λειτουργικό, τον συναλλαγματικό, τον κίνδυνο επιτοκίων, τον πολιτικό, τον νομικό, τον κίνδυνο φήμης και αξιοπιστίας κ.α. Αυτοί οι κίνδυνοι είναι πιθανό να δρουν ταυτόχρονα και να δημιουργούν παράλληλες δράσεις στο ίδρυμα. Επομένως, η αποτελεσματική αντιμετώπιση του κάθε κινδύνου χωριστά, άρα και του κινδύνου ρευστότητας θα πρέπει να συνδυάζεται και με την αποτελεσματική αντιμετώπιση και των άλλων κινδύνων. Θα πρέπει δηλαδή να υπάρχει ένα σχέδιο προληπτικής δράσης και ένας συντονισμός αντιμετώπισης όλων των κινδύνων προκειμένου η τράπεζα να εξασφαλίσει την εύρυθμη λειτουργία της και να ελαχιστοποιήσει τις πιθανότητες προκλήσεων ζημιών της.

Κάθε λοιπόν κίνηση και δραστηριότητα της τράπεζας ενέχει κάποιο βαθμό κινδύνου από τον οποίο η τράπεζα θα πρέπει να προστατευθεί. Επομένως οι τράπεζες σε κάθε βήμα τους πρέπει να εφαρμόσουν συστήματα διαχείρισης κινδύνου γιατί μια ανεπαρκής διαχείριση κινδύνου μπορεί να πλήξει την φερεγγυότητα της. Οι τράπεζες που επιθυμούν λοιπόν να διατηρήσουν την κερδοφορία τους θα πρέπει να εμπλέκονται όλο και περισσότερο στην ανάληψη και στη διαχείριση κινδύνων γιατί στο ανταγωνιστικό περιβάλλον που ζουν , αν το χαρτοφυλάκιο τους δεν είναι απαλλαγμένο από κινδύνους θα είναι πολύ δύσκολο να αποκομίσουν κέρδη.

Επομένως ο κίνδυνος ρευστότητα μπορεί να εμφανιστεί και να επηρεάσει ανά πάσα στιγμή τη ζωτικότητα της τράπεζας. Μία από τις πιο βασικές πηγές κινδύνου ρευστότητας προέρχεται από την αδυναμία του πιστωτικού ιδρύματος να ανανεώνει τις υποχρεώσεις που λήγουν. Η συγκέντρωση των πηγών χρηματοδότησης σε μία συγκεκριμένη αγορά (π.χ διατραπεζική ή εκδόσεις τίτλων ή τιτλοποίηση απαιτήσεων) ή σε λίγους μεγάλους προμηθευτές ρευστότητας ενέχει σημαντικό κίνδυνο ρευστότητας. Στην περίπτωση των αγορών, δεν είναι δεδομένο ότι αυτές θα λειτουργούν πάντα ομαλά και θα παρέχουν τη ζητούμενη ρευστότητα. Επιπλέον η πρόσβαση κάθε πιστωτικού ιδρύματος στις αγορές δεν είναι πάντα δεδομένη αλλά είναι συνάρτηση και της πιστοληπτικής του ικανότητας, η οποία, σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί να χειροτερεύσει και να μειωθούν έτσι οι δυνατότητες πρόσβασης του στις αγορές Επομένως, είναι φανερό ότι η διασπορά των πηγών χρηματοδότησης είναι αναγκαία για τον έλεγχο του κινδύνου ρευστότητας.

Ο κίνδυνος ρευστότητας είναι χρηματοοικονομικός κίνδυνος και οφείλεται σε αβέβαιη ύπαρξη ρευστότητας. Ένα χρηματοοικονομικό ίδρυμα μπορεί να χάσει ρευστότητα αν η αξιολόγηση της πιστοληπτικής του ικανότητας μειωθεί, αν αντιμετωπίσει ξαφνικές και απρόσμενες ταμειακές εκροές ή από κάποιο άλλο γεγονός το οποίο επηρεάζει τα αντισυμβαλλόμενα μέρη στο να αποφύγουν την διαπραγμάτευση ή και τον δανεισμό με το χρηματοοικονομικό ίδρυμα.

Επιπρόσθετα ο κίνδυνος ρευστότητας μπορεί να προκύπτει και από την απόφαση ενός χρηματοοικονομικοί οργανισμού να παρέχει ρευστότητα στις αγορές, από πιθανή ζημιά στην φήμη του ιδρύματος, από ειδικά προϊόντα και δραστηριότητες καθώς επίσης και από πιθανές αλλαγές στο μακροοικονομικό περιβάλλον.

Συγκεκριμένα, υποβαθμίσεις ή αρνητικές ειδήσεις μπορούν να οδηγήσουν εύκολα στην έλλειψη εμπιστοσύνης των αγορών σε ένα χρηματοοικονομικό ίδρυμα.

Κίνδυνο ρευστότητας ενδέχεται να προκαλέσουν και τα παράγωγα όπου μια απρόσμενη και μια απότομη κίνηση της αγοράς ή μια απρόσμενη πτώχευση θα μπορούσε να προκαλέσει ζήτηση για επιπρόσθετη ασφάλεια από τα εμπλεκόμενα μέρη. Παρόμοιες πιέσεις σε θέσεις ρευστότητας για τις τράπεζες μπορούν να προκύψουν από αιτήσεις εξασφαλίσεων από τις ανταλλαγές σε σχέση με ξένο νόμισμα, από περιθώρια και συμφωνίες διασφάλισης σε σχέση με τα χρηματιστηριακά παράγωγα.

Καθώς επίσης και οι τάσεις που επικρατούν στην αγορά μπορεί να αυξήσουν τον κίνδυνο ρευστότητας που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες. Κάθε τράπεζα θα πρέπει να χρησιμοποιεί μια σειρά από προσαρμοσμένα εργαλεία μέτρησης ή μετρήσεις, καθώς δεν υπάρχει ένα ενιαίο εργαλείο μέτρησης, το οποίο είναι ικανό να ποσοτικοποιήσει τον κίνδυνο ρευστότητας. Κάθε λοιπόν τράπεζα θα πρέπει να χρησιμοποιεί μετρήσεις που να αξιολογούν την διάρθρωση του ισολογισμού καθώς και μετρήσεις για ταμειακές ροές και μελλοντικές θέσεις ρευστότητας λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους εκτός ισολογισμού.

Δεδομένου ότι κάθε χρηματοοικονομική συναλλαγή ή δέσμευση επηρεάζει την ρευστότητα κάθε τράπεζας, η αποτελεσματική διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας βοηθά την τράπεζα να διασφαλίζει την ικανότητα της να ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις της όσον αφορά τις ταμειακές ροές, οι οποίες είναι αβέβαιες καθώς επηρεάζονται από εξωτερικά γεγονότα και άλλες παραμέτρους. Τον Φεβρουάριο του 2008 η Επιτροπή της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία δημοσίευσε αρχές για την διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας και τις εποπτικές προκλήσεις. Από το έγγραφο προκύπτει ότι πολλές τράπεζες παρέλειψαν να λάβουν υπόψη τους μια σειρά βασικών αρχών διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας όταν ακόμα η ρευστότητα ήταν άφθονη. Πολλές τράπεζες δεν είχαν υπολογίσει ένα εύλογο ποσό ρευστότητας προκειμένου να καλύψουν μελλοντικές υποχρεώσεις τους. Έτσι λοιπόν η Επιτροπή της Βασιλείας προέβη στην αναδιάρθρωση των ορθών αρχών διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας για τους τραπεζικούς

οργανισμούς. Η εφαρμογή των ορθών αρχών από τις τράπεζες θα πρέπει να γίνεται μα βάση το μέγεθος, τη φύση των επιχειρήσεων και την

πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων της τράπεζας.

Η διαχείριση και εποπτεία του κινδύνου ρευστότητας έχουν λάβει ιδιαίτερη σημασία λόγω της γρήγορης ανάπτυξης της πολύπλοκης δομής των προϊόντων καθώς και της ενοποίησης των χρηματοοικονομικών αγορών.

Για την αποτελεσματική διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας το Δ.Σ κάθε πιστωτικού ιδρύματος πρέπει να μεριμνά για τη διαμόρφωση της στρατηγικής και των πολιτικών ρευστότητας, καθώς και για τον καθορισμό του επιπέδου ανοχής κινδύνου ρευστότητας.

Η διοίκηση λοιπόν κάθε τράπεζας θα πρέπει να προσαρμόσει την μέτρηση και την ανάλυση του κινδύνου ρευστότητας σύμφωνα με το είδος και το πλήθος των δραστηριοτήτων της, την πολυπλοκότητα και το προφίλ κινδύνων που της παρουσιάζονται. Η μέτρηση και η ανάλυση θα πρέπει να είναι περιεκτική και να ενσωματώνει τις ταμειακές ροές και τις επιπτώσεις της ρευστότητας που προκύπτουν από όλα τα περιουσιακά στοιχεία, τις υποχρεώσεις, τις θέσεις εκτός ισολογισμού καθώς επίσης και από άλλες δραστηριότητες της τράπεζας.

Κάθε τράπεζα θα πρέπει να θέτει περιορισμούς προκειμένου να ελέγχει την έκθεσή της στον κίνδυνο ρευστότητας και σε κάθε τρωτό σημείο που αντιμετωπίζει. Επίσης θα πρέπει να επανεξετάζει τακτικά τα όρια αυτά και τις αντίστοιχες διαδικασίες αντιμετώπισης τους. Καθώς η διοίκηση και το προσωπικό κάθε τράπεζας έχουν την ευθύνη να αξιοποιήσουν την καλή κρίση για τον προσδιορισμό και την διαχείριση των παραγόντων κινδύνου, η τράπεζα θα πρέπει επίσης να σχεδιάζει ένα σύνολο δεικτών προκειμένου να προστεθούν στην διαδικασία προσδιορισμού της συνεχούς εμφάνισης αυξανόμενου κινδύνου ή τρωτών σημείων στις θέσεις ρευστότητας ή στις ενδεχόμενες ανάγκες χρηματοδότησης.

Οι συγκεκριμένοι δείκτες έγκαιρης προειδοποίησης θα πρέπει να εντοπίζουν οποιαδήποτε αρνητική τάση για να ακολουθήσει η πιθανή αντίδραση της διοίκησης προκειμένου να αμβλυνθεί η έκθεση της τράπεζας στον αναδυόμενο κίνδυνο. Οι δείκτες έγκαιρης προειδοποίησης μπορεί να είναι ποιοτικοί ή ποσοτικοί. Μια προσπάθεια ποσοτικοποίησης του κινδύνου ρευστότητας επιτυγχάνεται με προσαρμοσμένα εργαλεία μέτρησης, όπως το Ποσοστό κάλυψης ρευστότητας (Liquidity Coverage Ratio *LCR).*

Σκοπός αυτής της μέτρησης είναι να διασφαλίσει ότι η τράπεζα διατηρεί ένα επαρκές επίπεδο μη δεσμευμένων υψηλής ποιότητας στοιχείων ενεργητικού που μπορούν να μετατραπούν σε μετρητά για την κάλυψη των αναγκών ρευστότητας για μια χρονική περίοδο 30 ημερών κάτω από έντονο σενάρια στρες ρευστότητας που ορίζονται από τις εποπτικές αρχές.

Το ποσοστό κάλυψης ρευστότητας βασίζεται σε βασικές μεθοδολογίες ποσοστού κάλυψης, που χρησιμοποιούνται εσωτερικά από τις τράπεζες για την εκτίμηση της έκθεσης σε ενδεχόμενες εκδηλώσεις ρευστότητας. Οι καθαρές σωρευμένες ταμειακές ροές για το σενάριο πρέπει να υπολογίζονται για 30 ημερολογιακές ημέρες μέσα στο χρόνο.
Ο λόγος δεν πρέπει να είναι χαμηλότερος από 100%, τα ρευστοποιήσιμα δηλαδή περιουσιακά στοιχεί θα πρέπει να είναι τουλάχιστον ίσα με τις εκτιμώμενες καθαρές ταμειακές ροές. Οι τράπεζες αναμένεται να πληρούν αυτήν την απαίτηση συνεχώς γι' αυτό διατηρούν διαθέσιμα μη δεσμευμένα περιουσιακά στοιχεία σαν άμυνα για το ενδεχόμενο εμφάνισης σοβαρών κρίσεων ρευστότητας.

Μια άλλη μέτρηση για την προώθηση πιο μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων χρηματοδοτήσεων των περιουσιακών στοιχείων των τραπεζικών οργανισμών είναι το καθαρό σταθερό ποσοστό χρηματοδότησης (NSFR).

Το καθαρό σταθερό ποσοστό χρηματοδότησης είναι δομημένο για να εξασφαλίσει ότι οι απογραφές, οι εκθέσεις εκτός ισολογισμού, οι αγωγοί τιτλοποίησης και άλλα περιουσιακά στοιχεία και δραστηριότητες χρηματοδοτούνται με τουλάχιστον ένα ελάχιστο ποσό των σταθερών υποχρεώσεων σε σχέση με τους κινδύνους ρευστότητας τους. Έχει ως στόχο να περιοριστεί η υπερβολική εξάρτηση από την χονδρική χρηματοδότηση σε περιόδους έντονης ρευστότητας της αγοράς και να ενθαρρύνει την καλύτερη εκτίμηση του κινδύνου ρευστότητας σε όλα τα εκτός ισολογισμού στοιχεία. Επιπλέον, το καθαρό σταθερό ποσοστό χρηματοδότησης θα βοηθούσε να αντισταθμιστούν τα αποτελέσματα του δείκτη κάλυψης της ρευστότητας καθώς επίσης να αντισταθμιστούν τα κίνητρα των ιδρυμάτων για την χρηματοδότηση του αποθέματος των ρευστοποιήσιμων περιουσιακών τους στοιχείων με βραχυπρόθεσμα κεφάλαια που ωριμάζουν εκτός του χρονικού ορίζοντα που καθορίζουν οι εποπτικές αρχές για αυτήν την μέτρηση.

Το καθαρό σταθερό ποσοστό χρηματοδότησης (NSFR) βασίζεται στις παραδοσιακές «καθαρά ρευστοποιήσιμα στοιχεία του ενεργητικού» και «κεφάλαια μετρητών» μεθοδολογίες, οι οποίες χρησιμοποιούνται ευρέως από διεθνείς τραπεζικούς οργανισμούς, τραπεζικούς αναλυτές και οργανισμούς αξιολόγησης.

Επιπλέον παρέχει ένα πλήρες μέτρο της έκθεσης στον κίνδυνο ρευστότητας αναγνωρίζοντας πρόσφατες δυσκολίες στην αγορά συμπεριλαμβανομένης της ανάγκης για την χρηματοδότηση των κινητών αξίων των αποθεμάτων διαπραγμάτευσης ή τιτλοποίησης για την αντιμετώπιση της ρευστότητας των αγορών.

Σε συνδυασμό με τις μετρήσεις οι εποπτικοί φορείς μπορούν να χρησιμοποιούν μετρήσεις ως συνεχή εργαλεία παρακολούθησης του κινδύνου ρευστότητας. Τέτοια εργαλεία παρακολούθησης είναι:

1. *Συμβατική αναντιστοιχία ληκτότητας*
2. *Συγκέντρωση χρηματοδότησης*
3. *Διαθέσιμα μη δεσμευμένα περιουσιακά στοιχεία*
4. *Σχετικά με την αγορά εργαλεία παρακολούθησης*

Η συμβατική αναντιστοιχία ληκτότητας προσδιορίζει τα κενά μεταξύ των συμβατικών εισροών και εκροών ρευστότητας για προσδιορισμένες χρονικές ζώνες. Αυτά τα κενά ωριμότητας δείχνουν πόσο την ρευστότητας μια τράπεζα θα χρειαζόταν ενδεχομένως να την αυξήσει σε κάθε μια από αυτές τις ζώνες αν όλες οι ροές συνέβαιναν την συντομότερη δυνατή ημερομηνία. Αυτή η μέτρηση παρέχει κάποιες ενδεικτικές πληροφορίες για τον βαθμό στο οποίο η τράπεζα βασίζεται στην μετατροπή της λήξης για τις τρέχουσες συμβάσεις της.

Δεδομένου ότι αυτή η μέτρηση βασίζεται μόνο σε συμβατικές ωριμότητες χωρίς παραδοχές συμπεριφοράς, τα δεδομένα δεν θα αντανακλούν την πραγματική μελλοντική προβλεπόμενη ροή στο πλαίσιο της τρέχουσας ή μελλοντικής στρατηγικής ή αντίστοιχα σχεδίων, δηλαδή σε μια συνεχόμενη βάση. Επίσης, οι συμβατικές ημερομηνίες λήξεως δεν καλύπτουν εκροές, στις οποίες η τράπεζα μπορεί να προβεί προκειμένου να προστατέψει τη δικαιόχρηση (franchise) , ακόμα και όταν δεν υπάρχει καμία υποχρέωση να το πράξει.

Επιπρόσθετα, οι τράπεζες θα πρέπει να διεξάγουν τις δικές τους αναλύσεις αναντιστοιχίας ωριμότητας βασισμένες στις συνεχιζόμενες υποθέσεις συμπεριφοράς των εισροών και των εκροών κεφαλαίων τόσο κάτω από φυσιολογικές συνθήκες όσο και κάτω από καταστάσεις πίεσης.

Αυτές οι αναλύσεις θα πρέπει να βασίζονται σε στρατηγικά και επιχειρηματικά σχέδια και θα πρέπει να μοιράζονται και να συζητιούνται με τις εποπτικές αρχές και τα δεδομένα που παρέχονται στην συμβατική αναντιστοιχία ωριμότητας να χρησιμοποιούνται ως βάση σύγκρισης.

Η συγκέντρωση χρηματοδότησης χρησιμοποιείται για να εντοπίσει τις πηγές της χονδρικής χρηματοδότησης που είναι τέτοιας σημασίας ώστε η ανάκληση αυτής της χρηματοδότησης θα μπορούσε να πυροδοτήσει προβλήματα ρευστότητας.

Η μέτρηση για τα διαθέσιμα μη δεσμευμένα περιουσιακά στοιχεία παρέχει στις εποπτικές αρχές δεδομένα για την ποσότητα και τα βασικά χαρακτηριστικά, περιλαμβάνοντας την ονομασία και την τοποθεσία νομίσματος των διαθέσιμων μη δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων μιας τράπεζας.

Η χρησιμοποίηση του μέτρου παρακολούθησης δεν συλλαμβάνει ενδεχόμενες αλλαγές στις περικοπές των αντισυμβαλλόμενων και δανειοδοτικές πολιτικές που θα μπορούσαν να προκύψουν στο πλαίσιο ή μιας συστηματικής ή μιας ιδιότυπης περίπτωσης και θα μπορούσε να παρέχει μια λανθασμένη εντύπωση ότι η υπολογισμένη αποτιμωμένη αξία των διαθέσιμων μη δεσμευμένων εξασφαλίσεων είναι μεγαλύτερη απ' ότι θα είναι όταν γίνει απαιτητή. Γιατι αν υπάρχει μια πιο ολοκληρωμένη πληροφόρηση, η πληροφορία που παράγεται από αυτήν την μέτρηση θα πρέπει να συνδυάζεται με μέτρηση για την αναντιστοιχία ωριμότητας και τα λοιπά στοιχεία του ισολογισμού.

Σε συνδυασμό με τις μεθόδους παρακολούθησης, οι καλά οργανωμένες τράπεζες προσπαθούν να εφαρμόσουν με επιτυχία βασικές τεχνικές διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας, παρόλο που αυτές συνεχώς εξελίσσονται.

Συγκεκριμένα, το μάνατζμεντ κάθε τράπεζας, γενικότερα μέσω της Επιτροπής Διαχείρισης Ενεργητικού και Παθητικού (ALCO) πρέπει να οργανώσει την συνολική στρατηγική κατεύθυνση της χρηματοδότησης της τράπεζας καθορίζοντας το μείγμα των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων που θα χρησιμοποιηθούν για την διατήρηση της ρευστότητας. Αυτή η στρατηγική πρέπει να αντιμετωπίσει τους εγγενείς κινδύνους ρευστότητας που προκύπτουν από τις βασικές δραστηριότητες του ιδρύματος. Για παράδειγμα, αν η τράπεζα έχει σημαντικές θέσεις στις παγκόσμιες αγορές κεφαλαίου τότε

η ρευστότητα θα πρέπει να καταφέρει να αμβλύνει τις επιπτώσεις των απότομων αλλαγών στις παγκόσμιες αγορές. Ή αν η τράπεζα χρηματοδοτεί εμπορικά δάνεια με βασικές καταθέσεις, τότε η ρευστότητα θα πρέπει να επιτυγχάνει να μειώνονται οι επιπτώσεις της μείωσης της ποιότητας του χαρτοφυλακίου ή της απορροής των βασικών καταθέσεων. Αυτή η στρατηγική θα πρέπει να τεκμηριώνεται με ένα ολοκληρωμένο σύνολο διαδικασιών και να ανακοινώνεται σε όλη την τράπεζα.

Η διαχείριση της ρευστότητας θα πρέπει να αποτελεί ένα αναπόσπαστο μέρος της διαχείρισης στοιχείων ενεργητικού και παθητικού. Η πολιτική διαχείρισης των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού της τράπεζας θα πρέπει να ορίσει τον ρόλο των ρευστοποιήσιμων περιουσιακών στοιχείων καθορίζοντας σαφείς στόχους και όρια. Αντί λοιπόν ο κίνδυνος ρευστότητας να είναι ευθύνη μιας μικρής ομάδας του προσωπικού των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, θα πρέπει να είναι ενσωματωμένη στην καθημερινή διαδικασία λήψης αποφάσεων των διευθυντικών στελεχών της κάθε τράπεζας. Αυτό πολύ συχνά γίνεται μέσω του ρυθμού ανόδου των δανείων και των στόχων του ισολογισμού που προωθούνται από τα διευθυντικά στελέχη.

Οι τράπεζες, όπως είναι γνωστό λειτουργούν σε μια δυναμική χρηματοδοτική αγορά. Σαν αποτέλεσμα, τόσο ο ισολογισμός της κάθε τράπεζας όσο και η πρόσβαση της στην αγορά πρέπει να αξιολογούνται περιοδικά για τα εμφανιζόμενα μοντέλα που θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά την ρευστότητα, και παράλληλα κάθε τράπεζα θα πρέπει να αναπτύσσει τεχνικές για να διαχειρίζεται αυτές τις τάσεις.

Επιπλέον, οι τράπεζες θα πρέπει να έχουν ένα επίσημο σχέδιο έκτατης ανάγκης με πολιτικές και διαδικασίες που θα χρησιμοποιηθεί σαν προσχέδιο σε περίπτωση που η τράπεζα δεν είναι σε θέση να χρηματοδοτήσει μέρος ή όλες τις δραστηριότητες της εγκαίρως και με λογικό κόστος.

Οι χρηματοδοτικές πολιτικές και στρατηγικές θα πρέπει να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν διάφορα θέματα με συνεπή τρόπο κατά την διάρκεια μιας κρίσης ρευστότητας. Η σύσταση μιας ομάδας για την διαχείριση κρίσεων είναι ζωτικής σημασίας για κάθε έκτακτο σχέδιο χρηματοδότησης. Η διοίκηση θα πρέπει να εξασφαλίσει την ορθή διαχείριση των κινδύνων που συνδέονται με μια κρίση ρευστότητας. Τα σχέδια έκτακτης ανάγκης θα πρέπει να έχουν σωστές μετρήσεις

ρευστότητας και υποστήριξη από το MIS προκειμένου να διασφαλίζεται ότι η διοίκηση έχει την σωστή και ακριβή πληροφόρηση για να πάρει στις σωστές αποφάσεις . Επιπρόσθετα, κάθε τράπεζα θα πρέπει να έχει μια καλή εκτίμηση της ροής των κεφαλαίων για την εκκαθάριση των διάφορών μεριδίων του ισολογισμού της. Αυτές οι εκτιμήσεις πρέπει να είναι ρεαλιστικές και να βασίζονται σε απτές εκτιμήσεις. Θα πρέπει να υπάρχει μια καλή εκτίμηση των ταμειακών εισροών, εκροών και χρηματοδοτήσεων σε διάφορες χρονικές περιόδους. Γενικότερα, ένα καλό σχέδιο θα πρέπει να καθορίζει την χρονική περίοδο ρευστοποίησης των διάφορων στοιχείων του ισολογισμού.

Παράλληλα, οι προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων και οι αναλύσεις σεναρίων σκοπεύουν να εντοπίσουν πιθανές αδυναμίες ή τρωτά σημεία στην θέση ρευστότητας μιας τράπεζας επιτρέποντας αλλαγές που πρέπει να εφαρμοστούν για την αντιμετώπιση των συγκεκριμένων αδυναμιών. Όλες οι τράπεζες και κυρίως οι μεγαλύτερες θα πρέπει να διεξάγουν δοκιμές αναλύσεων κρίσεως ρευστότητας καθώς γενικότερα οι εποπτικές αρχές απαιτούν από τις τράπεζες να αναλάβουν σενάρια προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων.

Παλαιότερα η τεχνική διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας δεν ήταν εφικτή με το ίδιο πεδίο δράσης και την ίδια αποτελεσματικότητα όπως σήμερα. Η λογική της διαχείρισης κινδύνου ρευστότητας δεν ήταν παγκόσμια αναγνωρισμένη καθώς επίσης και τα όργανα που χρησιμοποιούνταν για την εφαρμογή της ήταν λιγότερο ανεπτυγμένα.

Επίσης ο κίνδυνος ρευστότητας δεν μπορούσε να μετρηθεί λόγω των ελαττωμάτων των πληροφοριακών συστημάτων που δεν είχαν σχεδιαστεί για τον σκοπό αυτό.

Η πρόσφατη αστάθεια στη χρηματοδοτική αγορά ανέδειξε τη σημασία των υγιών πρακτικών διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας καθώς επίσης και το γεγονός πως τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μπορεί να αντιμετωπίσουν προβλήματα ρευστότητας ακόμα και κατά την διάρκεια ευνοϊκών οικονομικών συγκυριών. Σαν αποτέλεσμα, η ικανότητα διαχείρισης της τράπεζας να ανταποκρίνεται επαρκώς στις καθημερινές και έκτακτες ανάγκες της σε ρευστότητα με ταυτόχρονο έλεγχο του κινδύνου ρευστότητας , με τον εντοπισμό και την παρακολούθηση του, λαμβάνει όλο και περισσότερη σημασία.

Επομένως, κάθε λοιπόν τραπεζικός οργανισμός με βάση τις

συνεχόμενες και ραγδαίες οικονομικές εξελίξεις θα πρέπει να εντοπίζει όλο και πιο γρήγορα την κάθε παράμετρο και μορφή εμφάνισης του κινδύνου ρευστότητας προκειμένου να προστατεύεται από απροσδόκητα γεγονότα και να προλαμβάνει δυσμενείς αλλαγές με απώτερο πάντα στόχο την διατήρηση της οικονομικής ευημερίας του και ανταγωνιστικότητας του καθώς επίσης και την προστασία του χαρτοφυλακίου του και των πελατών του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Γεωργούτσος, Α., 2008. *Διαχείριση Κινδύνων και Κεφαλαιακή Επάρκεια Πιστωτικών Ιδρυμάτων*. Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Γκόρτσος, Χ., 2001. *Συνολική Θεώρηση του ισχύοντος πλαισίου εποπτείας της Κεφαλαιακής Επάρκειας και η επερχόμενη αναθεώρησή του*. Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών.
- Ζοπουνίδης, Κ. & Λιαδάκη, Α., 2006. Η Κεφαλαιακή Επάρκεια και το νέο πλαίσιο εποπτείας των τραπεζών. *Επιστημονικό Marketing*. Τεύχος Ιανουαρίου.
- Ζοπουνίδης, Κ. & *Πασιούρας, Φ. & Μάζα, Ζ. & Δούμπος, Μ.,* 2004. *Τεχνοοικονομικές Αποφάσεις με Πολλαπλά Κριτήρια.* Αθήνα: Εκδόσεις Κλειδάριθμος.
- Νιφόρος, Θ., 2006. Μεγέθη Τραπεζών,- Οι 25 Μεγαλύτερες Τράπεζες στον Κόσμο. *Επιστημονικό Marketing*. Τεύχος Οκτωβρίου.
- ΠΔ.ΤΕ_2588-20.08.2007. «*Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι πιστωτικού κινδύνου*».
- ΠΔ.ΤΕ_2589-20.08.2007. «*Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι πιστωτικού κινδύνου με προσέγγιση εσωτερικών διαβαθμίσεων*».
- ΠΔ.ΤΕ_2590-20.08.2007. « *Ελάχιστες Κεφαλαιακές απαιτήσεις των Πιστωτικών Ιδρυμάτων για τον Λειτουργικό Κίνδυνο*».
- ΠΔ.ΤΕ_2591 -20.08.2007. «*Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων για τον κίνδυνο αγοράς*».
- ΠΔ.ΤΕ_ 2592 -20.08.2007. «*Δημοσιοποίηση πληροφοριών σχετικά με την κεφαλαιακή επάρκεια*».
- ΠΔ.ΤΕ_ 2614-7.4.2009. «*Πλαίσιο ελέγχου από την Τράπεζα της Ελλάδος της επάρκειας ρευστότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων*».
- ΕΤΠΘ_285-8-9.7.2009_Τροποποίηση της ΠΔ.ΤΕ_2614-7.4.2009. «*Πλαίσιο ελέγχου από την Τράπεζα της Ελλάδος της επάρκειας ρευστότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων*».
- Τραπεζικό Μάνατζμεντ και Διαχείριση Κινδύνων. *Εκδόσεις Morax.* Τεύχος Δεκεμβρίου 2008.

ΞΕΝΗ

Α. ΒΙΒΛΙΑ

- Angelopoulos, P. & Mourdoukoutas, P., 2001. *Banking Risk Management In A Globalizing Economy*. United States of America: Greenwood Publishing Group.
- Basel Committee on Banking Supervision, February 2000. *Sound Practices for Managing Liquidity in Banking Organizations.*
- Basel Committee on Banking Supervision, May 2006. *The management of liquidity risk in financial groups*. Switzerland : Bank for International Settlements.
- Basel Committee on Banking Supervision, February 2008. *Liquidity risk: Management and Supervisory Challenges*. Switzerland : Bank for International Settlements.
- Basel Committee on Banking Supervision, September 2008. *Principles for Sound Liquidity Risk Management and Supervision*. Switzerland : Bank for International Settlements.
- Basel Committee on Banking Supervision, December 2009. *International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring*. Switzerland: Bank for International Settlements.
- Bessis, J., 2009. *Risk Management in Banking*. 3rd ed. United Kingdom: John Wiley & Sons.
- Cade, E., 1997. *Managing Banking Risks*. England: Gresham Books - Woodhead Publishing Limited.
- Drehman, M. & Nikolaou, K., 2009. *Funding Liquidity Risk*: *Definition and Measurement.* European Central Bank: Working Papers Series No 1024, March 06.
- Hopkin, P., 2010. *The fundamentals of Risk Management*. Great Britain & United States: Kogan Page Limited.
-Jeynes, J., 2002. *Risk Management: 10 Principles*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Marrison, C.I., 2002. *The Fundamentals Of Risk Measurement*. New York: McGraw-Hill.
- Nikolaou, K., 2009. *Liquidity (Risk) Concepts Definations and Interactions*. European Central Bank : Working Papers Series No 1008 February.

- Van Greuning, H. & Brajovic Bratonovic, S., 2009. *Analysing Banking Risk, A Framework For Assessing Corporate Governance and Risk Management*. 3rd ed. Washington, D.C: The World Bank Publications.

B. ΑΡΘΡΑ

- Anderson R.A. & Carverhill, A., 2007. Liquidity and Capital Structure. *Center for Economic Policy Research Financial Economics,* Discussion Paper No. 6044 pp. 2-49.
- Bervas, A., 2008. Market liquidity and its incorporation into risk management. *Banque de France: Financial Stability Review*. May No.8 pp.63-79.
- Chakravarty, S., 2006. Types of Risk,. *afFinity*,8 July. Vol.1, No 2. pp. 38 - 44.
- Crockett, A., 2008. Market liquidity and financial stability, *Banque de France: Financial Stability Review–Special Issue on Liquidity*. February, No 11 pp.13-17.
- Decker P.A., 2000. The Changing Character of Liquidity and Liquidity Risk Management: A Regulator's Perspective. *Emerging Issues Series Supervision and Regulation Department, Federal Reserve Bank of Chicago April. (S*&R-2000-5). pp.3-13.
- Federal Deposit Insurance Corporation, 2008. *Liquidity Risk Management*. Financial Institution Letters 26 August.
- Goodhurt, C.,2008. Liquidity Risk Management. *Banque de France: Financial Stability Review –Special Issue on Liquidity*. February, No.11 pp. 39-44.
- Karl Brown, K. & Fiedler, R. & Molon J., 2001. Liquidity in a dry climate. *www.erisk.com*. April pp.1-5.
- Pokutta, S. & Schmaltz C., 2010. Managing liquidity: Optimal degree of centralization. *Journal of Banking and Finance*. 28 May, Vol 35 Issue 3, pp.627-638.
- Seniors Supervisors Group, 2009. *Risk management lessons from the global banking crisis of 2008*. Switzerland. 21 October pp.2-32.
- Vento G.A. & La Ganga. P., 2009. Bank Liquidity Risk Management and Supervision: Which Lessons from Recent Market Turmoil? *Journal of Money, Investment and Banking*, Issue 10 pp.80-123.

Γ. ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- www.banks.gr
- www.imerisia.gr
- www.kathimerini.gr
- www.capital.gr
- www.naftemboriki.gr
- www.trapezes.gr
- www.bis.org/
- www.nbg.gr
- www.eurobank.gr
- www.alphabank.gr
- www.ate.gr
- www.piraeusbank.gr
- www.bankofgreece.gr